

Andebu kommunes eierskapspolitikk

EIERSKAPSMELDING 2014

1. Innledning:.....	2
2. Andebu kommunes eierskapsmelding	3
2.1 Eierskapsmelding 2014.....	3
2.2 Eier og selskapsdokumenter.....	5
3. Andebu kommunes eierskapspolitikk	7
3.1 Andebu kommunes eierskapspolitikk	7
3.2 Motiver for kommunens selskapsorganisering.....	8
3.3 Politisk og administrativ eieroppfølging	8
3.4 Andebu kommunes overordnede prinsipper for eierstyring	12
4. Oversikt over ulike organisasjonsformer - Selskapsformer	32
4.1 Kommunale foretak - KF	32
4.2 Interkommunalt samarbeid (kompl. kap. 5).....	33
4.2.1 Interkommunale samarbeid – kommunelovens § 27	33
4.2.2 Vertskommunesamarbeid, kap. 5 A	35
4.2.3 Samkommune, kap. 5 B	36
4.3 Interkommunale selskap - IKS.....	36
4.4 Aksjeselskaper - AS	39
4.6 Stiftelser.....	41
4.7 Samvirkeforetak (SA) Gjensidig forsikringsselskap.....	43
5 Omfang av kommunens eierskap.....	44
6. Rullering / revidering av eierskapsmeldingen.....	52
7. Vedlegg.....	52
7.1 KS – Anbefalinger om eierstyring og selskapsledelse.....	52
7.2 Habilitetsregler for folkevalgte/offentlige tjenestemenn	53
7.2.1 Formålet med habilitetsreglene	53
7.2.2 Generelt om inhabilitetsreglene i forvaltningsloven	53
7.4.3 Habilitetsregler i kommuneloven, lov om interkommunale selskaper og aksjeloven	55
7.2.4 Avgjørelse av habilitetsspørsmål	56
7.2.5 Nærmere om endringen i fvl. § 6 første ledd bokstav e – Automatisk inhabilitet for tjenestemann og folkevalgt som har en sentral posisjon i selskapet som er part	57
7.2.6 Oppsummering.....	60

1. Innledning:

Kommuner etablerer i stadig større grad deler av tjenesteproduksjonen utenfor den tradisjonelle tjenesteproduksjonen. Når kommuner i økende grad benytter utskilling av virksomhet i selvstendige rettssubjekter og foretak, innebærer det at den politiske styringen skifter karakter. Den tradisjonelle forvaltningsstyringen erstattes av eierstyring.

I 2012 publiserte Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) IRIS-rapporten *Kommunale foretak – konsekvenser for folkevalgt styring og lokaldemokrati*. Fokuset i rapporten var på hvilke konsekvenser det har, særlig for folkevalgt styring og kontroll, å organisere deler av kommunenes virksomhet i kommunale foretak(KF). [KRD: Kommunale foretak - konsekvenser for folkevalgt styring og lokaldemokrati](#)

I 2013 publiserte KRD rapporten *Konsekvensene av interkommunalt samarbeid i norske kommuner*, som er utarbeidet av IRIS m.fl. Rapporten omfatter en kartlegging av omfanget av interkommunalt samarbeid, herunder en oversikt over de ulike organisasjonsformene som ligger til grunn for interkommunalt samarbeid. I rapporten inngår det videre ulike teoretiske perspektiv knyttet til konsekvensene av interkommunalt samarbeid. [KRD: Konsekvensene av interkommunalt samarbeid i norske kommuner](#)

Et aktivt eierskap er grunnleggende for en best mulig lokalpolitisk forvaltning av de samlede verdier og har direkte konsekvenser for selskapene, deres disponeringer og deres markedsposisjon. Samtidig vil et aktivt eierskap gi viktige signaleffekter overfor omverden og styrke kommunens omdømme.

Eiermeldingen er utarbeidet for å rette fokus på kommunens totale tjenesteproduksjon samt å belyse hensikten med å etablere selskaper og foretak der dette er praktisk i forhold til kvalitet og kapasitet på tjenesteproduksjonen.

Eiermeldingen er ment som et styringsdokument. Eiermeldingen vil vise omgivelsene, næringsliv og innbyggere hvordan kommunen ønsker å utøve sitt eierskap. En eierstrategi er en politisk viljeserklæring, og bør derfor evalueres med jevne mellomrom.

Eiermeldingen skal danne grunnlag for en aktiv og prinsipiell eierskapspolitikk hvor kommunens eierskap og samfunnsansvar blir synliggjort gjennom en aktiv styring av eierinteressene i foretak og selskaper. Eiermeldingen skal være et fundament for sammensetning av styre med kompetanse ut fra de utfordringer foretakene og selskapene står overfor, den skal bidra til at det stilles konkrete krav til styrene og at det etableres rutiner for å evaluere styrenes arbeid samt bidra til at foretakene og selskapene kjenner den posisjon og de holdninger kommunen har som eier.

Andebu kommune har eierandeler i ulike selskaper, og selskapene forvalter store verdier. Andebu kommunes eierskapsmelding 2014 gir en samlet oversikt over kommunens eierposisjoner og de ulike elementene i eierskapspolitikken.

Gjennom finansforvaltningen har kommunens eierandeler i som bokføres som finansielle omløpsmidler og anleggsmidler. Finansforvaltningen omtales ikke videre i denne meldingen, da denne er underlagt et eget vedtatt finansreglement for kommunen (25.09.2012 KST 46/12).

Det finnes ingen fast "mal" for hvordan en eierskapsmelding skal se ut, og kommunene har ulike innfallsvinkler til arbeidet. Etter KS bør sin oppfatning en eierskapsmelding som minimum ha tre hovedpunkter:

- Politiske og juridiske styringsgrunnlag knyttet til de ulike selskaps- og samarbeidsformene

- Oversikt over kommunens virksomhet som er lagt i selskaper og samarbeid med selskapene
- Formålsdiskusjon og selskapsstrategi knyttet til de ulike selskapene

Det er stor variasjon i motivene som ligger til grunn for etableringen av de kommunale selskapene. Andebu kommune har svært få heleide selskap, noe som indikerer at interkommunalt samarbeid er et sentralt motiv bak selskapsorganiseringen. Det er lange tradisjoner for å etablere ulike former for samarbeid i Vestfoldregionen. Det forventes at samarbeidene blant annet vil gi en kostnadseffektiv tjenesteproduksjon.

Utskilling av kommunal virksomhet gjennom selskapsorganisering medfører at kommunestyret ikke lengre kan utøve direkte styring og kontroll overfor virksomheten. Virksomheten må styres indirekte gjennom selskapenes eierorgan. For å forhindre at for mye beslutningsmyndighet og kontroll overføres fra folkevalgte organ til selskapsorgan, er det formålstjenlig å utvikle en tydelig eierskapspolitikk.

Eierskapspolitikken omfatter alle systemer, prinsipper, retningslinjer, strategier mv. som skal bidra til at kommunen realiserer målene med selskapsorganiseringen. De ulike elementene i eierskapspolitikken skal sikre at kommunen utøver et aktivt, langsiktig og forutsigbart eierskap. Eierskapspolitikken angir også mål for selskapenes virksomhet og forventninger til selskapenes forretningsdrift.

Eierskapsmeldingen har som formål å øke kunnskapen om de kommunale selskapene og rammene for styring og kontroll av selskapenes virksomhet. Eierskapsmeldingen er således et av de mest sentrale styringsdokumentene i kommunens eieroppfølging, og kan følgelig anvendes som en håndbok for eierstyring og selskapsledelse.

Et aktivt eierskap og eierstyring er noe kommunen må utvikle over tid gjennom prosesser som involverer politikerne og hvor erfaringene brukes til stadig å forbedre eierstyringen. Dette tilsier at kommunestyret bør gjennomgå og eventuelt revidere eierskapsmeldingen minst i løpet av valgperioden.

2. Andebu kommunes eierskapsmelding

2.1 Eierskapsmelding 2014.

Formålet med arbeidet med eierskapsmeldingen har vært å legge grunnlag for at Andebu kommune skal opptre aktivt og forutsigbart som eier, og føre en bevisst og åpen eierskapspolitikk. Hovedvekten er lagt på styringsmulighetene ved anvendelse av ulike organisasjonsformer for å løse samfunnsoppgaver knyttet til egne kjerneoppgaver, styringslinjer og rolleavklaringer.

Som en del av sitt verv i kommunestyret, får man også ansvaret for å forvalte kommunens interesser i ulike selskaper. Disse selskapene er i utgangspunktet enten eid av kommunen alene, sammen med andre offentlige eiere eller eid sammen med private interesser. Det betyr at man i mange tilfeller kan stå overfor andre eiere med klare ambisjoner for det enkelte selskap, det være seg konkrete målsettinger vedrørende avkastning, lokalisering, regional utvikling osv. Hvis ikke kommunen signaliserer en aktiv rolle med krav og forventninger, vil andre aktørers krav og forventninger bli lagt til grunn. Det er ikke sikkert at det vil skape en utvikling i tråd med kommunens interesser.

"Å eie er å ville", skriver Sandnes kommune i sin eierskapsmelding, og oppsummerer noe som bør være et helt sentralt tema i utformingen og etableringen av et godt eierskap.

Hovedspørsmålet er:

Hva er det kommunale formålet med selskapet eller den kommunale eierandelen i selskapet?
Hva er det man vil med sitt eierskap?

Det anbefales å skille mellom de krav kommunen stiller til *hvordan* eierskapet skal utøves (eierskapspolitikken), og de krav kommunen har overfor det enkelte selskap for å sikre at selskapet ivaretar de *formål og målsettinger* som eierne har satt (eierstrategien).

Andebu kommunes eierskapspolitikk skal innbefatte alle prinsipper, retningslinjer, systemer og strategier som skal legge til rette for et aktivt, forutsigbart og langsiktig eierskap. Eierskapspolitikken uttrykkes hovedsakelig gjennom eierskapsmeldingen, som således utgjør et sentralt styringsdokument i eieroppfølgingen.

En klar målangivelse overfor selskapene kombinert med en aktiv eieroppfølging er en sentral forutsetning for at kommunen kan realisere målene med eierposisjonene. Kommunen kan sikre et aktivt eierskap gjennom bl.a. å sette eierskap på den politiske dagsorden, delta aktivt i selskapenes eierorgan samt legge til rette for en løpende eierdialog med selskapene.

Kommunens eierskap er i motsetning til finansielt eierskap, ofte strategisk og langsiktig. Et langsiktig eierskap vil muliggjøre en langsiktig planleggings- og investeringshorisont for selskapene, som igjen kan stimulere til økt verdiskapning. Et langsiktig eierskap vil i seg selv bidra til å gi selskapene forutsigbare rammevilkår. Kommunen skal imidlertid også søke å innrette eierstyringen slik at det skapes forutsigbare rammevilkår for selskapene.

Kommunen skal være en forutsigbar og tydelig eier gjennom å uttrykke motivasjonen for eierskapet og angi klare mål for selskapenes virksomhet. En klar målangivelse vil gjøre det lettere for selskapenes styrende organ å forvalte selskapet i tråd med eiernes interesser, herunder gi representantene i eierorganet et klarere mandat ved stemmegivningen i organet. En klar målangivelse er videre en forutsetning for vurdering av måloppnåelse og vil således bidra til å lette eierdialogen med selskapet.

Andebu kommunene er imidlertid også opptatt av hvordan de styrende organ realiserer målene. Kommunen legger til grunn at selskapenes virksomhet drives i samsvar med kommunenes overordnede prinsipper for eierstyring, etablerte standarder for utøvelse av samfunnsansvar samt allment aksepterte retningslinjer for god eierstyring og selskapsledelse.

Eierskapsmeldingen skal være et fundament for et aktivt, langsiktig og forutsigbart eierskap, gjennom å angi en tydelig eierskapspolitikk. Meldingen skal videre fremme åpenhet knyttet til kommunens eierskap. Meldingen skal også bidra til å øke kunnskapen om selskapene, herunder rammene for styring og kontroll av selskapene. Meldingen vil kunne anvendes som en håndbok for eierstyring og selskapsledelse av folkevalgte, styremedlemmer, eierorganene og andre interessenter.

I eierskapsmeldingen inngår overordnede prinsipper og retningslinjer som er gjeldende for samtlige selskap i kommunens eierportefølje. Meldingen legger således til rette for en politisk behandling av kommunens samlede eierskap. Meldingen suppleres av bl.a. selskaps-spesifikke eierstrategier som regulerer forhold som er gjeldende for det enkelte selskap. Utviklingen og revideringen av eierstrategiene vil legge til rette for en politisk behandling av strategiske og prinsipielle sider ved eierskapet og virksomheten til det enkelte selskap.

KS har utarbeidet 19 anbefalinger innenfor følgende emner om eierstyring, selskapsledelse og kontroll (utdypet i [KS-notat 19 anbefalinger](#)):

1. Obligatorisk opplæring av og informasjon til folkevalgte
2. Utarbeidelse av eierskapsmeldinger

3. Utarbeidelse og revidering av selskapsstrategi og selskapsavtale/vedtekter
4. Vurderinger og valg av selskapsform
5. Fysisk skille mellom monopol og konkurransevirkosomhet
6. Tilsyn og kontroll med kommunale foretak og med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper
7. Sammensetning og funksjon til eierorgan
8. Gjennomføring av eiermøter
9. Eiers krav til profesjonelle styrever i kommunal sektor
10. Valgkomité for styreutnevning i aksjeselskap og interkommunale selskaper
11. Rutiner for kompetansevurdering av selskapsstyrene
12. Styresammensetning i konsernmodell
13. Oppnevning av vararepresentanter
14. Habilitetsvurderinger og politisk representasjon i styrene
15. Kjønnrepresentasjon i styrene
16. Godtgjøring og registrering av styreverv
17. Arbeidsgivertilhørighet i selvstendige rettssubjekter
18. Utarbeidelse av etiske retningslinjer
19. Åpenhet og klarhet om administrasjonssjefens rolle i kommunale foretak.

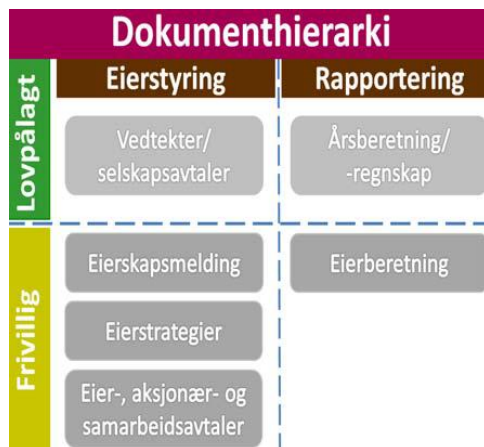
Disse anbefalingene danner grunnlag for Andebu kommunes overordnede prinsipper for eierstyring.

I kapittel 2.2 gis det en oversikt over eierskapsmeldingens relasjon til de øvrige styringsdokumentene som ligger til grunn for kommunens eieroppfølging.

2.2 Eier og selskapsdokumenter

Utskilling av virksomhet gjennom selskapetablering medfører at styring av virksomheten må utøves innenfor rammen av selskapslovgivningen og annen særlovgivning som regulerer virksomhetsområdet. Selskapetableringen vil kreve at virksomheten i større grad styres gjennom ulike styringsdokumenter som vedtekter, eierstrategier, samarbeidsavtaler mv.

Selskapetableringene medfører videre at rapportering fra virksomhetsområdet ikke inngår i kommunens årsberetning/-regnskap. Det enkelte selskaps rapportering reguleres av selskapslovgivningen og regnskapsloven. Selskapene skal bl.a. avlegge egne årsberetninger/-regnskap. I figur 1 gis det en oversikt over dokumenter som inngår i kommunens eierstyring og selskapenes/kommunens rapportering.

Figur 1 – Dokumenthierarki

Vedtekter/selskapsavtaler

Selskapslovgivningen stiller krav til at det skal utarbeides vedtekter/selskapsavtale ved etableringen av et selskap. Dokumentene skal vedtas av eierne. Lovgivningen regulerer også innholdet i dokumentene. Vedtektene/selskapsavtalen skal bl.a. angi virksomhetens formål. Eierne fastsetter den ytre rammen for selskapets virksomhet gjennom formålsparagrafen. I vedtektene/selskapsavtalene inngår også en rekke andre bestemmelser som legger føringer for selskapenes virksomhet og som regulerer forholdet mellom eierne. Det inngår bl.a. bestemmelser om foretaksnavn, forretningsadresse, eierandeler, de styrende organ, låneopptak og eiernes økonomiske forpliktelser, opptak av nye eiere, uttreden og avvikling av selskapet.

Eierskapsmelding

Lovgivningen og obligatoriske styringsdokumenter som vedtekter/selskapsavtaler vil regulere sentrale forhold for den aktuelle selskapsformen og det enkelte selskap. Det kan likevel være hensiktsmessig å utarbeide en eierskapsmelding som fastsetter kommunens eierskapspolitikk. Meldingen vil supplere lovgivningen og de obligatoriske styringsdokumentene.

I eierskapsmeldingen inngår bl.a. kommunens overordnede prinsipper for eierstyring som i utgangspunktet er gjeldende for samtlige selskap i eierporteføljen. I prinsippene inngår retningslinjer for kommunens eierstyring og forventninger til selskapenes virksomhet. Rolleforståelse og ansvar mellom kommunestyret, administrasjon og de enkelte styrer og styremedlemmer skal være tydeliggjort. Den skal bidra til og skaffe til veie en oversikt over kommunens samlede virksomhet, Eierskapsmeldingen utgjør følgelig et sentralt element i kommunens eieroppfølging.

Eierstrategier

Kommunen angir mål og strategier for eierstyringen og selskapenes virksomhet gjennom de ovennevnte styringsdokumentene. Målangivelsen er imidlertid ofte generell og i liten grad gjenstand for revidering. Det kan derfor være hensiktsmessig å supplere styringsdokumentene med selskaps-spesifikke eierstrategier. Eierstrategiene skal angi klare mål, forventninger og strategier for det enkelte selskap.

Eierstrategiene er følgelig tilpasset selskapenes egenart og situasjon. Eierstrategiene vil være sentrale dokumenter i eierstyringen av det enkelte selskap. Det bør som hovedregel utarbeides eierstrategier for alle kommunale selskap.

Eier-, aksjonær- og samarbeidsavtaler

Eierne kan også inngå eier-, aksjonær- og samarbeidsavtaler som supplerer de obligatoriske styringsdokumentene. Slike avtaler inngås som regel ved etableringen av et selskap. Avtalene angir ofte formålet med selskapsetableringen, målene for selskapets virksomhet og regulerer den enkelte eiers rettigheter og forpliktelser.

Årsberetning/-regnskap

Selskapenes rapportering til eierne, offentlige myndigheter og andre interessenter er hovedsakelig regulert av selskapslovgivningen, regnskapsloven og kommuneloven. Samtlige selskap og samarbeid er forpliktet til å avlegge årsregnskap og årsberetning. Innholdet i årsregnskapet/-beretningen reguleres av den nevnte lovgivningen. Årsregnskapene inneholder bl.a. resultatregnskap, balanse, kontantstrøm-opstilling og noteopplysninger. I årsberetningene gis det opplysninger om utviklingen og resultatet av selskapets virksomhet. Det gis videre opplysninger om selskapets stilling, FoU-aktiviteter, påvirkning på det ytre miljø, sykefravær, likestilling, tiltak som fremmer formålet i diskrimineringsloven mv.

Eierne kan ha forventninger om at selskapene også skal rapporteres om andre spesifikke forhold/tema i årsberetningen.

Eierberetning

Den lovpålagte rapporteringen i form av årsberetning/- regnskap er ofte den viktigste rapporteringen fra selskapet til eierne. Dokumentene gir informasjon om økonomisk utvikling og risiko, resultater innenfor tjenesteproduksjonen samt andre forhold som er av betydning for eierne. Det samlede omfanget av årsberetningene/-regnskapene vanskeliggjør imidlertid en politisk behandling av dokumentene. Det kan derfor vurderes om det i tillegg til den lovpålagte rapporteringen skal utarbeides en egen «Eierberetning». Det tas da sikte på at kommunestyret skal behandle en eierberetning som gir en sammenfattet oversikt over den mest sentrale informasjonen som framkommer i selskapenes årsberetninger og årsregnskap. Eierberetningen vil videre inneholde analyser knyttet til selskapenes utvikling og resultater.

Eierberetningen vil bl.a. gi en skjematisk oversikt over sentrale hendelser i løpet av det siste året, herunder etablering, avvikling og fusjoner mellom selskap, gjennomførte selskapskontroller, utvikling av eierstrategier, sentrale avtaler/resultater, endringer i lover/forskrifter mv.

Eierberetningen vil også inneholde analyser av selskapenes måloppnåelse med utgangspunkt i både eierstrategier og virksomhetsplaner. Det vil videre bli foretatt analyser av selskapenes økonomiske utvikling/stilling basert på finansielle nøkkeltall. Det vil også foretas analyser av ulike typer risiko for selskapet/eierne.

I eierberetningen vil det videre inngå selskapsomtaler av det enkelte selskap i kommunens eierportefølje. Selskapsomtalen gir bl.a. en oversikt over kommunens eierandel, selskapets formål og oppgaver, selskapets økonomiske utvikling de siste årene, kommunens økonomiske forpliktelser, endringer i representasjonen i de styrende organ, kommunens styringsmuligheter overfor selskapet mv.

Eierberetningen skal således legge til rette for en politisk behandling av utviklingstrekk og resultater for kommunens samlede eierportefølje. Behovet for eierberetning må sees i lys av selskapenes kompleksitet og vil kun bli utarbeidet i de tilfeller kommunestyret bestemmer som en del av eiermeldingen/eierstrategien.

3. Andebu kommunes eierskapspolitikk

3.1 Andebu kommunes eierskapspolitikk

Kommunens eierstyring av selskaper skal utøves innenfor rammen av det lovverket som gjelder for den aktuelle organisasjonsform. Kommunen skal videre se sitt eierskap i sammenheng med kommunens totale tjenesteproduksjon og ha definerte overordnede prinsipper for sitt eierskap. Disse prinsippene skal være tydelige og lett tilgjengelige, ikke bare for selskapets organer, men også for kommunens innbyggere. Hver enkelt virksomhet skal definere klart hva som er deres kjerneaktivitet og hva som er hensikten med selskapet. Kommunen ønsker med sitt eierskap i interkommunale selskaper og egne AS å sikre god styring og kontroll av virksomhetene. Organisasjonsmodellene må ha egenskaper som sikrer åpenhet og innsyn.

Kommunens eierskapspolitikk innbefatter alle overordnede prinsipper, retningslinjer og strategier som regulerer kommunens styring og kontroll av kommunale selskap. I eierskapspolitikken inngår også retningslinjer og strategier som er spesifikke for den enkelte selskapsform og det enkelte selskap.

Her fastsettes de overordnede mål og premisser som kommunen legger til grunn for forvaltningen av sine selskaper og eiendeler. Det innebærer med andre ord hva slags systemer, retningslinjer

og rutiner for rapportering, premisser for valg av styremedlemmer, premisser for utøvelse av eierskap osv. Eierskapspolitikk er med andre ord et rammeverk for eierstyring.

3.2 Motiver for kommunens selskapsorganisering

Eierskap er et verktøy for å realisere strategier. Kommunens eierskap må derfor forankres i sentrale mål for kommunen.

Det kan være en rekke motiver som ligger til grunn for kommuners valg om å skille ut virksomhet gjennom selskapsorganisering. Valget begrunnes ofte med ønsket om en mer kostnadseffektiv tjenesteproduksjon, bedre kvalitet på tjenestene, redusert økonomisk risiko, interkommunalt samarbeid, bedre ansvars- og oppgavefordeling, en mer oversiktlig kommuneorganisasjon, behov for forretningsmessig handlingsrom, ønske om å fristille virksomheten fra kommunal budsjetter, raskere beslutningsprosesser basert på faglige vurderinger, endringer i lover/forskrifter eller rammevilkår samt lette rekrutteringen av nødvendig kompetanse.

Kommunen står fritt til å velge selskapsform så lenge lov og forskrifter for oppgaveområdet ikke setter begrensninger.

Før en beslutning om selskapsform tas er det en rekke forhold som bør vurderes. Det vil aldri bli en uttømmende liste over hvilke aspekter som gjør seg gjeldende, men mange av dem kan listes opp i hovedsak under to vurderingsaspekter:

Styring:

- Muligheter og behov for politisk styring.
- Forholdet mellom kommunens rolle som eier og eventuelt myndighetsutøver.
- Kompetanse og mulighet for kommunestyret til å følge opp eieransvaret, aktiv oppfølging.
- Muligheter og begrensninger mht. delegasjon av myndighet.
- Fleksibilitet – endring av eierforhold/samarbeid med private.
- Arbeidsgiverpolitisk strategi
- Etikk og samfunnsansvar

Økonomi:

Økonomisk ansvar; hvilke forpliktelser påtar kommunen seg. Selskapets økonomiske frihet, krav og eierstyring, kontra det å beholde egen beslutningsmyndighet om prioritering av ressurser. Skatte- og avgiftsmessige forhold. En kommune har begrenset skatteplikt, mens både IKS og aksjeselskaper er skattesubjekter i henhold til skatteloven, og derfor skattepliktige til staten for de inntekter og gevinster selskapet opptjener. Om selskapet derimot ikke har erverv som formål, er det fritatt for inntektsskatt.

Normalt så kan en dele investeringer inn etter de motiver som har vært viktigst ved stiftelsen av selskap. De vanligste motivene er;

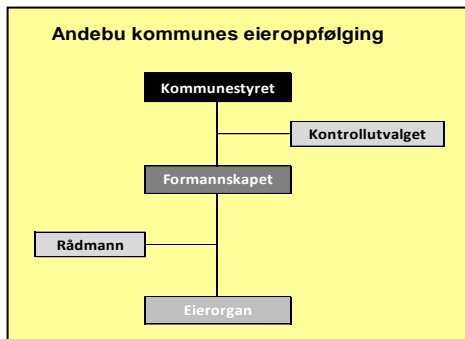
1. Finansielt motiverte
2. Politisk motivet
3. Effektivisering av tjenesteproduksjonen
4. Samfunnsøkonomisk motivert
5. Regionalpolitisk posisjonering

3.3 Politisk og administrativ eieroppfølging

Kommunen som eier skal i tilstrekkelig grad føre kontroll og tilsyn med sine eierskap. Den politiske eieroppfølgingen forestås hovedsakelig av kommunestyret i kraft av å være kommunens øverste myndighet. Kontrollutvalget skal på vegne av kommunestyret påse at det føres tilsyn med forvaltningen av kommunens interesser i selskap m.m.

Rådmannen skal primært legge til rette for den politiske styringen av selskapene, herunder bidra til å videreutvikle kommunens eierskapspolitikk.

Den direkte eierstyringen skal utelukkende utøves gjennom eierorganene.

Figur 2 – Politisk og administrativ eieroppfølging

I det følgende vil det redegjøres nærmere for kommunestyrets, rådmannens og kontrollutvalgets rolle i eieroppfølgingen. Det gis en oversikt over kommunens styringsmuligheter overfor selskapene og eierorganenes rolle i kapittel 4.

Kommunestyret

Kommunestyret er kommunens øverste myndighet med overordnet ansvar for den samlede virksomheten, og har av den grunn en sentral rolle i kommunens eieroppfølging. Kommuneloven og relevante særlover angir Kommunestyrets ansvar og myndighet. Kommunestyret skal bl.a. fatte vedtak om etablering og avvikling av selskaper, oppnevne representanter til eierorganene, utforme kommunens eierskapspolitikk samt føre tilsyn og kontroll med forvaltningen av eierinteressene.

Kommunestyret skal selv fatte vedtak om oppretting/avvikling av et kommunalt foretak (KF), herunder velge styret og fastsette vedtekter for foretaket, jfr. koml. § 62 nr. 1. Kommunestyret er direkte overordnet styret i et kommunalt foretak og utgjør således foretakets eierorgan. Kommunestyret kan innskrenke styrets normalkompetanse ved å ta inn bestemmelser i vedtektene om at visse vedtak må godkjennes av kommunestyret, jfr. koml. §69. Kommunestyret behandler videre foretakenes årsbudsjett og årsberetning/-regnskap.

Kommunestyret skal også fatte vedtak om deltakelse, uttreden, opptak av nye deltakere samt avvikling av et interkommunalt selskap (IKS), herunder vedta selskapsavtalen, jfr. intkomsel. §§ 4 og 32.¹ Kommunestyret skal selv oppnevne kommunens representanter i selskapets representantskap, jfr. § 6. Dersom de interkommunale selskapenes budsjetter forutsetter tilskudd fra deltakerne, er budsjettene i utgangspunktet ikke endelige før kommunestyret har behandlet kommunens budsjett etter koml. § 45.

Kommunestyret er videre beslutningsorgan ved etablering av aksjeselskap (AS), herunder ved kjøp og salg av aksjer. Kommunestyret skal tilsvarende fatte vedtak vedrørende deltakelse i interkommunalt samarbeid (§ 27), vertskommunesamarbeid (kap. 5) og andre juridiske enheter. Andebu kommunestyre oppnevner kommunens representanter i selskapenes eierorgan. Styremedlemmer vil som regel oppnevnes formelt av eierorganet. Kommunestyret kan imidlertid fremme navneforslag på styremedlemmer for valgkomité eller eierorgan.

¹ Lov av 29. januar 1999 nr. 6. om interkommunale selskaper (intkomsel)

Kommunestyret skal som kommunens øverste myndighet behandle saker av stor prinsipiell eller strategisk betydning. Det vil følgelig tilligge kommunestyret å fastsette kommunens eierskapspolitikk, herunder overordne prinsipper og retningslinjer for kommunens eierstyring samt eierstrategier for det enkelte selskap. Kommunestyret angir dermed også rammene for den operative eieroppfølgingen som utøves av kommunens representanter i eierorganene. De overordnede aspektene ved eierskapspolitikk fastsettes ved behandlingen av eierskapsmeldingen.

Kommunestyret behandler videre kommunens eierberetning dersom disse besluttes utarbeidet. Kommunestyret vil også regelmessig behandle strategiske spørsmål knyttet til det enkelte selskap gjennom fastsetting/revidering av selskaps-spesifikke eierstrategier. Kommunestyret vil i tillegg behandle saker som i følge lovgivningen, vedtekter, selskapsavtaler og aksjonæravtaler skal behandles av kommunestyret.

Kommunestyret har også et tilsyns- og kontrollansvar i forhold til forvaltningen av kommunens eierskap. Kontrollutvalget skal på vegne av kommunestyret påse at det føres kontroll med kommunens eierinteresser i selskaper m.m.

Formannskapet

Kommunestyret gir formannskapet funksjonen som kommunens utvalg for eierstrategier. Formannskapet skal følgelig være politisk styringsgruppe i arbeidet med å utforme både overordnede og selskaps-spesifikke eierstrategier. Strategiene skal endelig godkjennes av kommunestyret. Formannskapet behandler også enkeltsaker som i ulik grad er av stor strategisk og/eller prinsipiell karakter. Formannskapet vil i slike saker hovedsakelig ha en funksjon som et arbeidsutvalg for kommunestyret som er beslutningsorgan. Formannskapet vil imidlertid også sluttbehandle enkeltsaker som angår kommunens eierskap. Kommunestyret fastsetter Formannskapets myndighetsområde.

Det bør avholdes årlige kontaktmøter mellom selskapene og den politiske ledelsen i kommunen for å sikre en tilfredsstillende informasjonsutveksling mellom partene. Formannskapet skal avholde kontaktmøter med kommunale foretak, interkommunale selskap samt de mest sentrale aksjeselskapene. Foruten formannskapet skal representanter fra administrasjonen, samt styreleder og daglig leder i hvert selskap delta på møtene.

Kravet om likebehandling av eierne er et utgangspunkt for all informasjonsutveksling, det vil si at saker som krever tilslutning fra eierne skal tas opp i eierorganene. Direkte styringssignaler fra eierne til styret skal også fremmes i eierorganene. Ordføreren og formannskapet har også en sentral rolle overfor kommunens representanter i eierorganene i forhold til å bistå med avklaringer knyttet til kommunens eierskapspolitikk.

Rådmannen

Rådmannen har ikke en formell rolle i eierstyringen av de kommunale selskapene. Rådmannen har imidlertid en sentral rolle med hensyn til å legge til rette for den politiske eierstyringen av selskapene. Rådmannen skal bidra til å videreutvikle eierskapspolitikken gjennom å foreta en regelmessig revidering av eierskapsmeldingen. Rådmannen skal bistå formannskapet i arbeidet med å utforme selskaps-spesifikke eierstrategier, samt sørge for at det foretas opplæring av de valgte representantene for Andebu kommune.

Rådmannen skal også fremme enkeltsaker knyttet til foretak og selskap. Rådmannen skal påse at saker som legges fram for folkevalgte organer er forsvarlig utredet og at vedtakene blir iverksatt, jfr. koml. § 23.

Rådmannen skal ha oversikt over kommunens representanter i eierorganene, sakspapirer til møtene i eierorganene, sakspapirer til styremøter i kommunale foretak, selskapenes vedtekter, selskaps-, aksjonær- og eieravtaler samt årsberetninger og årsregnskap.

Rådmannen har ikke instruksjons- og omgjøringsmyndighet overfor styret eller den daglige ledelsen i interkommunale selskap og aksjeselskap. Eierstyring utøves gjennom eierorganene. Rådmannens rolle overfor de kommunale foretakene reguleres av kommuneloven § 72.

Rådmannen skal påse at den kommunale forvaltningen er gjenstand for en betryggende egenkontroll. Kontroll av kommunale foretak og selskaper ligger imidlertid utenfor rådmannens myndighetsområde.

Kontrollutvalget

Den 1. juli 2004 ble det tilføyd et nytt kapittel 12 til kommuneloven. Kommunestyret har i henhold til kapittel 12 det øverste tilsyns- og kontrollansvaret knyttet til den kommunale forvaltningen. Kommunestyrets tilsyns- og kontrollfunksjon er delegert til kontrollutvalget. Utvalget påser at det utøves tilsyn/kontroll gjennom regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon, selskapskontroller mv. Kontrollutvalgets oppgaver reguleres av kommunelovens § 77 og forskrift av 15. juni 2004 om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner.

Kontrollutvalget skal videre påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper m.m. gjennom bestilling av selskapskontroller. I det følgende redegjøres det nærmere for selskapskontroller.

Selskapskontroller

Selskapskontroller reguleres av kommuneloven § 80 og forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner. Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden utarbeide en plan for gjennomføring av selskapskontroller. Planen vedtas av kommunestyret, som kan delegere til kontrollutvalget å foreta endringer i planperioden.

Kontrollutvalget velger selv hvem som skal utføre selskapskontroller på dets vegne. I kommuneloven § 80 fremkommer det at kontrollutvalget og revisor har, for en nærmere angitt gruppe av selskaper, rett til å kreve de opplysninger som finnes påkrevd for deres kontroll, så vel fra selskapets daglige leder som fra styret og den valgte revisor for selskapet. I den utstrekning det finnes nødvendig, kan kontrollutvalget og kommunens revisor selv foreta undersøkelser i selskapet.

IKS, § 27 (selvstendige rettssubjekt) og AS der en kommune alene eller sammen med andre kommuner eier alle aksjene, og heleide datterselskaper til slike selskaper, omfattes av reglene om selskapskontroll. I aksjeselskap med private eiere er kommunens innsynsrett begrenset til den innsynsretten de øvrige aksjonærene har. Kontrollutvalget kan da påse at kommunens representanter i generalforsamlingen har utøvd sin stemmerett i samsvar med kommunestyrets forutsetninger og vedtak.

Interkommunale samarbeid (§ 27), vertskommunesamarbeid (kap. 5) og stiftelser vil ikke omfattes av reglene om selskapskontroll. Kommunale foretak (KF) er en del av kommunen som rettssubjekt og omfattes således ikke av reglene om selskapskontroll. Foretakene vil likevel være gjenstand for ordinær regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon.

Selskapskontroller kan omfatte en obligatorisk del som benevnes eierskapskontroll og en frivillig del som kan omfatte forvaltningsrevisjon. Kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av eierinteressene i de selskaper som er omfattet av selskapskontroll, herunder kontrollere om dem som utøver kommunens eierinteresser i selskap gjør dette i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger (eierskapskontroll).

Figur 3 - Elementer i selskapskontroller

Eierskapskontrollen er en kontroll av kommunens forvaltning av eierinteressene, herunder en vurdering av om kommunen har etablert tilfredsstillende retningslinjer for utøvelsen av eierskapet. Forvaltningsrevisjon omfatter en systematisk vurdering av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger. Forvaltningsrevisjonens innhold reguleres av § 7 i forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner.

Kontrollutvalget fastsetter hvordan utført selskapskontroll skal rapporteres til utvalget, herunder hvilket innhold en slik rapport skal ha. Et selskap som er omfattet av selskapskontrollen, og den som utøver kommunens eierfunksjon, skal alltid gis anledning til å gi uttrykk for sitt syn på de forhold som omtales i rapporten. Merknader skal fremgå av rapporten.

Med utgangspunkt i planen for gjennomføring av selskapskontroll skal kontrollutvalget avgi rapport til kommunestyret om hvilke kontroller som er gjennomført samt om resultatene av disse.

Selskaperes virksomhet er gjenstand for tilsyn og kontroll gjennom daglig leders internkontroll, styrets kontroll, eventuell internrevisjon og ordinær regnskapsrevisjon. Selskapskontroller innebærer en kontroll av kommunens utøvelse av eierskapet og selskapets oppfølging av kommunestyrets vedtak og forutsetninger. Selskapskontrollene skal således bidra til sikre at selskapene er underlagt demokratisk innsyn og kontroll.

Andebu kommune kan sikre at kommunens interesser ivaretas i selskapet ved å utforme en tydelig eierskapspolitikk. En klart definert eierskapspolitikk vil gjøre det lettere å vurdere hvorvidt eierrepresentantene utøver eierstyring i tråd med kommunestyrets vedtak og hvorvidt selskapene følger opp styringssignaler fra eier. Eierskapspolitikken vil således understøtte selskapskontrollene. Selskapskontrollene vil igjen bidra til å sikre at eierskapspolitikken implementeres i styringen og driften av selskapene.

3.4 Andebu kommunes overordnede prinsipper for eierstyring

Andebu kommunes eierskapspolitikk er et overordnet rammeverk som ligger til grunn for kommunens forvaltning av eierskapet. Eierskapspolitikken omfatter alle systemer, prinsipper, retningslinjer, rutiner og strategier som danner grunnlaget for utøvelsen av eierskapet.

Selskapslovgivningen fastsetter de juridiske rammene for eierstyring og selskapsledelse. Lovverket kan imidlertid fremstå som generelt og tvetydig i mange sammenhenger. Det kan av den grunn være nødvendig å supplere lovgivningen med ulike styringsverktøy som kan bidra til å sikre en god eierstyring og selskapsledelse.

KS sine 19 anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak er også grunnlag for fastsettelsen de overordnede prinsippene.

Tilnærming til god eierstyring og selskapsledelse er fastsatt både i internasjonale og nasjonale retningslinjer. Det gjelder bla. Norsk Utvalg for Eierstyring og Selskapsledelse (NUES) publiserte den 23. oktober 2012 en revidert versjon av norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse -

basert på "følg eller forklar"- prinsippet. Meld. St. 13 (2010 – 2011) – «Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi» redegjør for Statens redegjør egne hovedprinsipper.

Prinsippene er utarbeidet på bakgrunn av allment aksepterte retningslinjer for god eierstyring og selskapsledelse. Det er således naturlig at prinsippene også etterleves av selskap der kommunen har en mindre eierandel.

Prinsippene skal bidra til å styrke tilliten og omdømmet til både kommunen og selskapene gjennom å legge til rette for ryddige beslutningsprosesser, sikrer åpenhet knyttet til kommunens eierstyring og selskapenes virksomhet, klargjøre ansvar og roller mellom eiere, styre og den daglige ledelsen utover det som følger av lovgivningen, bidrar til å sikre økt effektivitet og verdiskapning samt en samfunnsansvarlig forretningsdrift.

Andebu kommunes overordnede prinsipper for eierstyring og selskapsledelse er oppstilt i figur 4. I det følgende vil det gis en nærmere redegjørelse for hvert av prinsippene.

Andebu kommunes overordnede prinsipper for eierstyring
1. Valget om å etablere et selskap og valg av selskapsform skal baseres på en analyse av kommunens styringsbehov og mål for virksomheten.
2. Andebu kommune skal angi klare og langsiktige mål for selskapene. Styret er ansvarlig for å realisere målene.
3. Andebu kommune skal fremme sine interesser overfor kommunale selskap gjennom eierorganene.
4. Selskapenes kapitalstruktur skal være tilpasset formålet med eierskapet og selskapets situasjon.
5. Det skal være åpenhet knyttet til Andebu kommunes eierskap og til selskapenes virksomhet basert på prinsipper om meroffentlighet, samt legges til rette for interne dialogprosesser foran møter i representantskap, bedriftsforsamlinger mv.
6. Selskapene skal være bevisst sitt samfunnsansvar.
7. Styret skal på et uavhengig grunnlag ha en aktiv rolle med hensyn til service, kontroll, strategi og ressursituasjon.
8. Styresammensetningen skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet og mangfold ut ifra selskapenes egenart.
9. Godtgjøringen til styret skal framstå som rimelig med henblikk på ansvar, kompetanse, arbeidsbyrde og virksomhetens kompleksitet. Lønnsnivået for ledere skal være konkurransedyktig, men ikke nødvendigvis ledende innenfor sektoren.
10. Styret skal påse at selskapet har god internkontroll og hensiktsmessige systemer for risikostyring i forhold til virksomhetens karakter.

Figur 4 – Overordnede prinsipper for eierstyring

Prinsipp 1 – Valget om å etablere et selskap og valg av selskapsform, skal baseres på en analyse av kommunens styringsbehov og mål for virksomheten

Andebu kommune skal i forkant av en selskapsetablering analysere hvilke muligheter og begrensninger kommunen står overfor dersom det etableres et selskap framfor en mer tradisjonell etatsorganisering.

En slik analyse vil avklare hvilke mål som kan oppnås ved en selskapsorganisering og synliggjøre tilhørende begrensninger knyttet til styring og kontroll av virksomheten. Analysen vil

således både styrke beslutningsgrunnlaget ved selskapsetableringer og danne et grunnlag for valg av en formålstjenlig selskapsform.

En tilsvarende analyse skal ligge til grunn for omdanning av etablerte selskaper til nye selskaps-/organisasjonsformer eller tilbakeføring av virksomhet til kommunen som rettssubjekt.

Hvorfor etablere et selskap?

Andebu kommune har innenfor rammen av kommuneloven og relevant særlovgivning en relativt stor frihet til å velge en hensiktsmessig organisering av tjenesteproduksjonen. Andebu kommune kan blant annet velge å skille ut virksomhet fra kommunen som rettssubjekt gjennom selskapsetableringer.

Den valgte organisasjonsmodellen bør gi en hensiktsmessig organisering av virksomheten på både kort og lang sikt. Det er derfor viktig å ha et bevisst forhold til målene med selskapsorganiseringen, dvs. hvorvidt den skal løse utfordringer knyttet til gjeldende organisering, realisere andre definerte mål eller er en konsekvens av endringer i ytre rammevilkår som for eksempel lover og forskrifter.

I kapittel 3.2 blir det redegjort for motiver som ofte ligger til grunn for valget om å skille ut virksomhet gjennom selskapsdannelser. Ønsket om å etablere et interkommunalt samarbeid innenfor et tjenesteområde trekkes fram som en vanlig begrunnelse for selskapsdannelser. Det forventes ofte at interkommunalt samarbeid vil gi stordriftsfordeler i form av bl.a. bedre ressursutnyttelse og et styrket fagmiljø. De aktuelle stordriftsfordelene som kan oppnås gjennom etableringen av et interkommunalt selskap må imidlertid vurderes opp mot kommunens behov/ønske om styring og kontroll av virksomheten som skal forestås av selskapet.

Kommunens styringsmuligheter vil avhenge av bl.a. selskapsformen og eierandelen i selskapet. Etableringen av et selskap vil imidlertid medføre at kommunestyret må foreta en indirekte styring av virksomheten gjennom kommunens representanter i eierorganet.

Eierstyringen medfører at kommunen styrer og kontrollerer virksomheten på et mer overordnet nivå. Kommunestyret har ikke anledning til å gripe inn fortløpende i saker som inngår i styrets myndighetsområde. Kommunestyret fastsetter imidlertid den ytre rammen for selskapets virksomhet gjennom bl.a. vedtekter og eierstrategier. Styret skal forvalte selskapet med utgangspunkt i de aktuelle styringsdokumentene.

Begrensninger i kommunens styringsmuligheter ved selskapsetableringer omtales ofte som et demokratisk underskudd. Denne slutningen vil i mange tilfeller være feilaktig som følge av at selskaper ofte etableres på bakgrunn av et ønske om å styre virksomheten på en armlengdes avstand eller gi en forretningsmessig frihet.

Styringsbehovet vil avhenge av virksomhetens karakter. Det kan for eksempel være nødvendig å ha en mer direkte styring over lovpålagte oppgaver enn oppgaver som kommunen har påtatt seg frivillig. Det er likevel mulig å oppnå en tilfredsstillende styring av kommunale kjerneoppgaver gjennom å utvikle systemer som sikrer en aktiv eieroppfølging.

Det er imidlertid viktig at kommunen i forkant av en mulig selskapsetablering har et bevisst forhold til hvilke begrensninger i styringsmulighetene selskapsorganiseringen og den valgte selskapsformen representerer.

Valg av selskapsform

Andebu kommune skal som eier påse at selskapsformen er tilpasset oppgavene og funksjonen som selskapet skal ivareta. Kommunen står i utgangspunktet fritt til å velge selskapsform ved utskilling eller etablering av ny virksomhet. Det foreligger imidlertid enkelte begrensninger knyttet til valg av selskapsform i selskapslovgivningen og særlover som regulerer tjenesteområdene.

Kommuner kan for eksempel ikke være deltakere i ansvarlige selskap eller kommandittselskap, jf. Selskapsloven. Valg av selskapsform blir også regulert i lover/forskrifter knyttet til tjenesteområder som arbeidsmarkedstiltak og bompengerekrav.

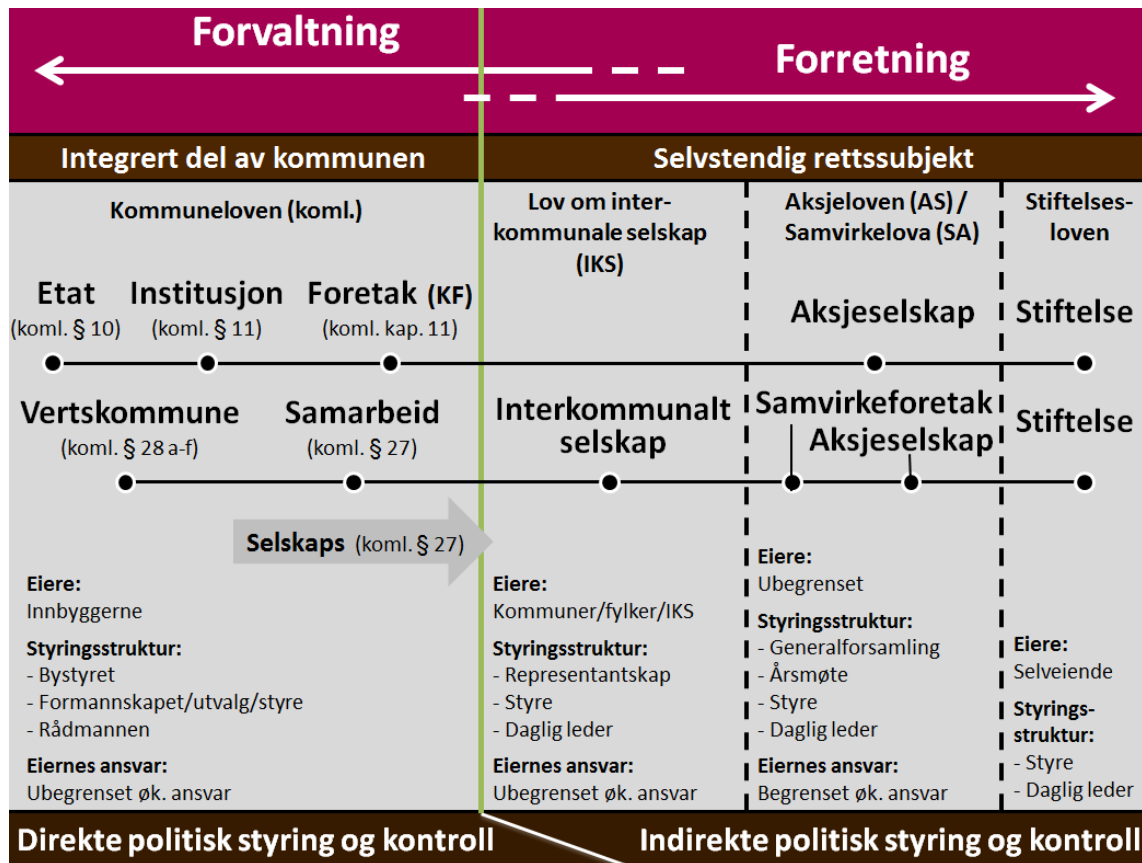
Det er en rekke hensyn og avveininger som bør inngå i grunnlaget for en beslutning om selskapsetablering, herunder valg av selskapsform. Figur 5 angir eksempler på vurderinger som bør foretas ved valg av selskapsform.

Vurderinger som bør ligge til grunn for valg av selskapsform	
1. Økonomiske forpliktelser	Hvilket økonomisk ansvar/risiko er det ønskelig å ha med henblikk på selskapets forpliktelser? Kommunen vil for eksempel hefte ubegrenset for samtlige forpliktelser til et kommunalt foretak (KF) og hefte ubegrenset for en andel av forpliktelsene til et interkommunalt selskap (IKS). Kommunen vil derimot ha et begrenset ansvar overfor kreditorene til et aksjeselskap (AS).
2. Skatte- og avgiftsmessige forhold	Selskapsform er for eksempel av betydning for hvorvidt selskapet er berettiget for Moms-kompensasjon (kompensasjonsloven). Selskapsform kan også være av betydning ved vurdering av begrensninger i skatteplikt, herunder ved en helhetlig vurdering av hvorvidt selskapet har erverv til formål.
3. Fleksibilitet på eiersiden	Selskapsform er av betydning i forhold til hvem som kan være eiere/deltakere. Aksjeselskap (AS) gir stor fleksibilitet på eiersiden og muliggjør samarbeid mellom stat, fylkeskommuner, kommuner og private aktører. I et interkommunalt selskap (IKS) kan kun kommuner, fylkeskommuner og andre interkommunale selskap være deltakere. Et kommunalt foretak (KF) er en del av kommunen som rettssubjekt og kan således ikke ha eiere. De to sistnevnte selskapsformene åpner ikke opp for privat deltakelse.
4. Behov og mulighet for styring	Kommunens styringsbehov bør kartlegges i forkant av valget om skille ut eller etablere ny virksomhet gjennom selskapsetablering. Kommunens mulighet til å utøve (eier) styring overfor et selskap framgår av lovgivningen som regulerer den valgte selskapsformen. I et kommunalt foretak (KF) utgjør kommunestyret generalforsamlingen, og har således en utstrakt mulighet til å utøve eierstyring overfor foretakene. Kommunens styringsmulighet overfor et aksjeselskap (AS) er imidlertid langt mer begrenset. Behovet for styring og kontroll med virksomheten må bl.a. vurderes opp mot selskapenes behov for forretningsmessig frihet og kommunens ansvar knyttet til selskapenes forpliktelser. Valg av selskapsform skal gjenspeile kommunens mål og strategier for virksomheten selskapene skal forestå.
5. Delegering av myndighet	Selskaps-/organisasjonsformen kan påvirke muligheter/begrensninger med hensyn til delegering av myndighet.
6. Forholdet til lover/forskrifter og overordnede kommunale planer/strategier	Selskapsform kan være av betydning for hvorvidt selskapet er omfattet av ulike lover/forskrifter som for eksempel forvaltningsloven, lov om offentlige anskaffelser, offentlighetsloven, kompensasjonsloven mv. Selskapsform og eierkonstellasjon vil også påvirke selskapets handlingsrom. Kommunestyret kan for eksempel pålegge et kommunalt foretak å iverksette klima- og miljøtiltak med utgangspunkt i overordnede planer. I et aksjeselskap der ingen av aksjonærer har flertall alene må kommunestyret i samråd med de øvrige aksjonærene anmode selskapet om å iverksette tilsvarende klima- og miljøtiltak.
7. Vurdering av risiko	Valg av selskapsform bør foretas på bakgrunn av en vurdering av ulike typer risiko. Selskapsorganisering og valg av selskapsform vil for eksempel ofte være begrunnet i et ønske om å redusere kommunens økonomiske risiko. Risikovurderinger bør også være knyttet til markedsforhold, tjenestene/oppgavene selskapet skal forestå, forholdet til interessenter mv.

Figur 5 – Vurderinger ved valg selskapsform

Figur 6 oppstiller alternative selskapsformer som kan anvendes ved kommunal tjenesteproduksjon og oppgaveløsning. Figuren skisserer bl.a. styringsmuligheter og økonomisk ansvar knyttet til den enkelte selskapsform.

Figur 6 – Selskapsformer og styringsmuligheter

Prinsipp 2 – Andebu kommune skal angi klare og langsiktige mål for selskapene. Styret er ansvarlig for å realisere målene

Andebu kommune angir mål og strategier for virksomheten til kommunale selskap gjennom å godkjenne vedtekter, selskapsavtaler, aksjonæravtaler, samarbeidsavtaler mv. Kommunen angir for eksempel den ytre rammen for selskapenes virksomhet i formålsparagrafen. Målangivelsen i de ordinære styringsdokumentene er ofte generell og er i liten grad gjenstand for revidering. Det kan av den grunn være hensiktsmessig å supplere ordinære styringsdokumenter med selskaps-spesifikke eierstrategier.

Fastsettelsen av klare og langsiktige mål gjennom eierstrategi vil bidra til å skape forutsigbare rammevilkår for selskapene. Eierstrategiene vil bl.a. danne et grunnlag for selskapets utarbeidelse av virksomhets-/forretningsstrategier, og vil således gjøre det lettere for styret å forvalte selskapet i tråd med eiernes interesser. Eierstrategiene vil også gjøre det lettere for kommunens representanter i eierorganene å stemme i tråd med kommunestyrets intensjon i saker som behandles av eierorganet.

Eierstyringen skal utøves på et overordnet nivå og ikke gripe inn i styrets myndighetsområde og den daglige ledelsen av selskapene. Eierstrategiene skal uttrykke kommunens mål med eierposisjonen ved å angi prioriteringer, tiltak, forventninger, resultatkrav mv. Eierstrategiene skal

bl.a. bidra til å avklare roller, ansvar og myndighet for de styrende organ, angi retningslinjer for styresammensetning, avgrense selskapets kjernevirksomhet, fastsette retningslinjer for samhandlingen mellom selskapet og eierne, samt uttrykke forventinger til samfunnsansvar, utbytte/avkastning og risikoprofil.

Eierstrategiene er saker av stor prinsipiell og/eller strategisk betydning og skal av den grunn endelig godkjennes av kommunestyret. Formannskapet vil i kraft av rollen som utvalg for eierstrategier være politisk styringsgruppe i arbeidet med å utforme overordnede og selskapsspesifikke eierstrategier.

Rådmannen bistår formannskapet med å utarbeide forslag til selskapsspesifikke eierstrategier. For selskap med flere eiere vil forslag til felles eierstrategi utarbeides i samarbeid med de øvrige eierkommunene.

Selv om eierskapet har et lengre tidsperspektiv en kommunevalgperioden kan det likevel være nødvendig å revidere eierstrategiene jevnlig. Målene med eierskapet vil kunne endres i takt med endringer i for eksempel lover, markedsforhold, økonomisk stilling, behov og prioriteringer. Strategiene bør vurderes revidert minimum én gang i valgperioden. Eierne bør også jevnlig vurdere behovet for å revidere øvrige styringsdokumenter.

Prinsipp 3 – Andebu kommune skal fremme sine interesser overfor kommunale selskap gjennom eierorganene

Styringslinjene i Andebu kommune følger hovedsakelig av kommuneloven. Kommunestyret har som øverste organ anledning til å delegerer myndighet til andre politiske organ og rådmannen innenfor rammen av kommuneloven og relevant særlovgivning. Delegering av myndighet skal foretas med utgangspunkt i et delegeringsreglement.

Kommunen kan velge å skille ut virksomhet til selvstendige rettssubjekt gjennom å etablere selskap. Styringslinjene internt i selskapene følger av lovgivningen som regulerer den aktuelle selskapsformen. Lovgivningen forhindrer at kommunestyret som eier kan intervensere og utøve direkte styring av virksomheten til selskapene. Styringen av selskapene skal utøves av kommunestyret gjennom selskapenes operative eierorgan.²

Kommunestyret kan ikke utøve styring/instruere styret eller administrasjonen i selskapene. Kommunestyret kan delegerer myndighet³ i eieroppfølgingen til andre politiske organ/rådmannen. Slike organ har heller ikke anledning til å instruere styret eller administrasjonen i selskapet.

Eierorganenes oppgaver, ansvar og myndighet følger av selskapsformen. Det redegjøres nærmere for sammensetning, oppgaver, ansvar og myndighet for representantskap, årsmøte og generalforsamling i kapittel 4. Kommunestyret utgjør eierorganet for de kommunale foretakene (KF).

Eiermøter/kontaktmøter

Andebu kommune kan ta initiativ til å innkalle samtlige eiere i et selskap til et eiermøte dersom det er behov for en uformell drøfting av en bestemt sak. Selskapets ledelse kan også innkalles dersom eierne oppfatter dette som formålstjenlig for behandlingen av saken. De styrende organ i et selskap har også anledning til å innkalle til et eiermøte.

---

² Den 01.07.12 trådte det i kraft en ny bestemmelse i kommuneloven § 39 nr. 2, som pålegger kommunestyret en plikt til å behandle delegeringsreglementet og prinsipper rundt praktiseringen av innstillingsinstituttet minst én gang i hver valgperiode, herunder innen 31.12. året etter at kommunestyret ble konstituert.

³ Myndighet kan delegeres innenfor rammene av relevant lovgivning. Lov om interkommunale selskap setter bl.a. enkelte begrensninger i kommunestyrenes anledning til å delegerer myndighet.

Det er vanlig at styreleder og representanter fra administrasjonen i selskapet deltar på eiermøter. Den enkelte eierkommune er ofte representert ved ordfører og rådmann. Det kan være naturlig at også eierorganet deltar på møtene.

Andebu kommune kan videre ta initiativ til å avholde kontaktmøter mellom kommunale selskap og kommunalutvalget eller et annet politisk utvalg i kommunen. Selskapene kan også ta initiativ til å avholde slike kontaktmøter. Det bør vurderes behovet for også å avholde jevnlig kontaktmøter mellom selskapene og eierkommunene på et administrativt nivå.

Kontaktmøtene har til hensikt å sikre en tilfredsstillende informasjonsutveksling mellom de kommunale selskapene og kommunen som eier.

De forannevnte eiermøtene og kontaktmøtene skal ikke undergrave eierorganets funksjon. En sentral forutsetning for kontaktmøter/eiermøter er at den konkrete eierstyringen skal utøves gjennom eierorganet.

Det operative eierorganet

Andebu kommunes representanter i de operative eierorganene blir hovedsakelig oppnevnt av Kommunestyret. For enkelte selskapsformer er Kommunestyret avskåret fra å delegerer slik myndighet til et annet politisk organ.⁴

Det foreligger få lovfestede bestemmelser som regulerer sammensetningen av eierorganene eller hvem som kan oppnevnes som fullmektig. Kommunens representanter i eierorganene må ikke være folkevalgte, men det kan være hensiktsmessig med folkevalgt representasjon med hensyn til kunnskap om Kommunestyrets standpunkt i saker som behandles av eierorganet.

Det er heller ikke krav om kjønnsbalanse ved oppnevning av representanter til eierorganene. Kommunelovens⁵ regler om kjønnsbalanse i styret i kommunale selskap bør likevel være retningsgivende ved oppnevning av representanter til eierorganene.

Kommunestyret styrer selskapene indirekte gjennom representantene som er oppnevnt til eierorganene. For at representantene skal kunne ivareta eierskapet på en god måte, bør det utarbeides prinsipper for kommunens eierstyring og en klar eierstrategi for det enkelte selskap.

Stemmegivningen til kommunens representanter i eierorganene vil da i større grad gjenspeile Kommunestyrets flertallsvedtak, dvs. representantene møter med et bundet mandat. Dersom det ikke foreligger konkret instruks/styringssignaler fra Kommunestyret, skal representantene stemme etter egen vurdering innenfor rammen av lov, vedtekter/selskapsavtale og alminnelige krav til lojalitet mot selskapet og Andebu kommune.

Den enkelte representant i eierorganene har følgelig et selvstendig ansvar for å innhente informasjon og avklare kommunens mål og strategier knyttet selskapets virksomhet, for å kunne ivareta rollen som eierrepresentant på en tilfredsstillende måte.

Dersom kommunen har flere representanter i et eierorgan skal delegasjonen velge en representant som får et særskilt ansvar for å avklare kommunens mål og strategier innfor aktuelle saksområder, samt sikre at representantene er orientert om og stemmer i tråd med Kommunestyrets vedtak/intensjon. Den valgte representanten vil således ha ansvar for å gjennomføre fraksjons-/drøftingsmøter i forkant av møtene i eierorganet dersom sakskartet til

---

⁴ Av § 6 i lov om interkommunale selskaper framgår følgende: «Vedkommende kommunestyre eller fylkesting oppnevner selv sine representanter».

⁵ Kapittel 12 A. Aksjeselskaper der kommuner eller fylkeskommuner eier minst to tredeler av selskapet. Representasjon av begge kjønn i styret.

organet nødvendiggjør et slikt møte. En koordinert stemmegivning i eierorganet er en forutsetning for at kommunen kan benytte eierandelen til å få gjennomslag for egne interesser i selskapet.

Kommunestyret ser eierskapet i et selskap i sammenheng med kommunens øvrige eierskap og tjenesteproduksjon. For å sikre tilstrekkelig demokratisk kontroll over selskapets virksomhet skal representantene i eierorganet ivareta eierstyringen i selskapet med utgangspunkt i kommunestyrets vedtak/intensjon.

Det kan i den sammenheng være nødvendig for eierorganet som øverste myndighet i selskapet, å overprøve/omgjøre styrets beslutninger og instruere styret generelt eller i bestemte saker innenfor rammen av relevant lovgivning. Det redegjøres nærmere for eierorganenes myndighet i kapittel 4.

Prinsipp 4 – Selskapenes kapitalstruktur skal være tilpasset formålet med eierskapet og selskapenes situasjon

Andebu kommune skal bidra til å sikre at selskapene har en kapitalstruktur som er tilpasset formålet med eierskapet og selskapets situasjon. Kommunen kan som eier påvirke kapitalstrukturen til et selskap bl.a. gjennom å uttrykke en klar utbytteforventning, dvs. gjennom å sikre en formålstjenlig balanse mellom forventet utbytte og tilbakeholdt overskudd.

Utbytteforventningen skal avhenge av formålet med eierskapet, herunder om eierskapet er av en forretningsmessig eller sektorpolitisk karakter. Utbytteforventningen skal videre avhenge av selskapets situasjon, dvs. mål, investeringshistorikk, markedsforhold, risikoprofil mv.

I det følgende blir det redegjort for virkemidler eierne kan anvende for å legge til rette for en hensiktsmessig kapitalstruktur i selskapene.

Avkastningskrav/krav til effektivitet

Andebu kommune investerer i selskaper i form av bl.a. aksjeinnskudd, kapitalinnskudd og tilbakeholdt overskudd. Et engasjement i et selskap vil således representere en økonomisk risiko for kommunen. Engasjementet bør følgelig legitimeres med utgangspunkt i avkastningskrav eller resultatmål som skal understøtte hovedmålsettingene med eierskapet.

Andebu kommune har hovedsakelig et langsiktig perspektiv på investeringene i selskapene, og skal av den grunn fastsette langsiktige resultatkrav overfor styret, som kan fremme verdiskapning i selskapet. Resultatkravene er nødvendige for å kunne vurdere selskapenes utvikling over tid opp mot kommunens mål med engasjementet.

Resultatkravene vil omfatte forventninger til avkastning i form av utbytte eller verdistigning på innskutt kapital. Resultatkravene kan imidlertid også omfatte andre parametre som for eksempel kvaliteten på tjenestene. Fellesnevneren for resultatkravene er at de skal legge til rette for en langsiktig verdiskapning.

Andebu kommune skal angi spesifikke avkastningskrav for selskapene gjennom bl.a. eierstrategien for det enkelte selskap. Avkastningskravene skal være langsiktige,⁶ forutsigbare og knyttes til innskutt kapital. Avkastningskravene kan påvirke kapitalstrukturen i selskapet, og skal således utformes slik at de fremmer en hensiktsmessig kapitalstruktur.

Kommunen forventer en avkastning, gjennom utbytte og verdiøkning på den innskutte kapitalen, som er minst like høy som en alternativ plassering med samme risiko. Resultatkravene for det

---

⁶ Vurderingen av avkastning bør gjøres ut fra en gjennomsnittsbetraktning over for eksempel 3-5 år.

enkelte selskap vil imidlertid avhenge av målene som ligger til grunn for engasjementet i selskapet.

For selskap med forretningsmessige mål som opererer i konkurranse med private aktører bør det stilles krav til en markedsmessig avkastning for å hindre konkurransevridning. Avkastningskravene for selskap med forretningsmessige mål kan fastsette med utgangspunkt i følgende forenklet versjon av kapitalverdimodellen; $Avkastningskrav = risikofri\ rente + risikopremie$ ⁷. Modellen illustrer alternativkostnaden knyttet til investeringen.

Kapitalverdimodellen kan også legges til grunn for fastsettelsen av avkastningskrav for selskaper med sektorpolitiske mål. Det kan imidlertid være nødvendig å korrigere avkastningskravet i den grad selskapene er pålagt oppgaver som kan virke resultatdempende ut i fra bedriftsøkonomiske kriterier. Dette kan betegnes ved følgende formel; $Avkastningskrav = risikofri\ rente + risikopremie - korrigeret\ for\ pålagte\ oppgaver$. For selskaper som baserer virksomheten på tilskudd fra eierne vil det ikke fastsettes avkastningskrav. Det vil likevel stilles resultatkrav, herunder krav til effektiv drift.

Utbytteforventinger

Andebu kommune skal uttrykke langsiktige utbytteforventninger overfor selskap som inngår i eierporteføljen. Forventingene til utbytte vil avhenge av målene med eierskapet. For enkelte selskap er det vedtektsfestet at det ikke skal utdeles utbytte. For andre selskaper vil det ikke være aktuelt å utdele utbytte siden de er avhengige av offentlige tilskudd for å videreføre driften. For noen få selskaper er utbyttensnivået regulert i selskaps-/aksjonæravtalen.

Det vil være hensiktsmessig å fastsette utbytteforventninger i eierstrategiene overfor det enkelte selskap. For selskaper med flere eiere vil utbytteforventninger kunne koordineres gjennom en felles eierstrategi. Forventingene vil da revideres samtidig med revideringen av eierstrategien. Dette vil forhindre at det blir nødvendig å revidere selskapsdokumenter som vedtekter, selskapsavtaler og aksjonæravtaler. Utbytteforventningene vil således fastsettes for en periode på flere år og dermed gi forutsigbarhet for det enkelte selskap.

Utbytteforventningen overfor et selskap kan uttrykkes i form av en prosentsats av regnskapsmessig årsresultat. Det kan være hensiktsmessig å korrigere årsresultatet for enkelte poster ved beregning av utbyttegrunnlaget.

Selskapene bør ha en egenkapital som er tilpasset virksomhetens mål, strategi og risikoprofil mv. Staten tilpasser forventningen om utbytte til selskapenes situasjon med utgangspunkt i en helhetlig vurdering av bl.a. følgende forhold;

- Selskapets strategi
- Selskapets modenhet
- Konjunkturer og bransjeforhold
- Kapitalstruktur/kapitalavkastning
- Selskapets investeringshistorikk
- Behov for å fremme kapitaldisiplin
- Selskapets konkurrenter
- Bedriftsøkonomisk lønnsomhet
- Likviditetssituasjon
- Andre forhold som har særlig betydning for det enkelte selskaps utbytteevne

---

⁷ Risikofri rente vil i denne sammenheng representere den avkastning en investor kan få på kapital plassert i et risikofritt aktivum. Risikopremien vil gjenspeile risikoen forbundet med investeringen. Det blir redegjort for kapitalverdimodellen på side 50 i Meld. St. 13 (2010 – 2011) - Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi.

Utbytteforventningene skal klart kommuniseres til selskapene slik at styret kan ta høyde for eiers forventninger ved utformingen av forslag til utbytte. Eierorganene i aksjeselskap og interkommunale selskaper kan ikke fastsette et utbytt nivå som er høyere enn styrets forslag. En klar/langsiktig utbytteforventning vil skape forutsigbarhet for både eierne og selskapene.

Kapitalstruktur/åpningsbalanse

Andebu kommune kan bidra til å sikre en hensiktsmessig kapitalstruktur gjennom fastsettingen av utbyttepolitikken og avkastningskrav. Kommunen kan også legge til rette for en hensiktsmessig kapitalstruktur i forbindelse med selskapsetableringer gjennom å fastsette en åpningsbalanse som er tilpasset mål, strategier og risikoprofil som ligger til grunn for selskapsetableringen. Egenkapitalen bør holdes på et nivå som oppfattes som hensiktsmessig for både eierne og selskapet. Kommunen bør videre påse at finansieringen av selskapene er tilpasset formålet med eierskapet. Det kan også være nødvendig å foreta kapitalinnskudd for å sikre en hensiktsmessig kapitalstruktur.

Prinsipp 5 – Det skal være åpenhet knyttet til Andebu kommunes eierskap og til selskapenes virksomhet basert på prinsippet om meroffentlighet, samt legges til rette for interne dialogprosesser foran møter i representantskap, bedriftsforsamlinger mv.

Allmenhetens lovfestede rett til innsyn i forvaltningens arbeid og saksdokumenter anses i mange sammenhenger som et grunnleggende demokratisk prinsipp. Det er hovedsakelig offentleglova og kommuneloven som vil være styrende for hvordan kommunen og kommunale selskap praktiserer åpenhet og innsyn.

Offentleglova

Gjeldende offentlighetslov med forskrift trådte i kraft 01. januar 2009. Hovedregelen i loven er at saksdokumenter, journaler og liknende register for organet er åpne for innsyn dersom ikke annet følger av lov eller forskrift med hjemmel i lov. Alle kan kreve innsyn i saksdokument, journaler og liknende register til organet hos vedkommende organ, jf. offl. § 3.

Loven er gjeldende for selskap med over 50 % offentlig eierandel eller innflytelse i eierorganet (§2); «a) staten, fylkeskommunane og kommunane, b) andre rettssubjekt i saker der dei gjer enkeltvedtak eller utferdar forskrift, c) sjølvstendige rettssubjekt der stat, fylkeskommune eller kommune direkte eller indirekte har ein eigardel som gir meir enn halvparten av røystene i det øvste organet i rettssubjektet, og d) sjølvstendige rettssubjekt der stat, fylkeskommune eller kommune direkte eller indirekte har rett til å velje meir enn halvparten av medlemmene med røysterett i det øvste organet i rettssubjektet.”

Bokstavene c) og d) gjelder ikke for rettssubjekt som hovedsakelig driver næring i direkte konkurranse med og på samme vilkår som private. I forarbeidene til offentlighetsloven legges det opp til at unntaks-bestemmelsen skal tolkes relativt strengt. Spørsmål knyttet til hvorvidt et rettssubjekt er unntatt fra loven må baseres på en helhetsvurdering. Det enkelte selskap kommunen eier, eller er deleier i, vil måtte avklare sitt forhold til offentleglova.

Kommuneloven § 31 (møteoffentlighet) ble endret ved lov av 14. januar 2011 nr. 1 (i kraft 1. juli 2011). Målet med lovendringene var å gjøre reglene om møteoffentlighet mer presise og lettere å praktisere for kommuner og fylkeskommuner. Lovendringen hadde videre til hensikt å samordne reglene i kommuneloven om møteoffentlighet med reglene om dokumentoffentlighet i offentlighetslova.

Meroffentlighet

Det skal være åpenhet knyttet til kommunens eierskap og selskapene virksomhet, basert på prinsippet om meroffentlighet. Offentleglova innehar følgende bestemmelser om meroffentlighet: *”Når det er høve til å gjøre unntak frå innsyn, skal organet likevel vurdere å gi heilt eller delvis innsyn. Organet bør gi innsyn dersom omsynet til offentleg innsyn veg tyngre enn behovet for unntak”,* jf. offl. § 11.

I enkelte sammenhenger vil det være nødvendig å unnta dokumenter fra offentligheten for å kunne ivareta eierskapet på en god måte. Dette vil for eksempel være aktuelt for dokumenter med innhold av en forretningsmessig karakter.

Åpenhet og innsyn

I offentliglova er meroffentlighet knyttet til innsyn i dokumenter. Det legges her til grunn at det skal være åpenhet i tråd med prinsippet om meroffentlighet. Selve prinsippet om meroffentlighet vil i denne sammenheng gjelde åpenhet og innsyn generelt. Andebu kommunes forvaltning av eierskapet skal være preget av åpenhet. Dette vil bidra til å øke allmenhetens tillit til kommunen og gi forutsigbarhet for selskapene. Andebu kommune skal blant annet;

- a) Legge fram en eierskapsmelding én gang i valgperioden, som skal bidra til å skape åpenhet knyttet til rammene for kommunens eierstyring.
- b) Dersom kommunestyret har stilt krav om utarbeidelse av eierberetning så skal denne legges fram årlig.
- c) Utarbeide selskapsspesifikke eierstrategier som sikrer åpenhet knyttet til forvaltningen av eierskapet i det enkelte selskap.
- d) Behandle eierspørsmål av stor strategisk/prinsipiell betydning i offentlige politiske saker. Det skal videre legges til rette for åpne beslutningsprosesser.
- e) Legge ut relevant informasjon om kommunens eierskap lett tilgjengelig på internett/intranett.

Kommunale selskap forvalter betydelige verdier på vegne av fellesskapet og er derfor avhengig av interessentenes tillit. Åpenhet knyttet til virksomheten kan bidra til å styrke tilliten til selskapene. Andebu kommune forutsetter at selskapene praktiserer åpenhet i tråd med prinsippet om meroffentlighet for å sikre demokratisk innsyn og kontroll.

Dersom selskapene har internettsider bør de etableres som sentrale informasjonskanaler der aktuell informasjon gjøres lett tilgjengelig overfor eierne, kundene, innbyggerne, media og andre interessenter. Årsrapporter-/regnskap, sakspapirer til de styrende organ, vedtekter, oversikt over styret/eierorgan mv. bør legges ut på internett.

Prinsipp 6 – Selskapet skal være bevisst sitt samfunnsansvar

Andebu kommunes eierskap skal bidra til å fremme samfunnsansvarlig forretningsdrift og en bærekraftig samfunnsutvikling. Kommunen skal derfor uttrykke forventninger til selskapenes ivaretagelse av samfunnsansvaret i bl.a. eierskapsmeldinger og selskapsspesifikke eierstrategier. Samfunnsansvar skal videre være et sentralt tema i eierdialogen med selskapene.

Kommunale selskap forvalter betydelige verdier på vegne av fellesskapet og forestår viktige samfunnsoppgaver. Virksomheten blir også ofte finansiert av offentlige midler. Selskapene er følgelig viktige samfunnsaktører og bør derfor ha et bevisst forhold til sitt samfunnsansvar. Begrepet samfunnsansvar kan relateres til likestilling, integrering, arbeid mot korrupsjon, etikk, HMS, åpenhet og innsyn, kvalitet, brukermedvirkning, miljø- og klimatiltak mv.⁸

---

⁸ I St.meld. nr. 10 (2008–2009) anvendes følgende forståelse av begrepet: «...Samfunnsansvar innebærer hva bedriftene gjør på en frivillig basis ut over å overholde eksisterende lover og regler i det landet man opererer.»

Andebu kommune forventer at kommunale selskap integrerer etiske, miljømessige og sosiale hensyn utover gjeldende lovkrav. Samfunnsansvar bør integreres i selskapenes strategiarbeid og den løpende virksomhetsstyringen. Selskapene bør også etablere etterprøvbare indikatorer samt vektlegge formidling av måloppnåelse i arbeidet med å utvikle en samfunnsansvarlig forretningsdrift.

Likestilling og mangfold

Kommunale selskap som fører regnskap i tråd med regnskapsloven⁹ er forpliktet til å rapportere i årsberetningen om den faktiske tilstanden knyttet til likestilling og iverksatte/planlagte tiltak som skal fremme likestilling, jf. likestillingsloven. Selskap som sysselsetter mer en 50 ansatte skal også redegjøre for iverksatte eller planlagte tiltak som skal fremme formålet i diskrimineringsloven og i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.

Etiske retningslinjer

Andebu kommune har utarbeidet en etisk standard for politikere og ansatte i kommunen. Den etiske standarden har til hensikt å bevisstgjøre politikere/ansatte med hensyn til etiske problemstillinger internt i organisasjonen og i relasjonen til interessenter.

I anbefalingene for eierstyring og selskapsledelse fra KS, legges det til grunn at styret bør utforme og jevnlig revidere etiske retningslinjer. KS og KMD (tidligere KRD) har utviklet nettstedet *Etikkportalen.no* som gir eksempler og anbefalinger for arbeidet med etiske retningslinjer.

Andebu kommune forutsetter at kommunale selskap utarbeider etiske retningslinjer. Styret har ansvar for å påse at selskapet utarbeider og følger opp etiske retningslinjer. Retningslinjene bør være forankret/implementert i hele organisasjonen.

Klima og miljø

For å nå nasjonale og internasjonale mål om reduserte klimagassutslipp må staten, fylkeskommuner, kommuner og næringslivet samarbeide om å iverksette tiltak innenfor et bredt spekter av områder.

Selskap skal gi opplysninger i årsberetningen om forhold ved virksomheten som kan medføre en ikke-ubetydelig påvirkning av det ytre miljø, samt tiltak som er iverksatt/planlegges for å forhindre/ redusere negative miljøvirkninger, jf. regnskapsloven.

Anskaffelser

Andebu kommune skal anvende varer som er produsert etter gode miljømessige, sosiale og etiske standarder, jfr. innkjøpsreglement og innkjøps samarbeidet i VOIS. Andebu kommune forventer at også de øvrige selskapene utøver samfunnsansvar i forbindelse med gjennomføring av anskaffelser og oppfølging av kontrakter.

Prinsipp 7 – Styret skal på et uavhengig grunnlag ha en aktiv rolle med hensyn til service, kontroll, strategi og ressursituasjon

Styrets overordnede ansvar for forvaltningen av selskapet er hjemlet i selskapslovgivningen¹⁰. Styret skal i tillegg til de lovpålagte oppgavene ha en aktiv rolle overfor både eierne og den daglige ledelsen med hensyn til service, kontroll, strategi og ressursituasjon. I det følgende gis det en redegjørelse for kommunens forventinger til styrets arbeid.

Rapportering, saksdokumenter mv.

⁹ §§ 3-3 og 3-3a i Lov om årsregnskap mv

¹⁰ Se bl.a. koml. § 67, intkomsel. § 13 og asl. § 6-12

Styret skal sikre en tilfredsstillende rapportering og informasjonsflyt til eierne. Andebu kommune skal til enhver tid ha relevant, oppdatert og korrekt informasjon om selskapenes virksomhet, organisering og resultater. Rapporteringen fra selskapene danner grunnlaget for en aktiv og forutsigbar eieroppfølging. Selskaper skal rapportere i tråd med gjeldende lovkrav.

Årsregnskap og årsberetninger skal oversendes til både ordfører og rådmann i eierkommunene. Årsregnskap og årsberetning for kommunale foretak (KF) behandles av kommunestyret som en del av kommunens årsregnskap/årsberetning. Årsrapportene skal også oversendes fra stiftelser der Andebu kommune er oppretter, oppnevner representanter til styret eller yter tilskudd.

Sakslistene, saksdokumenter og protokoller for eierorganene skal oversendes ordfører, representantene i eierorganet og rådmannen. Tidsfrister for utsendelse av sakliste og saksdokumenter reguleres av selskapslovgivningen. Selskapene bør uavhengig av de lovfestede tidsfristene, oversende dokumentene til eierne uten ugrunnet opphold og senest 30 dager før møtet skal avholdes. Dette for å muliggjøre politisk behandling av enkeltsaker i forkant av møtet i eierorganet.

Saksdokumentene skal også være utførlige nok til at eierne kan ta stilling til sakene, herunder belyse alle relevante aspekter ved en sak. Utarbeidelsen av fyllestgjørende saksdokumenter vil forhindre forsinkelser ved behandlingen av saker i eierkommunene.

Sakslistene, saksdokumenter og møteprotokoller fra styremøter i kommunale foretak (KF) skal oversendes rådmannen, jf koml. § 72. Rådmannen har videre en koordinerende rolle i eieroppfølgingen. Sakslistene, saksdokumenter og protokoller fra styremøter i interkommunale selskap (IKS) skal derfor oversendes til rådmannen. Det samme er gjeldende for aksjeselskap (AS) som omfattes av offentlighetsloven.

Matrisen i Figur 7 redegjør for rapporteringskravene for den enkelte selskapsform.

Rapporteringsmatrise – foretak, selskap og samarbeid			
Selskapsform:	Årsregnskap/ årsberetning	Eierorgan - sakliste/ dokumenter/protokoll	Styret - sakliste/ dokumenter/protokoll
Kommunalt foretak (KF)	X		X
Interkommunalt selskap (IKS)	X	X	X
Aksjeselskap (AS)	X	X	
Interkommunalt Samarbeid (§ 27)	X	X	
Samvirkeforetak	X	X	
Stiftelse	X	X	

Figur 7- Rapporteringsmatrise

KOSTRA-rapportering fra selskaper

Styrets skal påse at selskapet foretar en korrekt KOSTRA-rapportering. Formålet med rapporteringen fra kommunale foretak (KF) og interkommunale selskap (IKS) er å koble kommunens og særbedriftenes regnskap til konsernregnskap, for dermed å få nøkkeltall som er mer sammenlignbare uavhengig av hvordan tjenestene er organisert i kommunen.

Konsolidering til konsern gjøres av SSB. Konsolideringen krever at interne transaksjoner mellom kommunen og KF/IKS er regnskapsført på riktige arter. Dårlig samsvar i regnskapsføringen av disse transaksjonene mellom regnskapene forringer kvaliteten på konsernregnskapstallene. Regnskapsføringen på funksjoner må også være lik i de berørte regnskapene. Kommunen og

særbedriftene bør av den grunn avstemme transaksjonene seg imellom på funksjon(er) og arter før rapporteringen.

Hjemmel for innhenting av regnskapsrapportene framgår av § 1 i *Forskrift av 21. oktober 2003 nr. 1445 om rapportering fra interkommunale selskaper og kommunale og fylkeskommunale foretak som driver næringsvirksomhet*. KRDs rundskriv H30/03 angir mer informasjon om innholdet i rapporteringen og krav til standardisering av regnskapsrapporten, og med særlig informasjon om konvertering av regnskapsinformasjon fra Norsk Standard kontoplan 4102 til KOSTRA-arter.

Flere detaljer om KOSTRA-rapporteringen fra foretak og interkommunale selskap fremgår av årlig brev fra SSB, samt årlig utgave av Håndbok for KOSTRA-rapporteringen. Fristen for innrapportering er 15.02. Fristen for å sende oppdaterte rapporter etter publisering er 15.04.

Styrets oppgaver og forretningsorden

Styret har i henhold til selskapslovgivningen det overordnede ansvaret for forvaltningen av selskapet og for å føre tilsyn med den daglige ledelsen og selskapets virksomhet. Styret har bl.a. ansvaret for å organisere virksomheten på en forsvarlig måte, avgi budsjett/regnskap og fastsette planer, holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling og påse at dets virksomhet, formuesforvaltning og regnskaper er gjenstand for betryggende kontroll.

Styret bør:

- *Fastsette instruks for styret og den daglige ledelsen med særlig vekt på en klar intern ansvars og oppgavefordeling.*
Det bør fastsettes en styreinstruks med nærmere regler om styrets arbeid og saksbehandling. Instruksen for den daglige ledelsen bør klargjøre de plikter, fullmakter og ansvar som daglig leder har etter de regler som gjelder for virksomheten. Daglig leder har et særlig ansvar for at styret mottar presis og relevant informasjon slik at styret kan utføre sine oppgaver.
- *Fastsette en årlig plan for sitt arbeid med vekt på mål, strategi og gjennomføring.*
- *Foreta en egevaluering hvert år med hensyn til både kompetanse og utført arbeid.*
Styrets egevaluering av sin virksomhet og kompetanse bør inkludere en vurdering av styrets sammensetning og måten styret fungerer på både individuelt og som gruppe i forhold de mål som er satt for arbeidet.
- *Gjennomføre egne styreseminarer med fokus på roller, ansvar og oppgaver. Gi mulighet for styreopplæring for nye styremedlemmer.*
- *Gi en samlet redegjørelse for selskapets styring og ledelse i en årsrapport.*
Redegjørelsen kan omfatte forhold direkte knyttet til styrets arbeid som for. eks. antall styremøter og antall behandlede saker, men den bør også gi en samlet oversikt over styring og selskapsledelse.
- *Vurdere behovet for styreforsikring.*
Styremedlemmers handlinger, eller mangel på handlinger, er et personlig ansvar uavhengig av selskapsform. I vurderingen av hvorvidt det foreligger et erstatnings- eller straffeansvar må det foretas en konkret vurdering av medlemmets handlemåte for å kunne fastslå om vilkårene er tilfredsstillt¹¹. Ansvarsgrunnlaget er forsett og uaktsomhet. Det må også foreligge et økonomisk tap, og en påregnelig årsakssammenheng mellom ansvarsgrunnlaget og det oppståtte økonomiske tapet. Styremedlemmer kan gjennom styreforsikring til en viss grad sikres mot det økonomiske ansvaret men ikke straffeansvaret. Forsikringen vil normalt dekke uaktsomme forhold, men ikke grovt uaktsomme eller forsettlige forhold.

---

¹¹ Intkomsel. § 38 regulerer erstatningsansvar for styremedlemmer m.fl. Aksjeloven regulerer erstatningsansvar i § 17-1 første ledd og straffeansvar i §19-1 og 19-2 for styremedlemmer m.fl.

Det vil i utgangspunktet ikke vil være nødvendig å tegne styreforsikring for styremedlemmer som praktiserer godt styrearbeid, ivaretar sineplikter og anvender sine rettigheter som styremedlem, setter av tilstrekkelig tid til å ivareta vervet mv. Styret skal likevel vurdere hvorvidt det kan være hensiktsmessig å tegne styreforsikring på bakgrunn av en helhetlig vurdering av forhold som selskapsform, kompleksiteten til virksomheten, markedsforhold, risiko mv.

- *Registrere verv i styrevervregisteret.*

Et styreverv er et personlig verv. Åpenhet knyttet til folkevalgtes og offentlige tjenestemenns verv i offentlig og privat sektor kan bidra til å unngå mistanke om rolleblanding. For å fremme rolleavklaring og åpenhet oppfordres de som påtar seg styreverv til å registrere vervene på www.styrevervregister.no.

- *Ivareta en uavhengig kontrollfunksjon overfor selskapets ledelse på vegne av eierne.*

Styret skal utøve en forsvarlig forvaltning av selskapet i tråd med selskapets og eierne interesser. Styret skal videre føre tilsyn med den daglige ledelsen på vegne av eierne, og skal av den grunn ha en uavhengig rolle overfor den daglige ledelsen. Styret skal samtidig være en diskusjonspartner og støttespiller for selskapets daglige ledelse. Styret skal i tillegg til å ivareta tilsynsansvaret lede selskapets strategiske planlegging innenfor rammene fastsatt av eierne. Styret skal bl.a. ha en aktiv rolle med hensyn til utvikling og omstilling av virksomheten, vurdering av større prosjekter og investeringer, vurdering av selskapets økonomiske stilling og vurdering av vekstmuligheter opp mot tilhørende risiko.

- *Sikre likebehandling av eierne.*

Styret skal søke å likebehandle eierne med hensyn til informasjon. Styret skal for eksempel legge opp til at samtlige eiere mottar tilsvarende informasjon på samme tidspunkt, for å unngå at enkelte eiere oppnår en særlig fordel ved behandlingen av en bestemt sak. Styret og den daglige ledelsen skal ikke treffe beslutninger som er egnet til å gi den enkelte eier urimelig fordel på de øvrige eierne eller selskapets bekostning. Styret skal således ikke inngå avtaler eller gjennomføre transaksjoner som gir enkelte eiere en urimelig fordel.

- *Styrets leder har et særlig ansvar for å sikre at styret fungerer godt og at det oppfyller sine forpliktelser.*

Prinsipp 8 – Styresammensetningen skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet og mangfold ut ifra selskapets egenart.

Sammensetningen av styret er av betydning for dets evne til å forestå en forsvarlig forvaltning av selskapet i tråd med formålet. Andebu kommune skal som eier legge til rette for at det oppnevnes et styre som har kompetanse, kapasitet og mangfold ut ifra selskapets egenart.

Nye habilitetsregler medfører at folkevalgte som har styreverv blir inhabile ved behandlingen av saker i folkevalgte organer der selskapet er part. Folkevalgt representasjon bør derfor dreies fra styrene til eierorganene, som er selskapenes øverste myndighet. Medlemmer av eierorganet blir ikke automatisk inhabile.

Styresammensetning

Styret skal sammensettes i tråd med gjeldene lovkrav. Sammensetningen reguleres også av vedtekter, selskapsavtaler og aksjonæravtaler.

Det skal oppnevnes styremedlemmer som har kompetanse, erfaring, kapasitet og egenskaper som bidrar til at styret som et kollegium kan forvalte selskapet på en tilfredsstillende måte.

Kompetanse

Andebu kommune vektlegger krav til kompetanse ved oppnevning av styremedlemmer. Et profesjonelt styre består av personer som utfyller hverandre kompetansemessig, herunder som har både generalist og fagspesifikk kompetanse. Et styre som har rett kompetanse og et relevant mangfold vil ha et bredere beslutningsgrunnlag, som igjen vil heve kvaliteten på styrearbeidet.

Hvilke kompetanse styret trenger vil bl.a. avhenge av selskapets formål og virksomhet, fasen selskapet befinner seg i og utfordringene/muligheten selskapet står overfor. Sammensetningen av styret skal tydelig gjenspeile målene med eierskapet, herunder kompetansen som er nødvendig for å realisere målene. For å sikre at kompetanseaspektet vektlegges kan det være hensiktsmessig å oppstille enkelte generelle kompetansekrav. Kompetansekravene i figur 8 bør ligge til grunn for eierorganets oppnevning av styremedlemmer og valgkomiteens utarbeidelse av innstilling ved valg av styremedlemmer.¹²

Styret skal som kollegium ha kompetanse og erfaring innenfor følgende områder
Kompetanse og erfaring knyttet til offentlig forvaltning, herunder god forståelse og innsikt i politiske beslutningsprosesser og oversikt over den politiske og administrative organiseringen.
Bransjekunnskap – kunnskap om konkurrerende virksomheter samt trender og utviklingstrekk innenfor bransjen
Spesialkompetanse og erfaring innenfor områder som er relevant for selskapets kjernevirksomhet, herunder juss, økonomi/finans/regnskap, risikostyring, markedsføring, HMS, tekniske fag mv.
Kunnskap om kommuneloven, lover som regulerer selskapsformen og andre særlover som har relevans for selskapets virksomhet.
Ledelserfaring og kompetanse knyttet til organisasjonsmessige endringsprosesser.
Kompetanse og erfaring knyttet til styrearbeid.

Figur 8- Kompetansekrav for styret

Representasjon av begge kjønn i styret

Styrene skal sammensettes i tråd med gjeldende lovkrav om kjønnsbalansert sammensetning av styret.

Kommunelovens kapittel 12A angir krav til kjønnsbalansert sammensetning av styrene i kommunalt kontrollerte aksjeselskap.

Bestemmelsen krever at hvert kjønn skal være representert med et visst antall medlemmer i styret, tilnærmet likt 40 prosent av styret, der kommuner og/eller fylkeskommuner eier 2/3 eller mer av selskapet. Styre i interkommunaleselskap (IKS) er underlagt tilsvarende regler om kjønnsbalanse, jf. inntomsel § 10. Kravene til kjønnsbalanse i kompl. §§ 36-37 og 38a, vil gjelde for styrene i kommunale foretak (KF).

Folkevalgte og offentlige tjenestemenn

Det har vært vanlig praksis i kommunesektoren at en stor andel av styremedlemmene rekrutteres fra den politiske ledelsen. Denne kombinasjonen av roller har ofte vært ansett som ønskelig ut ifra hensyn til samordning, effektivitet og styring. Interessekonflikter har blitt sett på som lite fremtredende ved politisk representasjon i styre i heleide kommunale selskaper. Politisk representasjon i styrene har gjort det mulig å benytte seg av styremedlemmenes særlige kyndighet knyttet til selskapet og dets virksomhet ved saksbehandling i kommunale organer. Det

¹² Kompetansekravene er bl.a. basert på anbefalinger fra KS om god eierstyring og selskapsledelse.

har også blitt ansett som enklere å samordne kommunens interesser ved at samme person ivaretar flere funksjoner.

Unntaket i forvaltningsloven § 6 bokstav e som har medført at folkevalgte kan være styremedlemmer uten at de er inhabile ved behandling av saker der selskapet er part, har blitt sett på som et virkemiddel for å forhindre at habilitetsspørsmål ble styrende ved valg av organisasjonsform. Det aktuelle unntaket ble imidlertid opphevet i 2011.¹³ Lovendringen medfører at folkevalgte som også er styremedlemmer automatisk blir inhabile ved behandling av saker i kommunale organ der selskapet er part.¹⁴

Folkevalgte som innehar styreverv har ofte interesse, kompetanse og erfaring knyttet til eierstyring og selskapsledelse. Rollen som folkevalgt gir også en egen kompetanse som det kan være viktig å ha i et styre. Fordelene ved politisk representasjon i styrene bør likevel vurderes opp mot habilitetsreglene i forvaltningsloven. Det vil være uheldig at sentrale politikere, herunder ordføreren, er inhabile i et betydelig antall saker der selskapene er part. Det vil imidlertid være hensiktsmessig at sentrale politikere er representert i eierorganene til selskapene for å oppnå samordning, styring og kontroll.

Representasjon fra politikere i selskap bør derfor dreies bort fra styrene og over til eierorganene. Eierne bør samtidig arbeide for å vitalisere eierorganene, herunder sikre at eierorganet i praksis gis beslutningsmyndighet i saker som er av betydning for eierne. KS anbefaler at folkevalgte som hovedregel ikke bør oppnevnes til styrene i kommunale foretak (KF) som følge av den direkte rapporteringslinjen mellom styret og kommunestyret som er det øverst folkevalgte organ.

Rekruttering fra administrasjonen bør også vurderes opp mot habilitetsreglene i forvaltningsloven. En offentlig tjenestemann som er styremedlem i et selskap vil være ugild til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse i en sak som skal behandles i kommunale organ der selskapet er part. Oppnevning av administrative ledere kan også skape uklare dobbeltroller ved at det rapporteres til både rådmannen og eierorganet gjennom de ulike rollene. Faglig og administrativ kompetanse kan sikres gjennom rekruttering av tidligere ansatte eller ansatte i annen virksomhet.

I koml. § 65 inngår valgbarhetsbegrensninger som medfører at rådmannen med stedfortreder utelukkes fra valg til styret i kommunale foretak. Med stedfortreder siktes det til de personer som har fullmakt til å beslutte utsatt iverksettelse etter koml. § 72 nr. 1, dvs. personer som trer inn i rådmannens fullmakter ved fravær, og personer som har disse fullmaktene i forhold til bestemte foretak som faller innenfor vedkommendes ansvarsområde.

Styresammensetning i datterselskap

I et konsern bør styremedlemmer i morselskapet ikke inngå i styret til datterselskap siden styret i morselskapet utgjør generalforsamlingen i datterselskapene. Dette vil forhindre rolleblending og bidra til å ivareta eierorganets kontrollfunksjon overfor styret. Konsernledelsen kan imidlertid være representert i datterselskapenes styre. Konsernstyret skal påse at det oppnevnes styremedlemmer som har kompetanse og kapasitet til å ivareta styreverv i de ulike datterselskapene.

I et konsern der enheter produserer både i egenregi og i konkurranse med andre aktører i et marked skal styret påse at det iverksettes effektive tiltak for å unngå kryss-subsidiering. KS anbefaler at det for datterselskap som yter monopol tjenester til eier bør vurderes om flertallet av styremedlemmene skal være uavhengige av konsernstyret/-ledelsen. Dette for å skape avstand mellom morselskapet og styret i datterselskap som vil underbygger datterselskapets uavhengighet. KS anbefaler videre at dersom datterselskap er konkurranseeksponert og yter tjenester til morselskapet i konkurranse med andre bør det etableres et tydelig og funksjonelt

¹³ Lov av 19. juni 2009 nr. 90 (trådte i kraft 1 november 2011 iflg. res. 19 juni 2009 nr. 819).

¹⁴ Det gis en redegjørelse for habilitetsreglene i kommuneloven og forvaltningsloven i vedlegg 7.2.

skille mellom ledelsen i datterselskapet og konsernledelsen for å unngå spørsmål om inhabilitet og rolleblending i anbudprosesser.

Oppnevning av styremedlemmer

Styrene skal oppnevnes i tråd med gjeldende lovgivning og bestemmelser i vedtekter, selskapsavtaler eller aksjonæravtaler. Styrene skal videre sammensettes i tråd med generelle og selskaps-spesifikke retningslinjer som fremkommer av eierskapsmeldingen og de enkelte eierstrategiene. Styrene oppnevnes formelt av eierorganene. For kommunale foretak (KF) skal styret, herunder styrets leder og nestleder, velges av kommunestyret selv. Kommunestyrets valgmyndighet kan ikke delegeres.

Valgkomité

For å sikre at styrene oppnevnes i tråd med de ovennevnte lovkrav, bestemmelser og retningslinjer kan det være hensiktsmessig å oppnevne en valgkomité. Eierorganet bør velge valgkomiteens medlemmer og leder, samt fastsette evt. honorar. Flertallet av medlemmene i valgkomiteen bør være uavhengige av styret og ansatte. I selskaper med flere eiere bør komiteens sammensetning gjenspeile eierandel.

Valgkomiteen skal avgi innstilling til eierorganet om valg av styre i henhold til lovkrav og kriterier fastsatt av eierne, herunder eiernes kompetansekrav.

Flere interkommunale selskap og aksjeselskap i kommunes eierportefølje har vedtektsfestet at det skal anvendes valgkomité ved oppnevning av styret. Bestemmelser for oppnevning av valgkomité og kriterier for valgkomiteens arbeid framgår som regel av vedtektene. For selskaper der det ikke anvendes valgkomité kan det være hensiktsmessig å vurdere å vedtektsfeste bruk av valgkomité ved utarbeidelse og revidering av eierstrategi/vedtekter, herunder fastsette hvordan valg av valgkomiteen skal forberedes, kriterier for valgbarhet, antall medlemmer, funksjonstid, honorar mv.

Dersom et folkevalgt organ fremmer navneforslag for en valgkomité, bør forslaget omfatte flere kandidater enn antallet som skal velges inn i styret. Forslaget bør også koordineres med de øvrige eierne. Valgkomiteen vil da fortsatt ha en reell mulighet til å foreslå et styre som er sammensatt i tråd med angitte kriterier.

Varamedlemmer

Det kan være hensiktsmessig å legge ordningen med numerisk vara til grunn for oppnevningen av vararepresentanter til styrene. Lovgivningen gir mulighet for å oppnevne enten personlig eller numerisk vara. Numerisk vara kan bidra til å sikre kompetanse og kontinuitet i styret. 1. varamedlem kan videre innkalles til styremøtene selv om det ikke er meldt forfall, for å sikre at varamedlemmer oppnår kompetanse og erfaring som er nødvendig når de skal behandle styresaker med det samme personlige ansvaret som faste medlemmer.

I selskaper med flere eiere vil den enkelte eier ofte ha en vedtektsfestet rett til å oppnevne et visst antall styremedlemmer. For disse selskapene kan det være naturlig å vurdere hvorvidt det er hensiktsmessig å videreføre ordningen med personlige varamedlemmer, for å opprettholde den geografiske sammensetningen.

Valgperiode

I selskapslovgivningen framkommer det at styremedlemmer skal velges for to år med mindre annet er avtalt. Valgperioden kan ikke settes lengre enn til fire år. For å sikre kontinuitet i styret kan det være formålstjenlig å ta utgangspunkt i hovedregelen i loven, som tilsier at styremedlemmer velges for to år, og videre legge til grunn alternerende valgperioder for medlemmer og varamedlemmer. Selskapslovgivningen begrenser ikke gjenvalg.

Prinsipp 9 – Godtgjøringen til styret skal framstå som rimelig med henblikk på ansvar, kompetanse, arbeidsbyrde og virksomhetens kompleksitet. Lønnsnivået for ledere skal være konkurransedyktig, men ikke nødvendigvis ledende innenfor sektoren.

Nivå på godtgjøring/lønn

Andebu kommunes representanter i eierorganene skal bidra til å holde styrenes godtgjøring på et moderat nivå. Nivået på godtgjøringen skal være høyt nok til at eierne kan rekruttere styremedlemmer som besitter den nødvendige kompetansen. Godtgjøringen skal imidlertid framstå som rimelig med henblikk på ansvar, tidsbruk, kompetanse/erfaring, virksomhetens kompleksitet og nivået på godtgjøring til styrene i sammenlignbare selskaper.

Styrets leder bør godtgjøres særskilt. For styremedlemmer som deltar i styreutvalg, bør det vurderes ekstra godtgjøring. Godtgjøringen til styret bør ikke være resultatavhengig siden dette vil kunne svekke styrets uavhengighet. Et styremedlem bør ikke påta seg særskilte oppgaver for selskapet utover styrevervet, for å sikre uavhengighet overfor den daglige ledelsen. Dersom slike oppgaver likevel utføres skal styret ha informasjon om eventuelle honorarer.

Andebu kommune uttrykker også forventninger til styrenes fastsetting av lønnsnivået for ledere. Forventningene skal bl.a. forhindre at det oppstår urimelige lønnsforskjeller mellom ledere og de øvrige ansatte, eller mellom ledere i sammenlignbare selskap. Lønnsnivået for ledere skal være konkurransedyktig og stimulere til verdiskaping for eierne, men skal nødvendigvis ikke være ledende til enhver tid innenfor sektoren/virksomhetsområdet/bransjen.

Styret bør fastsette hovedprinsippene i selskapets lønnspolitikk, herunder kriterier for fastsetting av lederlønninger. Prinsippene bør bidra til sammenfallende interesser mellom eierne og ledere. Resultatavhengig avlønning bør anvendes med aktsomhet. En slik avlønning skal knyttes til verdiskaping for eierne eller resultatutviklingen for selskapet over tid, for å unngå kortsiktige disposisjoner som kan være skadelige for både eierne og selskapet.

I enkelte selskap mottar også eierorganet godtgjøring. Det er for eks. vanlig med godtgjøring til medlemmer av representantskap. Medlemmene av eierorganet bør godtgjøres pr. møte. Godtgjøringen bør framstå som rimelig med henblikk på bl.a. ansvar og arbeidsbyrde. Ved fastsetting av godtgjøringen bør det også ses hen til nivået på godtgjøringen for sammenlignbare selskap og nivået på godtgjøringen pr. møte for utvalg/nemder i eierkommunene.

Fastsetting av godtgjøring/lønn

I 2009 ble det foretatt forskriftsendringer¹⁵ som klargjør at styret i et kommunalt foretak og et interkommunalt selskap ikke kan være med å fastsette egen godtgjøring. Godtgjøringen skal i følge de aktuelle forskriftene fastsettes av henholdsvis kommunestyret og representantskapet.

Kommunestyret fastsetter godtgjøringen til styrene i kommunale foretak ved å godkjenne bestemmelser i vedtektene, som regulerer nivået og innehar mekanismer for justering av godtgjøringen. For interkommunale selskap, aksjeselskap og de øvrige selskapsformene blir godtgjøringen til styret fastsatt av eierorganet. De forannevnte kriteriene skal ligge til grunn for eierorganets fastsetting av styrets godtgjøring.

Eierorganet skal også fastsette nivået på egen godtgjøring med utgangspunkt i de ovennevnte kriteriene eller relevante bestemmer i selskapsavtaler og andre styringsdokumenter. Styret har ansvaret for å ansette daglig leder og fastsetter følgelig lønnsnivået for daglig leder. Styret vil også kunne påvirke lønnsnivået for andre ledende ansatte gjennom å fastsette hovedprinsipper i

---

¹⁵ KRD fastsatte den 09.06.09 forskrift om endringer i forskrifter vedrørende godtgjøring til medlemmer i styrer i KF og IKS.

selskapets lønnspolitikk. Forventninger fra eierne skal ligge til grunn for styrenes fastsetting av lederlønninger.

Prinsipp 10 – Styret skal påse at selskapet har god internkontroll og hensiktsmessige systemer for risikostyring i forhold til virksomhetens karakter.

Med bakgrunn i de verdier som kommunale selskap forvalter for fellesskapet skal det stilles forventninger til selskapenes systemer for internkontroll og risikostyring for å sikre at selskapene forvaltes i tråd med eiernes vedtak/intensjoner, unngå mistanker om misligheter, sikre eiernes investeringer og selskapets eiendeler mv.

Internkontroll

Internkontroll kan defineres som et formalisert kontrollsystem der kontrollaktiviteter utformes, gjennomføres og følges opp med basis i vurderinger av risiko for styringssvikt, feil og mangler i virksomhetens arbeidsprosesser.¹⁶ Et slikt formalisert kontrollsystem skal bl.a. bidra til;

- en målrettet og kostnadseffektiv drift,
- å sikre kvaliteten på selskapets interne/
- eksterne rapportering,
- å sikre at selskapet forvaltes i tråd med
- eiernes vedtak/intensjoner,
- å sikre at selskapet opererer i samsvar med
- relevante lover, forskrifter og interne retningslinjer
- for virksomheten,
- å forhindre misligheter og korrupsjon

Oversikten er ikke uttømmende, men den viser at både eierne og selskapet har en egeninteresse knyttet til etableringen av gode systemer for internkontroll. Kontrollsystemer som sikrer at selskapene opererer i tråd med reglene om for eks. offentlige anskaffelser og offentlig støtte, kan forhindre at partene påføres et økonomisk tap eller tap av omdømme. I det følgende redegjøres det for partenes ansvar knyttet til regelverket om offentlige anskaffelser og statsstøtte.

Selskap kan være omfattet av lov/forskrift om offentlige anskaffelser, og må følgelig avklare sitt forhold til det aktuelle regelverket.

Risikostyring

Risiko kan forstås som summen av sannsynligheten for og konsekvensen av en hendelse. Risiko kan bl.a. knyttes til uønskede hendelser eller realiseringen av mål. Risiko er et sentralt element i internkontrollen. Formålet med risikostyring og internkontroll er bl.a. å identifisere, estimere og håndtere ulike typer risiko.

Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) anbefaler at styret foretar en gjennomgang av følgende forhold som et ledd i selskapets risikostyring og internkontroll;

- endringer i forhold til forrige års gjennomgang knyttet til art og omfang av risikoer av betydning, og selskapets evne til å tilpasse seg virksomhetsendringer og eksterne endringer;
- omfanget av og kvaliteten på ledelsens løpende oppfølging av risikoer og internkontrollsystem;
- omfang og hyppighet av ledelsens rapportering til styret om resultatene av denne oppfølgingen, som gjør det mulig for styret å foreta en samlet vurdering av kontrolltilstanden i selskapet og hvordan risikoene håndteres;

---

¹⁶ PWC (2009): Internkontroll i kommuner.

- tilfeller av betydelig kontrollsvikt eller svakheter som er avdekket i løpet av året, og om de har hatt, kunne ha hatt eller vil kunne ha betydelig innvirkning på selskapets økonomiske resultat eller stilling, og hvordan selskapets eksterne rapporteringsprosess fungerer.

KS har utarbeidet en egen veileder for arbeidet med internkontroll i kommunesektoren. Organiseringen av arbeidet knyttet til risikostyring/internkontroll bør imidlertid tilpasses selskapets virksomhet.

4. Oversikt over ulike organisasjonsformer - Selskapsformer

4.1 Kommunale foretak - KF

Kommunalt foretak (KF) er hjemlet i Lov av 25. september 1992 nr. 107. om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven). Kapittel 11 i loven innehar bestemmelser om kommunalt foretak. Kommunale foretak omfattes videre av en rekke forskrifter som er fastsatt med hjemmel i kommuneloven.

Andebu kommune har ikke opprettet Kommunale Foretak.

Del av kommunen

Etablering av kommunale foretak KF, følger av kommuneloven. Slike selskap er en del av kommunens virksomhet, både rent juridisk og økonomisk. Det er ikke noe rettslig skille mellom foretaket og kommunen, men ledelsen i foretaket er gitt større forretningsmessig handlefrihet enn det som gjelder for annen kommunal organisering.

Fordi kommunen fullt ut er ansvarlig for foretakets økonomiske forpliktelser, og foretaket er en del av kommunenes organisasjon, kan foretaket ikke gå konkurs. Foretaket binder derfor kommunen med sine disposisjoner, gjennom at det er kommunen som er part i foretakets avtaler og hefter økonomisk og juridisk for eventuelle forpliktelser foretaket påtar seg.

Forretningspreget virksomhet

Reglene om kommunalt foretak er særlig utformet med sikte på å være en mulighet for organisering av kommunenes forretningspregede virksomhet uten å etablere selskaper, selv om organisasjonsformen i seg selv ikke gir noen begrensinger i forhold til hvilke tjenester som organiseres etter kommunelovens kapittel 11. Organisasjonsformen er ment å innebære en balanse mellom kommunal styring og kontroll på den ene siden og frihet for foretaksledelsen på den andre siden.

Selskapenes formål er ofte knyttet til oppgaver og tjenester som utføres i samarbeid med eller for det private næringslivet, selv om foretakene eies i sin helhet av kommunen. I en situasjon hvor det offentlige skal konkurrere med private selskaper om gjennomføring av tjenester ut fra et anbudsdokument, kan det være nødvendig å etablere et selskap og muligens et KF for å skille ut virksomheten fra den ordinære driften.

Ved en markedsutsatt konkurranse kan det være mest naturlig å etablere et aksjeselskap. Men dersom det er viktig for kommunen å beholde en sterkere politisk styring vil KF være et mulig bedre alternativ.

Øverste organ

Kommunestyret er selskapets øverste organ, som kan stifte og oppløse foretak og velge styret. Kommunestyret fastsetter rammene for styrets myndighet først og fremst gjennom vedtekter, økonomiplan, budsjett og ved godkjenning av foretakets regnskap.

KF'er forholder seg til rammer gitt gjennom kommunens budsjett og handlingsprogram, på lik linje med de øvrige kommunale RE-enheter.

Rådmannen har i utgangspunktet ikke instruksjons- eller omgjøringsmyndighet overfor virksomhetens styre eller ledelse. Rådmannen har dog myndighet til å instruere daglig leder om at iverksettelse av en sak skal utsettes til kommunestyret har behandlet saken. Dette må ses i sammenheng med, og bygger på at Rådmannen har det overordnede administrative ansvaret for kommunens virksomhet og kan av eget tiltak legge frem sak som gjelder foretakets virksomhet for kommunestyret for overprøving. Dette gjelder både for avgjørelser tatt av daglig leder og vedtak fattet av styret.

Styrollerollen

Styret har rolle og ansvar i forhold til det kommunale foretaket på linje med styret i interkommunale selskaper og aksjeselskaper.

Den daglige ledelsen i et KF utøves formelt av styret med delegert myndighet med gitte rammer for driften, men med en operativ daglig leder. Det er viktig å huske på at styret i foretaket kan treffe beslutninger i alle saker som angår foretaket hvis kommunestyret ikke eksplisitt har begrenset styrets kompetanse i vedtektene. Styret fører tilsyn med daglig leder, som har ansvar for den daglige driften av foretaket, med unntak av saker som etter foretakets forhold er av uvanlige art eller av stor betydning. Disse må behandles av styret.

Styresammensetning

Styret må bestå av minst tre deltaker som ikke nødvendigvis behøver å være på noen politisk liste, men det er valgbarhetsbegrensninger gjennom at daglig leder, medlem av kommuneråd, medlem av fylkesråd eller administrasjonssjef eller den stedfortreder ikke kan være medlem av styret i kommunale foretak.

Offentlige anbudsregler og støtte

Anskaffelsesregelverket gjelder alltid når et kommunalt foretak kjøper varer eller tjenester fra andre enn kommunen selv (kommunenes rettssubjekt.)

I en konkurransesituasjon er KF underlagt EU's regler om mulig offentlig støtte/tilskudd og dermed utsatt for avklaring om mulig konkurransevridning

Skatt

Kommunale foretak er en del av kommunen og betaler ikke skatt.

Merverdiavgift

Et kommunalt foretak er en del av kommunen og følger derav i utgangspunktet reglene for momskompensasjon. I den grad foretaket har virksomhet hvor det selges varer og tjenester vil det også følge merverdiavgiftsloven og vil være berettiget til fradrag for inngående merverdiavgift.

4.2 Interkommunalt samarbeid (kompl. kap. 5)

Kapittel 5 i kommuneloven regulerer tre organisasjonsmodeller for interkommunalt samarbeid. Lovens §§ 27, 28-1a til 28-1k (kap. 5 A) og 28-2a til 28-2v (kap. 5 B) innehar bestemmelser om henholdsvis Interkommunalt samarbeid (IS), Vertskommunesamarbeid og Samkommune.

4.2.1 Interkommunale samarbeid – kommunelovens § 27

Interkommunalt samarbeid følger regler i lov om kommuner og fylkeskommuner, § 27 når samarbeidet har et eget styre som er oppnevnt av kommunestyrene/fylkestinget. For tiden er

Andebu kommune deltaker i 2 slike selskap: Vestfold Interkommunale kontrollutvalgssekretariat (VIKS) og Sandefjord Distriktsrevisjon.

Del av kommunen

Gjennom egne vedtekter kan det hjemles at et interkommunalt samarbeid gis ansvar og myndighet slik at det er et eget rettssubjekt, og derav ikke en del av kommunen, som for eksempel i Vestfold Interkommunale Kontrollutvalgssekretariat (VIKS). Dette fratår imidlertid ikke deltagerne det fulle ansvar for rettssubjektet.

Forretningspreget virksomhet

Hovedformålet med denne organiseringen vil være å løse oppgaver i fellesskap for flere kommuner, uavhengig av type virksomhet.

Øverste organ

Kommunelovens § 27 regulerer ikke hvordan selskapet skal organiseres slik at det er opptil deltakerkommunene gjennom vedtektene å bestemme hva som skal være selskapets øverste organ. Selskapet er pålagt å ha et styre, men ikke et representantskap. Vedtektene vil derfor være førende for om styret er selskapets øverste organ eller om det vil være et representantskap som er selskapets øverste organ.

Styrolleren

Selskapet skal ha et styre. Styret i et interkommunalt samarbeid må tildeles en selvstendig avgjørelsesmyndighet, men den må begrenses til avgjørelser som angår virksomhetens drift og organisering. Styrets rolle i forhold til samarbeidskommunene må utformes i vedtektene.

Styresammensetning

Styresammensetningen hjemles i vedtektene.

Offentlige anbudsregler og støtte

Anskaffelsesregelverket gjelder alltid når kommunen kjøper varer eller tjenester fra andre enn kommunen selv (kommunenes rettssubjekt.) Hvis samarbeidet er organisert som et eget rettssubjekt følger reglene om offentlig anskaffelser for det tilfellet at selskapet ønsker å kjøpe fra andre enn deltakerkommunene.

Hvis samarbeidet er et eget rettssubjekt kan reglene om offentlig støtte komme til anvendelse.

Skatt

§27 selskap som ikke er et selvstendig rettssubjekt er en del av kommunene og betaler ikke skatt. Hvis det er organisert som et selvstendig rettssubjekt vil selskapsformen avgjøre i hvilken grad det betaler skatt.

Merverdiavgift

Et § 27 samarbeid som er et eget rettssubjekt vil kunne registreres i merverdiavgiftsmanntallet i de tilfeller der *virksomheten* til selskapet er merverdiavgiftspliktig. Registrering innebærer rett til å kreve fradrag for inngående merverdiavgift. Et § 27 samarbeid vil også kunne omfattes av reglene om merverdiavgiftskompensasjon tilsvarende som for kommunene. Det er imidlertid viktig å merke seg at der hvor kommunen har benyttet et § 27 selskap til å utføre oppgaver som gir rett på kompensasjon er det dette selskapet som får rett på kompensasjon - og ikke kommunene.

Arbeidsgiveransvaret

Interkommunale samarbeid kan ha fast ansatte. Arbeidsgiveransvaret vil tilligge det interkommunale samarbeidet (IS).

4.2.2 Vertskommunesamarbeid, kap. 5 A

Et vertskommunesamarbeid reguleres av bestemmelsene i kapittel 5 A (§ 28 a - k) i Lov av 25. september 1992 nr. 107. om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven). Vertskommunesamarbeid er ikke egne rettssubjekt.

Organisasjonsmodellen er relativt lite anvendt. Andebu kommune er imidlertid vertskommune knyttet til bl.a. landbruksfunksjonen for Stokke kommune. Kommunen utøver ikke eierstyring overfor samarbeidet, verken som vertskommune eller samarbeidskommune.

Andebu har også samarbeid om felles økonomifunksjon med Lardal kommune. Denne er basert på en 3- årig avtale med rullering. Samarbeidet er basert på en Service og LeveringsAvtale (SLA).

Del av kommunen

En kommune kan overlate utførelsen av lovpålagte oppgaver, herunder delegere myndighet til å treffe vedtak som omtalt i forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav a (offentlig myndighetsutøvelse) til en vertskommune hvis den aktuelle lov ikke er til hinder for det, jf. § 28 a. Det er ikke mulig å overføre myndighet mellom ulike forvaltningsnivå. For kommunal virksomhet som ikke er lovpålagt vil overføring av myndighet hovedsakelig kunne skje på et rent privatrettslig grunnlag. Kommunestyret skal selv inngå en skriftlig samarbeidsavtale om vertskommunesamarbeid. Loven oppstiller minstekrav til innholdet i avtalen, jf. § 28 e.

Forretningspreget virksomhet

Kommunelovens §§ 28b og 28c regulerer henholdsvis *Administrativt vertskommunesamarbeid* og *Vertskommunesamarbeid med felles folkevalgt nemnd*. I et administrativt vertskommunesamarbeid kan en kommune avtale med en annen kommune (vertskommune) at vertskommunen skal utføre oppgaver og treffe avgjørelser etter delegert myndighet fra samarbeidskommunen i enkeltsaker eller typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning. Delegasjon av myndighet skjer ved at kommunestyret selv gir instruks til egen rådmann om delegasjon til rådmannen i vertskommunen.

Kommuner som deltar i et vertskommunesamarbeid, kan avtale å opprette én felles folkevalgt nemnd i vertskommunen. Deltakerkommunene kan delegere til nemnda myndighet til å treffe vedtak også i saker av prinsipiell betydning. Dette skal skje ved at kommunestyrene selv delegerer samme kompetanse til nemnda. Nemnda kan delegere til vertskommunens administrasjon myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning.

Øverste organ

Styrende organ: I et administrativt vertskommunesamarbeid delegerer samarbeidskommuner myndighet til rådmannen i vertskommunen. I et vertskommunesamarbeid opprettet i medhold av § 28 c delegeres myndighet til en felles folkevalgt nemnd. Hver av deltakerne skal være representert med to eller flere representanter i nemnda. Nemnda velger selv leder og nestleder blant sine medlemmer.

Styring tilsyn og kontroll: Folkevalgte organer i en vertskommune har ikke instruksjons- eller omgjøringsmyndighet ved delegert myndighet, jf. §§ 28b nr. 1 og 28c nr. 3. En samarbeidskommune kan gi vertskommunen instruks om utøvelsen av den delegerte myndighet i saker som alene gjelder samarbeidskommunen eller berørte innbyggere. For vedtak vertskommunen treffer etter delegasjon fra en samarbeidskommune, har samarbeidskommunen samme omgjøringsmyndighet som etter forvaltningsloven § 35 første ledd.

Når et administrativt vertskommunesamarbeid fatter vedtak som kan påklages etter forvaltningsloven § 28 første ledd, er den kommunen som har delegert myndigheten, klageinstans.

Rådmannen i vertskommunen er underinstans etter forvaltningsloven § 33 annet ledd ved behandling av klager.

Når det i et vertskommunesamarbeid med felles nemnd treffes vedtak som kan påklages etter forvaltningsloven § 28 første ledd, er klageinstansen en eller flere særskilte klagenemnder oppnevnt av kommunestyrene i deltakerkommunene. Hver av deltakerkommunene skal være representert i klagenemnda.

Skatt

Virksomheten er en del av kommunal drift og er således ikke skattepliktig

Merverdiavgift

Vertskommune er en del av kommunen og følger derav i utgangspunktet reglene for moms-kompensasjon. Et vertskommunesamarbeid vil det følge merverdiavgiftsloven tilsvarende øvrig kommunal virksomhet.

Arbeidsgiveransvaret

Arbeidsgiveransvaret tilligger vertskommunen

4.2.3 Samkommune, kap. 5 B

Samkommune reguleres av kapittel 5 B i Lov av 25. september 1992 nr. 107. om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven). Samkommuner er egne rettssubjekt. Bestemmelsene i kommuneloven med forskrifter gjelder så langt de passer for samkommuner, med mindre annet er fastsatt i kapittel 5 B eller i forskrift. Forvaltningsloven og offentleglova gjelder tilsvarende for samkommuner.

Forretningspreget virksomhet

To eller flere kommuner (deltakerkommunene) kan vedta å opprette en samkommune for å løse felles oppgaver. Enhver oppgave eller avgjørelsesmyndighet som ikke i lov er lagt til kommunestyret selv eller andre kommunale organer, kan overføres til en samkommune. De oppgaver og den avgjørelsesmyndighet som overføres samkommunen, må være identiske for alle deltakerkommunene.

Andebu kommune er ikke deltaker i denne organisasjonsformen.

4.3 Interkommunale selskap - IKS

Interkommunalt selskap (IKS) reguleres av Lov av 29. januar 1999 nr. 6. om interkommunale selskaper (intkomsel). Selskapsformen reguleres videre av forskrifter fastsatt med hjemmel i lov om interkommunale selskaper. Selskaper organisert i medhold av lov om interkommunale selskaper er egne rettssubjekt og således adskilt fra de deltakende kommuner og fylkeskommuner. Interkommunalt selskap kan ha rettigheter, forpliktelser og partsstilling overfor domstol og andre myndigheter, jf. intkomsel. § 2.

Interkommunale selskaper vil følgelig inngå avtaler med tredjeperson som selvstendig part. Selskapenes partsstilling overfor domstolene innebærer bl.a. at det er selskapet som vil være saksøker/saksøkt og som en eventuell dom retter seg mot. Selskapenes partsstilling overfor andre myndigheter innebærer bl.a. at selskapet selv kan søke om tillatelser mv. samt at offentlige vedtak kan være rettet mot selskapet.

Andebu kommune er deltaker i 3 IKS.

Disse er;

Interkommunale selskap (IKS)	Eierandel
Vestviken 110 IKS	1,10 %
IKA Kongsberg IKS	2,10 %
Vestfold interkommunale vannverk IKS	0,98 %

Del av kommunen

Samarbeid mellom flere kommuner og /eller fylkeskommuner kan organiseres som et interkommunalt selskap (IKS). Slike selskap styres av "IKS-loven" av 29.01.99. Selskapet er egen juridisk enhet og er rettslig og økonomisk adskilt fra deltakerkommunene, men den enkelte deltager hefter ubegrenset for sin andel av selskapets forpliktelser. Selskapet kan derfor heller ikke gå konkurs. Det at eieren hefter ubegrenset for sin andel av selskapets forpliktelser skiller det fra aksjeselskap som har begrenset ansvar.

Der eierkommunene betaler tilskudd til driften er selskapets budsjett ikke endelig før deltakerkommunens budsjetter for kommende år er behandlet, jfr. kommunelovens § 45.4. Dette betyr at budsjettvedtak som representantskapet gjør i selskapene ikke er endelig før ved slutten av året. En annen utfordring er at de enkelte eierne kan ha forskjellig innstilling til størrelse på tilskudd/forpliktelsene i selskapet. Det er derfor viktig at denne type utfordringer reguleres så detaljert som mulig i selskapsavtalen.

Forretningspreget virksomhet

Interkommunale selskaper er mest brukt som organisasjonsform ved gjennomføring av kommunale tjenester som er behovs- og regelstyrt og som gjennom samarbeid er ment å gi stordriftsfordeler, større fagmiljøer, attraktive arbeidsplasser og gode karrieremuligheter, og derav ikke i utgangspunktet drevet av ønsket om å være en forretningspreget virksomhet.

Likevel er det et argument at etablering av et IKS er knyttet til at tjenestene kan utføres med større mulighet for å levere en bedre og mer kostnadseffektiv tjeneste til kommunenes innbyggere og næringsliv. Organiseringen kan være krevende der selskapets tjenester er i tett inngrep med og avhengig av den øvrige kommunale organisasjonen.

Organisasjonsformen brukes også der det skal gjennomføres regionale utviklingsoppgaver, prosjekter og anlegg. Ved slike formål kan selskapet også dannes for et bestemt tidsrom.

Siden IKS gir eierne hele ansvaret for de økonomiske forpliktelsene bør det lages en selskapsavtale som sikrer en oppfølging av tjenestene i tråd med de ønskede politiske føringer. For å sikre eierne og selskapet god økonomistyring og forutsigbarhet, må styret gis føringer fra representantskapet. Selskapet må evne å kunne forholde seg til endrede rammebetingelser, slik den øvrige linjeledelsen i kommunen må ut fra rammebetingelser gitt i handlingsprogram/økonomiplan og årsbudsjett.

Det er naturlig å kreve at selskapet etablerer interne kontrollsystemer, rapporteringsrutiner, økonomistyringsregler og strategiske plandokumenter tilsvarende det som gjennomføres i de øvrige enheter til eierkommunene. Eierne må her være aktive og samkjøre prosessene mot selskapet.

Øverste organ

Interkommunale selskaper skal ledes av et representantskap, styre og daglig leder, jf. §§ 6, 10 og 14. Selskapets øverste myndighet er representantskapet som består av minst ett medlem fra hver (fylkes)kommune, oppnevnt av fylkestinget/kommunestyret. Om nødvendig har kommunestyret/fylkestinget instruksjonsrett overfor sine medlemmer i representantskapet.

Representantskapet velger styret i selskapet, og behandler selskapets regnskap, budsjett og økonomiplan, samt andre saker som etter lov eller selskapsavtale skal behandles i representantskapet. Representantskapet kan omgjøre styrets vedtak.

Ut i fra denne myndighetsstrukturen vil det være viktig at representantskapet er godt informert om eernes mål for selskapet.

Ved dannelse av selskapet skal det utarbeides en skriftlig selskapsavtale som behandles av kommunestyrene, eventuelt også fylkesting. Denne avtalen danner grunnlaget for selskapets etablering og hvordan drift, ansvar og praktisk tilrettelegging skal gjennomføres. Dersom det senere oppstår tvil eller dissens om selskapets drift, ansvar eller myndighetsutøvelse, vil selskapsavtalen være den som forplikter partene.

Selskapsavtalen kan også fastsette behandlingsregler for enkelte type saker og angi fordeling av myndighet mellom styret og representantskapet.

Styrollerollen

Styret forvalter selskapet på vegne av deltakerkommunene. Denne forvaltningsmyndigheten må utøves innenfor rammen av selskapets formål, selskapsavtalen og selskapets årsbudsjett som vedtas av representantskapet, samt vedtak og retningslinjer fastsatt av representantskapet.

Styresammensetning

Med unntak av de ansattvalgte styrerepresentanter velges styret av representantskapet og må bestå av minst tre personer som ikke er medlem av representantskapet eller daglig leder i selskapet. Av styremedlemmer som velges av eierne må hvert kjønn være representert med minst 40 %.

Offentlige anbudsregler og støtte

I utgangspunktet gjelder anskaffelsesregelverket alltid når en kommune kjøper varer eller tjenester fra andre enn kommunen selv (kommunens rettssubjekt). Et IKS er underlagt reglene om offentlig anskaffelser.

Utgangspunktet er at en tjeneste ut på anbud om det handles mellom to atskilte rettssubjekter, og prisen på tjenesten overstiger terskelverdien som er grensene for når det offentlige ikke lenger kan gå til direkte anskaffelse av en vare eller tjeneste.

Når kommunen kjøper tjenester fra selskaper kommunene selv eier, finnes det to unntak fra regelverket om offentlige anskaffelser som kan bli aktuelle. Dette er egenregi, det vil si der kommunen har direkte kontroll med selskapet gjennom sitt eierskap og selskapet i hovedsak leverer varer eller tjenester til eier (ne), eller tildeling av kontrakt uten anbud med hjemmel i en enerett jf. anskaffelsesforskriften § 1-3 bokstav h). Om kommunen etablerer et selskap, men likevel setter oppdragskontrakten ut på anbud, vil mest sannsynlig grunnlaget for selskaps-etableringen falle bort.

Reglene om offentlig støtte vil i noen tilfeller medføre at det ikke er så klokt å organisere en tjeneste inn under et IKS. Dette fordi IKS eies av kommuner som samlet hefter ubegrenset for selskapets forpliktelser. Om kommunen gir støtte til virksomhet som drives av et selskap som den selv eier og dette bedrer konkurranseevnen til dette selskapet, kan dette medføre en konkurransevridning i markedet som anses å være ulovlig offentlig støtte.

Skatt

Interkommunale selskap, hvor deltakerne hefter ubegrenset for tilsvarende prosentandeler av selskapets forpliktelser, skal selskapslignes som et eget skattesubjekt på lik linje med aksjeselskaper, jf. skatteloven. 2-2 bokstav g.

Interkommunale selskaper skal på linje med andre selskaper ikke betale inntektsskatt til

kommune og fylkeskommune eller formuesskatt, jf skatteloven. § 2-36 nr 1 og nr 2. Det er inntektsskatt til staten etter en skattesats på 28 % av et eventuelt overskudd.

Merverdiavgift

Et IKS vil kunne registreres i merverdiavgiftsmanntallet i de tilfeller der *virksomheten* til selskapet er merverdiavgiftspliktig. Registrering innebærer rett til å kreve fradrag for inngående merverdiavgift.

Et IKS vil også kunne omfattes av reglene om merverdiavgiftskompensasjon tilsvarende som for kommunene. Det er imidlertid viktig å merke seg at der hvor kommunen har benyttet et IKS til å utføre oppgaver som gir rett på kompensasjon er det IKS et som får rett på kompensasjon - og ikke kommunen.

Arbeidsgiveransvaret

Daglig leder ansettes av styret med mindre det er vedtektsfestet at daglig leder skal ansettes av representantskapet. Daglig leder er ansatt i selskapet og er omfattet av bl.a. arbeidsmiljøloven. De ansatte i et interkommunalt selskap har selskapet som sin arbeidsgiver, med daglig leder som øverste administrative leder. Det tilligger styret å påse at det utarbeides en arbeidsgiverstrategi og etiske retningslinjer for selskapet, dersom ikke annet er bestemt i selskapsavtalen. Loven regulerer de ansattes representasjonsrett i styret.

4.4 Aksjeselskaper - AS

Andebu kommune er i dag eiere i til sammen 6 aksjeselskap. Disse er;

Aksjeselskap (AS)	Eierandel
Velle Utvikling AS	1,00 %
Vestfold Festspillene AS	1,00 %
Gigafib Holding AS	1,83 %
Vesar AS	2,40 %
Smiløkka Arena AS	25,00 %
Grenland Vestfold Biogass AS	1,37 %

Del av kommunen

Et aksjeselskap er et eget rettssubjekt og regnes formelt sett ikke som en del av kommunen, verken organisatorisk, økonomisk eller kompetansemessig. Når virksomheten foregår i et konkurranseutsatt marked kan organisering gjennom et aksjeselskap med markedsorientert ledelse, gi økt konkurransekraft og tilpasningsdyktighet. Selskapsformen åpner også for at kommunen kan være eier sammen med andre kommuner, fylkeskommuner eller private.

Aksjeselskap har egne økonomiske rammer gjennom sine vedtatte budsjetter, og holder investeringer og driftsposter utenfor kommunens budsjett. Skulle selskapet vise seg ikke å være økonomisk bærekraftig vil aksjeselskapsformen begrense kommunens ansvar og økonomiske risiko. Det enkel Aksjeselskap er selskap med begrenset ansvar. Aksjonærenes økonomiske risiko er begrenset til aksjeinnskuddet, med tillegg av eventuelle eierlån til selskapet. Dette betyr at går selskapet konkurs vil ikke eierne måtte dekke tapet. Derimot kan styret og/eller det enkelte styremedlem bli saksøkt hvis de har drevet selskapet uforsvarlig og for kreditors regning.

Forretningspreget virksomhet

Et AS etableres i hovedsak der en har tjenester som gjennomføres i et konkurranseutsatt marked. Selskapsformen er lite egnet til å organisere lovpålagte tjenester, eller tjenester som har et stort behov for politisk styring gjennom demokratiske prosesser.

Øverste organ

Det øverste organ i et aksjeselskap er generalforsamlingen. Generalforsamlingen består av eierne (alle de som eier aksjer i selskapet) og er ansvarlig for at selskapet har et styre, en revisor og at det har tilstrekkelig kapital og akseptable rammebetingelser for drift. Generalforsamlingen fastsetter normalt vedtektene for selskapet. Kommunestyret fastsetter et selskaps vedtekter i forbindelse med en nyetablering. Ved endring av vedtektene må det være to tredelers flertall så vel av de avgitte stemmer som av den aksjekapital som er representert på generalforsamlingen.

De muligheter som ligger i eierstyring ved fastsettelse av selskapsvedtekter bør utnyttes, eventuelt ved aksjonæravtaler. Slik sett kan et aksjeselskap på mange måter styres politisk, tilsvarende aktivitet og rammebetingelser for de interne kommunale avdelinger i linjen. I selskap som er etablert sammen med andre kommuner/fylkeskommuner/ private aktører, kan styret bestå av representanter fra alle disse eierne. Denne måten å organisere eierskapet i et selskap på, kan skape et godt forum og et bredt samarbeid der dette er et viktig mål. I tillegg kan det etableres en/flere aksjeeieravtaler som gir visse rammer for selskapet, og dermed også styrets strategier. Det er særdeles viktig at eieren av selskapet bruker de styringsmuligheter som eksisterer som aksjeeieravtaler.

Indirekte eierstyring skjer ved at selskapsformen gir handlefrihet til styret og med myndigheten plassert gjennom eierne i generalforsamlingen. Det økonomiske ansvaret for kommunen er begrenset til innskutt aksjekapital. I hvilken grad eieren vil kunne innvirke og ha kontroll med selskapets utvikling vil være tett sammenfallende med hvilke medlemmer eierne lar seg representere med i styret.

Direkte eierstyring, kan gjøres gjennom å utforme vedtekter og eventuelt aksjonæravtaler på en slik måte at det gir tilstrekkelig god politisk styring av kommunale kjerneoppgaver / tjenester.

Styresammensetning

Som eier kan kommunestyret selv velge medlemmer til styret i aksjeselskap og eller gi fullmakt til den /de som skal utøve myndighet som generalforsamling til å velge styret. Det som er vanlig er at kommunestyret velger en valgkomite som setter sammen et styre ut i fra viktige kompetanse-kriterier.

Eier kommunen alle aksjene i selskapet kan kommunestyret velge alle styremedlemmene. Vanligvis velger man antall styremedlemmer ut i fra hvor mange aksjer man eier. De som har flertallet av aksjene velger vanligvis styrets leder. Det kan gjøres avtaler via en aksjonæravtale om hvor mange styremedlemmer den enkelte eier skal ha i styret.

Styrollerollen

Kommunen kan som aksjeeier i utgangspunktet ikke gi direkte pålegg til selskapets styre uten å gå gjennom den myndighet som ligger i generalforsamlingen. Dette betyr i praksis at kommunen som eier må innkalle til generalforsamling og avholde generalforsamling hvor eventuelle beslutninger stemmes over og protokollføres som beslutninger ved tilstrekkelig flertall.

Styremedlemmene skal i første rekke ivareta selskapets - og ikke kommunens interesser. Dersom det skulle komme til at det her ble interessekonflikt bør styret innkalle til ekstraordinær generalforsamling og eventuelt velge nytt styre.

For eierne er det særdeles viktig at styret og det enkelte styremedlem arbeider for å gjennomføre de mål eierne har satt.

En aksje gir også rett til aksjeutbytte. Størrelsen på aksjeutbytte foreslås av selskapets styre, men blir bestemt av aksjeeierne på generalforsamling. Generalforsamlingen har ikke rett til å vedta et høyere utbytte enn det styret foreslår, kun den størrelsen det foreslår eller eventuelt lavere utbytte.

Offentlige anbudsregler og støtte

Bruken av aksjeselskap til utføring av kommunale oppgaver, eller kommunale prosjekter medfører ikke at reglene for offentlige anskaffelser og anbudsplikt ikke kommer til anvendelse. Problemstillingen om konkurransevridende støtte gjelder også for offentlig eide aksjeselskap.

Dette betyr at alle selskaper som selv er offentlige myndigheter, eller som direkte eller indirekte er kontrollert av offentlige myndigheter gjennom finansiering, styresammensetning eller lignede er underlagt lov om offentlige anskaffelser og reglene om statsstøtte.

Skatt

Drift gjennom et aksjeselskap er, til forskjell fra ordinær kommunal virksomhet, normalt skattepliktig. Overskuddet fra selskapets drift vil være skattepliktig med 28 %. Det kan imidlertid være unntak fra den alminnelige skatteplikten, for eksempel i de tilfeller hvor aksjeselskapet driver med ideell virksomhet.

Garantier for et selskaps investering/lån

Andebu kommune er som andre kommuner er underlagt forbud (kommuneloven) mot å gi garantier for "andres gjeld, og i denne forbindelse regnes også 100 % kommunalt eide aksjeselskap som "andre". Kommunalt eide aksjeselskap er imidlertid ikke underlagt de særlige regler som gjelder for kommunen for eksempel med hensyn til å ta opp lån.

Merverdiavgift

Et aksjeselskap vil kunne registreres i merverdiavgiftsmanntallet i de tilfeller der *virksomheten* til selskapet er merverdiavgiftspliktig. Registrering innebærer rett til å kreve fradrag for inngående merverdiavgift.

Et aksjeselskap vil også kunne omfattes av reglene om merverdiavgiftskompensasjon tilsvarende som for kommunene. Det er imidlertid viktig å merke seg at der hvor kommunen har benyttet et aksjeselskap til å utføre oppgaver som gir rett på kompensasjon er det *aksjeselskapet* som får rett på kompensasjon - og ikke kommunen.

Arbeidsgiveransvaret

Et aksjeselskap er et selvstendig rettssubjekt. Arbeidstakerne har selskapet som arbeidsgiver. Daglig leder er øverste administrative leder. Aksjeloven regulerer de ansattes rett til representasjon i selskapenes styrende organ.

4.6 Stiftelser

Stiftelser reguleres av Lov av 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser (stiftelsesloven) med tilhørende forskrifter. En stiftelse er selveiende og skiller seg således fra de andre selskapsformene ved at den ikke har eiere eller deltakere. Når stiftelsen først er opprettet har stifterne ikke lenger rådighet over formuesverdien som er overført stiftelsen. Stiftelser har dermed intet eierorgan, men kan etter Stiftelsesloven av 2005 ha andre styringsorganer som for eksempel en representativ stiftelsesforsamling.

Andebu kommune har opprettet en stiftelse - Andebu Kommunale Boligstiftelse (AKB).

Del av kommunen

Da en stiftelse ikke har noen eier er den ikke en del av kommunen og derav i utgangspunktet fristilt kommunenes administrasjon og politikk. Det stiftelsens styres av er formålsparagrafen i vedtektene.

Som alternativ organisasjonsform er stiftelser ikke brukt mye der eier(av formuesverdi)/stifter ønsker løpende styringsmulighet og demokratisk påvirkning av verdiene. Noen erfaringer fra denne styringsmodellen viser at den er utfordrende med hensyn til styring, ledelse og oppløsning. Siden oppretteren ikke står fritt til å forvalte eller løse opp stiftelsen, er det ingen god organisasjonsform om kommunen ønsker å utøve eierstyring-

Hvis det skulle være ønskelig å oppløse AKBs og overføre eiendommene til Andebu kommune for at kommunestyret skal kunne utøve kontroll med kommunenes boligforvaltning og boligstruktur vil dette medføre i overføringskostnader blant annet i form av dokumentavgift på 2.5 % av salgssummen. Utover dette må en eventuell oppløsning godkjennes av Stiftelsestilsynet. For å få til en oppløsning skal det særdeles gode grunner til. Vanligste oppløsningsgrunn er at stiftelsens formål har falt bort, ofte at formuen er brukt opp o.l

Forretningspreget virksomhet

En stiftelse kan defineres som en formuesverdi som ved testament, gave eller annen rettslig disposisjon selvstendig er stilt til rådighet for et bestemt formål av ideell, humanitær, kulturell, sosial, utdanningsmessig, økonomisk eller annen art. En rettsdannelse som oppfyller disse vilkårene er en stiftelse etter stiftelsesloven, uavhengig av om den er betegnet som legat, institusjon, fond eller annet.

En stiftelse kan være en alminnelig stiftelse eller en næringsdrivende stiftelse. En næringsdrivende stiftelse er en stiftelse som driver næringsvirksomhet selv eller som på grunn av avtale, eller som eier av aksjer eller selskapsandeler, har bestemmende innflytelse over næringsvirksomhet utenfor stiftelsen. Alminnelige stiftelser er stiftelser som ikke er næringsdrivende.

Øverste organ

En stiftelse skal ledes av et styre, jf. stiftl. § 26. Stiftelsen kan ha en daglig leder, jf. § 34. Det kan også vedtektsfestes at en stiftelse skal ha andre organer enn styre/daglig leder, jf. § 36. Styret er stiftelsens øverste operative organ. Forvaltningen av stiftelsen hører under styret som er stiftelsens øverste organ. Styret skal sørge for at stiftelsens formål ivaretas, og at utdelinger foretas i samsvar med vedtektene. Styret skal påse at regnskap og formuesforvaltninger gjenstand for betryggende kontroll.

Styrets saksbehandling reguleres av stiftl. §§ 31, 32 og 33 og eventuelt vedtektene. Ihht § 36 kan styret opprette andre organ som kan gis visse myndighetsområder.

Stiftelsestilsynet, opprettet 1. januar 2005, har ansvaret for tilsyn og kontroll av alle stiftelser etter stiftelsesloven.

Styresammensetning

Det er hjemlet i vedtektene hvordan styret velges og settes sammen jfr også stiftelseslovens §§ 27 og 27a.

Styrollerollen

Da styret er stiftelsen øverste organ og mange stiftelser har liten administrasjon vil styret i praksis mange ganger være et mer enn vanlig operativt styre. Dette medfører at styret ofte tar mange operasjonelle avgjørelser og derav har sterk påvirkning på stiftelsens utvikling.

Skatt

Stiftelser med formål å drive virksomhet uten eget økonomisk formål skal i utgangspunktet

ikke betale skatt.

Merverdiavgift

Etter Høyesteretts avgjørelse i 2009 har nå kommunale stiftelser som utfører lovpålagte oppgaver rett til momskompensasjon på lik linje med kommunen.

Arbeidsgiveransvaret

Arbeidsgiveransvaret tilligger stiftelsen. Ansattes rett til representasjon i styret i næringsdrivende stiftelser reguleres i §§ 41 og 42.

Kommunens økonomiske ansvar og risiko

Stiftelser skal ved opprettelsen ha en grunnkapital på minst kr. 100.000. Stiftelsens kapital skal forvaltes på en forsvarlig måte, slik at det til enhver tid tas tilstrekkelig hensyn til sikkerheten og mulighetene for å oppnå en tilfredsstillende avkastning for å ivareta stiftelsens formål. Når stiftelsen først er opprettet har stifterne ikke lengre rådighet over formuesverdien som er overført stiftelsen, jf. § 3. Kommunens økonomiske ansvar og risiko vil således knyttes til formuesverdien overført til en stiftelse eller eventuelle tilskudd som ytes til stiftelsen.

4.7 Samvirkeforetak (SA) Gjensidig forsikringsselskap

Samvirkeforetak (SA)

Lov av 29. juni 2007 nr. 81 om samvirkeforetak (samvirkelova) trådte i kraft 01. januar 2008. Samvirkelag som er stiftet etter lovens ikrafttreden, skal registreres med organisasjonsformen samvirkeforetak (SA). Eldre samvirkeforetak og økonomiske foreninger, som var registrert som foretak med begrenset ansvar (BA), ble først underlagt samvirkeloven 01. januar 2013, med mindre de selv bestemte seg for å registreres som samvirkeforetak (SA) på et tidligere tidspunkt.

Andebu kommune er deltaker i Biblioteksentralen SA som tidligere var organisert som andelslag med begrenset ansvar (AL). Virksomhetene måtte omdannes til samvirkeforetak innen 01. januar 2013, jf. samvirkelova.

Samvirke foretak (SA)	Eierandel
Biblioteksentralen	0,08 %

Gjensidig forsikringsselskap

Kommunal Landspensjonskasse Gjensidig Forsikringsselskap (KLP) er organisert som et gjensidig forsikringsselskap (GFS). Et gjensidig forsikringsselskap er et forsikringsselskap som er stiftet og eid av forsikringstagerne selv. Dette innebærer at kunde- og eiergruppen er sammenfallende.

Andebu kommunes interesser i KLP er knyttet til pensjonsordningen for sykepleiere. Pensjon for øvrige ansatte er i Andebu kommunale pensjonskasse som er et eget selvstendig juridisk enhet og Statens Pensjonskasse (for lærere og eies av staten)

Gjensidige forsikringsselskap (GFS)	Eierandel
Kommunal Landspensjonskasse	0,03 %

Samlet andeler for Andebu kommune utgjør 0,8 mill. kr.

Del av kommunen

Samvirkeforetak er et selvstendig subjekt og ikke en del av kommunen.

Forretningspreget virksomhet

Samvirkeforetak driver ofte helt vanlig forretningsvirksomhet, men er en demokratisk organisasjonsform som bygger på prinsipper om aktiv brukerdeltakelse og frivillig og åpent medlemskap. Samvirkeforetaksformen har til hovedformål å fremme medlemmenes økonomiske interesser gjennom deres deltakelse i virksomheten som kjøper eller tilbyder av varer eller tjenester. Virksomhetens avkastning, bortsett fra en normal forretning av innskutt kapital, blir enten stående i virksomheten eller fordelt blant medlemmene på grunnlag av deres andel i omsetningen. Deltakerne i samvirkeforetak har et begrenset ansvar for virksomheten. Deltakerkretsen er ubegrenset i likhet med aksjeselskaper og i motsetning til IKS.

Øverste organ

I utgangspunktet er det årsmøte som er foretakets øverste organ. Foretaket kan også organiseres med et representantskap hvor mange beslutningsprosesser kan legges.

Styresammensetning

Hvordan styret settes sammen og velges, reguleres i vedtektene.

Styrolleren

Styret opererer vanligvis som et ordinært selskapsstyre. Styret rapporterer representantskapet hvis det er valgt eller til årsmøte.

Skatt

Foretaket betaler vanligvis ordinær selskapskatt.

Merverdiavgift

Selskapet følger reglene i MVA lovgivningen, og vil kunne registreres i merverdiavgiftsmanntallet i de tilfeller der *virksomheten* til selskapet er merverdiavgiftspliktig. Registrering innebærer rett til å kreve fradrag for inngående merverdiavgift.

5 Omfang av kommunens eierskap

Oversikt over selskaper pr. 1.1.2014

Selskapets navn: Sandefjord Distriktsrevisjon
Organisasjonsform: Sandefjord Distriktsrevisjon er et interkommunalt organ, som ble opprettet 1.januar 1996. Selskapet er opprettet som en egen juridisk enhet etter kommuneloven § 27.
Eiere: Sandefjord kommune 59,9 % Stokke kommune 27,1 % Andebu kommune 13 % Tallene i parentes er beregnet fordeling av kostnader 2011. Kostnadsfordeling mellom kommunene kan vedtas av kontrollutvalgene i de 3 kommunene
Eierandel Andebu kommune: 13 %
<u>Økonomiske størrelser 2013</u> Omsetning: Totalkapital: Resultat: EK:
Historisk bakgrunn for eierinteressen: Selskapet ble etablert i 1996 for å ivareta behovet for revisjonstjenester i de gjeldende kommuner.
<u>Selskapets formål/formålsparagraf:</u> Sandefjord Distriktsrevisjon har som formål å utføre revisjon og føre tilsyn med forvaltningen i de deltagende kommuner i henhold til Kommunelovens §§ 78-80 og forskrifter om revisjon jfr. forskrifter om kontrollutvalg, fastsatt av Kommunal- og regionaldepartementet 15.juni 2004. Sandefjord Distriktsrevisjon

har ansvar for å gjennomføre kontrolltiltak i henhold til kontrollutvalgets planer.
Styre: Christen Agerup (Styreleder) Sandefjord kommune ca@tendenans.no Aage Holm Sandefjord kommune revisor.aageholm@gmail.com Sigurd Nilsen Sandefjord kommune sigurd.nilsen@jotun.no Vebjørn Nergård Stokke kommune vebn@online.no Kåre Olav Berg Andebu kommune kareolav@rpt-as.no   Styret har følgende varamedlemmer: Dag Roe Sandefjord kommune Kjell G. Nilsen Sandefjord kommune Torfinn Borlaug Sandefjord kommune Anders Hansen Sandefjord kommune Kåre Larsen Stokke kommune Torleif Haugo Andebu kommunr   Daglig leder: Linn Therese Bekken

Selskapets navn: Vestfold Interkommunale KontrollutvalgsSekretariat (VIKS)
Organisasjonsform: Selskapet er et interkommunalt/fylkeskommunalt samarbeid iht. KL`s § 27. Selskapet er en egen juridisk person.
Stiftelsesdato: 04.11.2004
Eiere: Selskapet har kommunene Sande, Hof, Holmestrand, Re, Horten, Tjøme, Lardal, Larvik, Andebu, Nøtterøy og Tønsberg samt Vestfold fylkeskommune som deltakere.
Eierandel Andebu kommune: Driften av selskapet finansieres av årlige driftstilskudd fra eierkommunene etter et fast grunnbeløp med tillegg av andel av kostnadene fordelt etter innbyggertall. Andebus overføringer til selskapet for 2013 var kr. 112.552,-
Historisk bakgrunn for eierinteressen: Bakgrunnen for etableringen av VIKS var dels et krav fra sentrale myndigheter om å etablere et sekretariat som skulle være uavhengig både av kommunens administrasjon og revisjon, dels et ønske fra et klart flertall av fylkets kontrollutvalgsledere om å etablere et samarbeide om et sekretariat. Hensikten med dette var å etablere et kvalitetsmessig og kostnadseffektivt selskap til å betjene kontrollutvalgene i kommunene, framfor at den enkelte kommune selv skulle etablere en deltidsløsning.
Selskapets formål/formålsparagraf: Formålet med selskapet er å utøve sekretariatfunksjon for deltakernes kontrollutvalg, slik det framgår av kommuneloven og forskrifter om kontrollutvalg. Selskapet kan også utføre oppdrag for andre kommuner/fylkeskommuner.
Styret: Styret består av deltakernes kontrollutvalgsledere med hovedsakelig nestlederne som varamedlemmer. Styreleder er Jan Nærnes, Horten kommune. Nestleder er Harald Haug Andersen, Tønsberg kommune. Styremedlemmer : Gunnar Akerholt, Anders Millen Assev, Hanna Therese Berg, Ingar Døler, Terje Fuglevik, Jon Henrik Grindlia, Tone Helgesen, Kjetil Holm Klavenes, Anne Marie Indseth, Frode Gaasland Hestnes
Daglig leder: Orrvar Dalby

Selskapets navn: Vestviken 110 IKS
Organisasjonsform: Interkommunalt Selskap IKS
Eiere: Deltaker med delt ansvar: Drammen, Ringerike, Kongsberg, Lier, Nedre Eiker, Røyken, Øvre Eiker, Modum, Sande, Svelvik, Jevnaker, Hole, Ål, Hol, Gol, Sigdal, Nes, Hof, Flesberg, Lardal, Nore og Uvdal, Krødsherad, Hemsedal, Rollag, Flå, Hurum, Re, Stokke, Andebu, Sandefjord, Larvik – kommuner og Vestfold Interkommunale Brannvesen IKS.
Eierandel Andebu kommune 1,10 %
Økonomiske størrelser 2013: Bokført verdi kr. 55078,- (Andebu kommunes andel) Omsetning: Totalkapital: Resultat: EK:

Historisk bakgrunn for eierinteressen: Søndre Buskerud 110-sentral IKS (SB 110) ble etablert 1. april 2004, og dekket Søndre Buskerud politidistrikt og kommunene Hof, Lardal og nordre del av Re. 1. januar 2009 endret selskapet navn til Vestviken 110 IKS (V110) Det ble våren 2007 innledet en dialog mellom Ringerike brann- og redningstjeneste og administrasjonen i SB 110, med det formål i fellesskap å utvikle et regionalt samarbeid for mottak av nødmeldinger og utalarmering av mannskap i sine dekningsområder. Det ble i 2007 enighet om at sentralene skulle slå seg sammen, og fra 1.1.2009 skulle en sentral fungere for hele dekningsområdet, med base i Drammen. Sommeren 2009 gikk V110 i samtaler med Vestfold 110 Sentral om en mulig sammenslåing av de to selskapene, og 9.mars 2010 overtok V110 tjenestene for Vestfold.
Selskapets formål/formålsparagraf: Selskapets formål er å dekke kommunenes behov, plikter og oppgaver i forbindelse med "Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen" § 4-5, § 4-6, § 4-7 og § 6-3. Dette omfatter: - Lovpålagte nødalarmtjenester (110)   - Automatiske brannalarmer tilknyttet 110 sentral etter Brannloven med forskrifter, Plan- og bygningsloven med forskrifter og etter vedtak fattet av lokale politiske utvalg/nemnder   - Utalarmering og kommunisering med stedlig brannvesen   - Avtaler knyttet til nødalarmsrelaterte tjenester   - Dokumentasjon av innsatser
Styre: Styrets leder: Halfdan Aass Nestleder: Per Olav Pettersen Styremedlem: Elisabeth Bjøre, Karianne Ludvigsen Husemoen, Grete Jorunn Kirkeberg Mørk, Jon Myroldhaug, Terje Gundersen
Daglig leder: Øyvind Arntzen

Selskapets navn: Interkommunalt arkiv for Buskerud, Vestfold og Telemark IKS (IKA Kongsberg IKS)
Organisasjonsform: Interkommunalt Selskap IKS
Eiere: Nåværende og potensielle eiere er kommuner og fylkeskommuner i Buskerud, Vestfold og Telemark. I henhold til ny selskapsavtale, gjeldende fra 01.01.2013, har selskapet 39 eiere.
Eierandel Andebu kommune: 2,10 %
Økonomiske størrelser 2013: Omsetning: Totalkapital: Resultat: EK:
Historisk bakgrunn for eierinteressen: IKA Kongsberg ble stiftet i 1992, etter et initiativ fra Statsarkivet på Kongsberg. Den 13. november 2002 ble det nye interkommunale selskapet stiftet med hjemmel i lov om interkommunale selskaper. Opprinnelig hadde selskapet 15 medlemmer, men i 2003 ble selskapet organisert som et IKS med 34 medlemmer. Larvik kommune søkte om medlemskap 1999. Kommunestyret ga sin tilslutning til interkommunal selskapsorganisering i 2003, jf. KST-sak 15/02 med opprinnelig selskapsavtale. Deltakerkommunene ble ikke avkrevd innskuddskapital utover det som var lagt inn i selskapet ved medlemskontigenten.
Selskapets formål/formålsparagraf: Formålet med selskapet er å legge forholdene til rette for eiernes rasjonelle, funksjonsdyktige og effektive gjennomføring av arkivlovens intensjoner og bestemmelser. Selskapet skal kunne fungere som arkivdepot for eierne samt selge kompetanse og arkivtjenester til andre. Selskapet skal kunne fungere som fylkesarkiv for deltakende fylkeskommuner, og skal kunne motta privatarkiv.
Selskapet er regulert gjennom en selskapsavtale som er godkjent av IKA Kongsbergs styre og har arbeidsoppgaver som er definert via et strategidokument.
Styre: Styrets leder: Geir Langhelle Mathiesen Nestleder: Steffen Stordalen

Styremedlem: Marit Linda Verde, Grete Vallumrød, Hege Glenna, Varamedlem: Rune Frithjof Mikkelsen, Hege Mørk, Sven Tore Løkshid
Daglig leder: Wenche Risdal Lund

Selskapets navn: Vestfold Interkommunale Vannverk IKS (VIV)	
Organisasjonsform: Interkommunalt Selskap IKS	
Eiere:	Eierandel i %
Andebu	0,98 %
Horten	15,75 %
Holmestrand	5,12 %
Hof	0,62 %
Nøtterøy	12,68 %
Re	0,60 %
Sandefjord	28,32 %
Stokke	4,49 %
Tjøme	2,17 %
Tønsberg	29,27 %
Sum	100,00 %
Den enkelte deltager hefter med hele sin formue for sin aktuelle eierandel av selskapets samlede forpliktelser ref. selskapsavtaler og særbestemmelser for VIV IKS vedtatt 04.11.2008	
Eierandel Andebu kommune: 2,10 %	
Økonomiske størrelser 2012: Omsetning: Sum driftsinntekter 71,4 mill. kr Totalkapital: 728,5 mill. kr Resultat: Driftsresultat 11,7 mill kr. og årsresultat 0,38 mill . kr EK: 13,5 mill. kr.	
Historisk bakgrunn for eierinteressen: I desember 1953 ble det framlagt et forslag om en felles vannforsyning med Farris som vannkilde. Vannverket, slik vi kjenner det i dag sto ferdig i 1968. Vannverket betjener store deler av Vestfold fylke, og holder høy kvalitet på vannet som blir levert. Fra 1. januar 2004 er selskapet organisert som et IKS.	
Selskapets formål/formålsparagraf: Selskapsavtalens § 4 Selskapets formål: Selskapets formål er på en kostnadseffektiv måte å levere tilstrekkelige mengder med drikkevann av offentlig godkjent kvalitet til eierkommunene på like vilkår fra egne vannverk i Farris og Eikeren. Dersom vannverkernes kapasitet er tilstrekkelig, kan selskapet selge vann til jordvanning eller selge drikkevann til kunder utenfor eierkommunenes forsyningsområder. Selskapet kan, når det fremmer selskapets og eiernes formål, inngå samarbeid med andre virksomheter og delta på eiersiden i selskaper med begrenset ansvar og i interkommunale selskaper. Vedtatt 04.11.2008	
Styre: fra jan. 2014 – des. 2015 Styrets leder: Vidar Ullénrød Styrets nestleder: Erland Buøen Styremedlem: Kathrine Ebbesen Rør, Thomas Bjanger, Anne Mitsem Borgersen Styremedl. ansattes repr.: Børge R. Bjørndahl. Varamedlem: Jan-Agnar Stålerød, Tove Rise Kværne, Tor Steinar Mathiassen, Varamedlem ansattes repr.: Jarle Liverød	
Daglig leder: Tanya Breyholtz	

Selskapets navn: Velle Utvikling AS	
Organisasjonsform: Aksjeselskap	
Eiere: 30 bedrifter, foreninger og kommuner herav kommunene Andebu, Nøtterøy, Re, Stokke, Tjøme og Tønsberg.	
Eierandel Andebu kommune: 1,0 %	
Økonomiske størrelser 2013: Omsetning: 192,6 mill. Totalkapital: 63,4 mill. Resultat: 0,39 mill.kr EK: 48 mill.	
Historisk bakgrunn for eierinteressen: Velle Utvikling AS er en attføringsbedrift etabler i 1968. Hovedaktivitetene består av mekanisk industri,	

grafisk produksjon og barnehagedrift, samt opplæring innen kontor, renhold og kantinedrift. Bedriften driver også en utstrakt kursvirksomhet innen atfføringsrelaterte områder. Velle Utvikling AS selger tjenester til NAV Arbeid som tildeler plasser. Rammevilkårene for driften/kjøp av plasser er regulert i eget regelverk. Plassene fordeles på alle kommunene i Vestfold.
Selskapets formål/formålsparagraf: Formidling av Velle Utvikling AS sine målgrupper til arbeid.
<i>«Vårt samfunnsoppdrag er å være det viktigste virkemiddel for å få alle i arbeid gjennom god atfføring. Vi skal nå vår visjon og overordnet mål gjennom åpenhet i alle prosesser, samarbeid innen og på tvers av fagmiljøer internt og eksternt. Det skal leveres kvalitet iht våre standarder i alle deler av vår virksomhet på tjenester og produkter.</i>
<i>Kulturen/identiteten til Velle Utvikling skal preges av raushet, troverdighet, stolthet og anerkjennelse».</i>
Styre: Styrets leder: Henrich Henriksen Nestleder: Kåre Solberg Styremedlemmer: Walter Brynhildsen, Heidi Aas Larsen, Jon Edgar Karlsen, Lene Nygård og Pål Roberg.
Daglig leder: Per Harstad

Selskapets navn: Vestfold Festspillene AS
Organisasjonsform: Aksjeselskap
Eiere: Vestfold Fylkeskommune, alle kommunene i Vestfold.
Eierandel Andebu kommune: 1,0 %
Økonomiske størrelser 2011 Omsetning: 9,9 Totalkapital: 2,1 Resultat: USK 363 EK: 1,1 (aksjekap).
Historisk bakgrunn for eierinteressen: Vestfold Festspillene AS, ble stiftet 4.10.1990, og er eiet av Vestfold fylkeskommune og fylkets 14 kommuner.
Selskapets formål/formålsparagraf: Vestfold Festspillene AS skal: Gjennom årlige festspill som presenterer regional, nasjonal og internasjonal kunst og kultur med hovedvekt på musikk og annen scenekunst. Samarbeide ,med, utfordre og være tilstede i fylkets kommuner.
Styre: Styrets leder Stein Kinserdal Nestleder Mette Marit Bie Sørum Styremedlem Gunder Gundersen Styremedlem Olaf Brastad Styremedlem Agnar Aspaas Varamedlem Arnhild Danielsen Varamedlem Ellen Marie Gjerpe Hansen Varamedlem Bjarne Magne Sætre Varamedlem Gert Olav Green
Daglig leder: Bente Foshaug

Selskapets navn: Gigafib Holding AS
Organisasjonsform: Aksjeselskap
Eiere: Tjøme, Tønsberg, Nøtterøy, Stokke, Horten, Re, Hof, Andebu og Holmestrand ,Høgskolen i Vestfold, Studentskipnaden i Vestfold og Uninett.
Eierandel Andebu kommune: 1,83 % 31.12.2013
Økonomiske størrelser 2012 Omsetning: 8,8 mill. Totalkapital: Resultat: 1,5 mill kr

EK: 46,1 mill.
Historisk bakgrunn for eierinteressen: Gigafib har i samarbeid med flere Vestfoldkommuner etablert et kraftig tjenestenett basert på fiber. Tjenestenettet gjør det mulig for kommunene å samarbeide på en helt ny måte. Alle typer IT-systemer som økonomi/regnskap, arkivsystemer og ulike fagsystemer kan nå tas i bruk på tvers av kommunegrensene. Selskapet ble stiftet 31.03.2003.
Selskapets formål/formålsparagraf: Gigafib Holding AS drifter i dag sitt eget fibernett som knytter eiernes nærmere 180 lokasjoner sammen. I tillegg tilbyr selskapet bl.a. tjenester som internetttilgang, brannmur, viruskontroll og spamfilter til flere kommuner i Vestfold. Selskapet kan også levere tjenester til statlige og fylkeskommunale enheter i tillegg til det kommunale markedet.
Styre: Styrets leder: Heine Wang Styremedlemmer: Janne Stenehjøm, Rune K. Aune, Anne Marie Indseth, Birgitte Steen.
Daglig leder: Rune Holum

Selskapets navn: Vestfold Avfall & Ressurs AS
Organisasjonsform: Aksjeselskap
Eiere: Andebu, Horten, Hof, Holmestrand, Lardal, Larvik, Nøtterøy, Re, Sandefjord, Stokke, Tjøme, Tønsberg.
Eierandel Andebu kommune: 2,4% (2013)
Økonomiske størrelser 2012 Omsetning: 145,6 mill. Totalkapital: Resultat: 4,14 mill.kr EK: 46,1 mill.
Historisk bakgrunn for eierinteressen: Stiftet 1997. Non-profit selskap. Vesar skal skape konkurranse for mottak/behandling av avfall og andre tjenester innen avfallssektoren, og skal motvirke monopoldannelser for bl.a. å ha et så bredt spekter av tjenestetilbud som mulig, og ikke minst holde kostnadene så lave som mulig.
Selskapets formål/formålsparagraf: Ivareta oppgaver innen avfallshåndtering for kommunene i Vestfold. Selskapet skal ha ansvaret for behandling av matrester og restfraksjoner i forbruksavfallet samt for avfallsdeponering fra de kommuner som er aksjeeiere i selskapet, og kommunen skal overlate selskapet ansvaret for de nevnte oppgaver. Selskapet skal videre drive planleggings- og informasjonsvirksomhet, og det kan påta seg andre oppgaver innen avfallshåndtering for eierkommunene. Selskapet kan også påta seg oppgaver for andre kunder enn eierkommunene, og kjøpe tjenester tilknyttet driften fra andre, dersom dette finnes hensiktsmessig. Selskapet avgjør i hvilken grad driften skal baseres på bruk av egne anlegg, utstyr og mannskap, eller ved leie- og/eller drifts-avtaler med eierkommunene eller andre.
Styrets leder Hans Hilding Hønsvall Nestleder Bjørn Kåre Sevik Styremedlemmer: Anne Gulvik Holmsen, Morten Joel Istre, Tor Steinar Mathiassen , Kathrine Ebbesen Rør, Anne Margrethe Lindseth Varamedlemmer : Arve Høiberg, Gerd Mari Evensen Helgeland, Karin Helene Engmark, Tove Rise Kværne, Jorunn Cedervall Ekeid, Sigbjørn Fjærvoll, Joachim Kamal Jensen
Daglig leder: Andreas Gillund

Selskapets navn: Smiløkka Arena AS
Organisasjonsform: Aksjeselskap
Eiere: Andebu, Nøtterøy, Stokke, Tønsberg. (25 % hver)
Eierandel Andebu kommune: 25 %
Økonomiske størrelser 2013:

Omsetning: 15,769 mill.   Totalkapital: Resultat: 8.000,-   EK: 11,973 mill.
Historisk bakgrunn for eierinteressen: Behov for dagaktivitet til personer som har spesielle behov for oppfølging. Plassene finansieres med 25% fra kommunene, Resten fra NAV og egenproduksjon/salg.   Ved etableringen på Vear hadde selskapet fokus på industri og produksjon som i dag, men med et tiltakende fokus på det atfføringsfaglige arbeidet, ble aksjeselskapet Smiløkka Industrier etablert i 1990.
Selskapets formål/formålsparagraf: Selskapets primære virksomhet er å være tiltaksarrangør for Varig tilrettelagt arbeid - VTA. Tiltaket er rettet mot personer som har eller i nær fremtid ventes å få innvilget uførepensjon, og som har behov for spesiell tilrettelegging og tett oppfølging. Deltakerne i tiltaket VTA er ansatt i bedriften og deltar i produksjon og omsetning av varer og tjenester. Tiltaket skal tilby personer som ikke kan få arbeid på det ordinære arbeidsmarked, arbeidsoppgaver tilpasset den enkeltes yteevne.   Arbeidet i virksomheten skal bidra til å utvikle ressurser hos deltakerne gjennom kvalifisering og tilrettelagte arbeidsoppgaver. Virksomheten kan også være tiltaksarrangør for andre arbeidsmarkedstiltak og administrere sysselsetting for svakere grupper på arbeidsmarkedet på vegne av eierkommunene. Deltakerne i disse andre tiltak er ikke ansatt i bedriften. Selskapet kan i tillegg engasjere seg i kjøp og salg av eksternt produserte varer og tjenester
Styre: Styrets leder: Walter Brynhildsen   Nestleder: Susann Myhre.   Styremedlemmer: Anita Ottesen, Svein Konrad Rui, Egil Koch   Varamedlemmer: Henning Wold, Elisabeth Lie Aasland, Wenche Davidsen,   Dagfinn Strøm, Tore Pedersen
Daglig leder: Knut A. Kalstad

Selskapets navn: Grenland Vestfold Biogass AS
Organisasjonsform: Aksjeselskap
Eiere: Vestfold Avfall og Ressurs AS, Tønsberg Renseanlegg IKS, Skien, Horten, Porsgrunn, Kragerø, Bamble, Holmestrand, Andebu, Hof og Siljan kommuner.
Eierandel Andebu kommune: 1,37 %
Økonomiske størrelser 2013: Foreligger ikke   Omsetning: Totalkapital: Resultat: EK:
Historisk bakgrunn for eierinteressen: Stiftelsesdato: 21.10.2013   Biogass i Vestfold” startet opp som et unikt 12-kommunesamarbeid med hensikt om å oppnå klimamål og gi en enda bedre utnyttelse av avfallet vårt!   <u>Biogassanlegg etter "Vesar-modellen":</u>   Prosjektet er i dag tenkt slik at det opprettes et bestillerselskap som får ansvaret for å prosjektere og bygge et biogassanlegg, som planlegges å ligge på Rygg industriområde utenfor Tønsberg. Eiere av bestillerselskapet vil være de partene som bidrar med avfall og slam til anlegget, Vesar, Renovasjon i Grenland og TaU. Anlegget skal eies og finansieres av eksterne (f.eks en av Vesars eierkommuner), og det vil bli leid tilbake med langtidskontrakt av bestillerselskapet. Driften av anlegget vil bli konkurranseutsatt. Bestillerselskapet skal ta ansvaret for behandlingen av det våtorganiske avfallet (matavfall og slam) til selskapets aksjeeiere ved produksjon av biogass, biogjødsel og andre produkter fra våtorganisk avfall, samt alt det som dermed står i forbindelse med dette.   Biogassanlegget «Den Magiske Fabrikken» vil være den første av sitt slag i Norge med produksjon av biogass som erstatning for fossilt drivstoff, og med komplett infrastruktur for lagring og bruk av biogjødsel i Vestfold.

Anlegget er også foreslått som et nasjonalt pilotanlegg for industrielle anlegg som benytter store mengder husdyrgjødsel som erstatning for prosessvann.
Anlegget skal etter planen stå klart i 2015.
Selskapets formål/formålsparagraf: Ta ansvar for behandling av det våtorganiske avfallet til selskapets aksjeeiere ved produksjon av biogass, biogjødsel og andre beslektede produkter, samt alt det som dermed står i forbindelse.
Styre: Styrets leder: Kurt Orre Styremedlemmer: Kathrine Ebbesen Rør, Jørgen Fidjeland, Anne Berit Steinseth, Roar Jalland Varamedlemmer: Tor Steinar Mathiassen, Torbjørn Krogstad
Daglig leder: Andreas Gillund
Selskapets navn: Biblioteksentralen SA
Organisasjonsform: Samvirkeforetak
Eiere: Biblioteksentralen SA er et samvirkeforetak med skiftende kapital og skiftende medlemstall. Foretaket har forretningskontor er i Oslo kommune. Medlemmenes ansvar er begrenset til andelskapitalen.
Eierandel Andebu kommune: 0,08 %
Økonomiske størrelser 2013: Omsetning: 574 mill. kr Totalkapital: 174,5 mill. kr Resultat: 26,2 mill. kr EK: 145,3 mill. kr
Historisk bakgrunn for eierinteressen:
Selskapets formål/formålsparagraf: Hovedformålet for Biblioteksentralen er å være et serviceorgan for alle typer offentlige bibliotek.   Biblioteksentralen har til oppgave å være hovedleverandør av produkter og tjenester til bibliotek og liknende institusjoner. I tillegg kan Biblioteksentralen etablere og investere i virksomheter med det formål å betjene det totale bok-, informasjons- og kunnskapsmarkedet.   Biblioteksentralen skal drives etter vanlige bedriftsøkonomiske prinsipper, slik at det skapes økonomisk trygghet og utviklingsmuligheter og slik at medlemmenes interesser ivaretas på beste måte. Biblioteksentralen har ikke økonomisk fortjeneste i seg selv som formål for virksomheten - herunder heller ikke for medlemmene, jf. § 15.
Styre: Styremedl. Valgt av årsmøtet: Styreleder: Siri Austeng (Elverum) Nestleder: Lars Peder Brekk (Vikna) Styremedlemmer: Ruth Ørnholt (Bergen), Paul Henrik Kielland (Tromsø), Varamedlemmer: Per Olav Sanner (Stange), Bjarne Kvasdheim (Stavanger)   Styremedl. Oppnevnt av KS: Jørund A. Ruud (Stathelle) Varamedlem: Line Skøii Vennesland (Vennesla)   Av og blant de ansatte: Styremedlemmer: Stig Solstad og Thale Jerpseth Varamedlemmer: 1. Liv Bryn 2. Line Silsand   Styret består av 7 medlemmer, nemlig 4 representanter valgt av årsmøtet, 1 representant utpekt av KS og 2 representanter valgt av og blant de ansatte. Styret skal ha 2 varamedlemmer valgt av årsmøtet, 1 varamedlem utpekt av KS og 2 varamedlemmer valgt av og blant de ansatte. Styremedlemmene fungerer for to år av gangen. Varamedlemmene fungerer for ett år av gangen, bortsett fra varamedlemmet til KS som fungerer for to år i gangen.
Daglig leder: Børge Hofseth

Selskapets navn: Andebu Kommunale Boligstiftelse
Organisasjonsform: Stiftelse
Eiere: Andebu,
Eierandel
Økonomiske størrelser : Omsetning: Totalkapital: Resultat: EK:
Historisk bakgrunn for eierinteressen: Stiftelsesdato: 19.08.1997 Stiftelsen eier leiligheter i Andebu kommune 18 stk reg. i 2009.
Selskapets formål/formålsparagraf: Erverve eller forestå oppføring av boligbygg og leie ut boligene i slike bygg. Stiftelsen har dessuten som formål å erverve eller forestå oppføringen av andre bygg enn boligbygg, når de skal brukes til felles formål for leietakerne, eller når utleie av lokaler i slike bygg skal skje i sammenheng med stiftelsens øvrige virksomhet.
Styre: Styrets leder: Harry Gran Nestleder: Ingeborg Helene Aanerud Eriksen Styremedlem: Jørn Erik Bøe Varamedlem: Tom Cato Abrahamsen, Kjell Madsen, Vibeke Standal
Daglig leder:

6. Rullering / revidering av eierskapsmeldingen

Eiermeldingen skal revideres fortløpende og minimum hvert fjerde år. Ettersom eierstyringens formelle sider gjør det nødvendig, skal eiermeldingen senest i løpet av de første 6 måneder etter et kommunevalg.

7. Vedlegg

7.1 KS – Anbefalinger om eierstyring og selskapsledelse

KS har som nevnt utarbeidet 19 anbefalinger om eierskap, selskapsstyring og kontroll av kommunalt/ fylkeskommunalt eid selskap og foretak. Gjeldende versjon av anbefalingene ble oppdatert i februar 2011. Anbefalingene supplerer selskapslovgivningen. Anbefalingene er hovedsakelig basert på allment aksepterte prinsipper for god eierstyring og selskapsledelse. Det er likevel naturlig at kommuner har en noe ulik tilnærming til enkelte av anbefalingene. Slike anbefalinger brukes ofte som en rettesnor i tråd med «følg eller- forklar» prinsippet, dvs. at man følger anbefalingene eller begrunner hvorfor man i det enkelte tilfelle velger å ikke følge dem. Kolonnen "Status" i tabellen under angir hvorvidt Andebu kommune følger den enkelte anbefalingen fra KS. Parentesene illustrerer at kommunen har en intensjon om å følge anbefalingen eller velger kun å følge enkelte av punktene som inngår i anbefalingen.

Det er et mål at denne ajourholdes etter kommunestyrets behandling av eierskapsmeldingen for 2014 og ved kommende rulleringer av eiermeldingene

KS – Anbefaling om eierskap, selskapsstyring og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eid selskap og foretak	
Anbefaling om eierskap mv.	Status
1. Obligatorisk opplæring av og informasjon til folkevalgte.	

2. Utarbeidelse av eierskapsmeldinger.	
3. Utarbeidelse og revidering av selskapsstrategi og selskapsavtale/vedtekter.	
4. Vurdering ved valg av selskapsform.	
5. Fysisk skille mellom monopol og konkurransevirkosomhet.	
6. Tilsyn og kontroll med kommunale foretak og med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper.	
7. Sammensetning og funksjon til eierorgan.	
8. Gjennomføring av eiermøter.	
9. Eiers krav til profesjonelle styrer i kommunal sektor	
10. Valgkomité for styreutnevnelser i aksjeselskap/interkommunale selskap	
11. Rutiner for kompetansevurdering av selskapsstyrene.	
12. Styresammensetning i konsernmodell.	
13. Oppnevning av vararepresentanter	
14. Habilitetsvurderinger og politisk representasjon i styrene	
15. Kjønnrepresentasjon i styrene.	
16. Godtgjøring og registrering av styreverv.	
17. Arbeidsgivertilhørighet i selvstendige rettssubjekt.	
18. Utarbeidelse av etiske retningslinjer	
19. Administrasjonssjefens rolle i kommunale foretak.	

Tabell - Oppfølging av anbefalingene fra KS - "Følg eller forklar-prinsippet"

7.2 Habilitetsregler for folkevalgte/offentlige tjenestemenn

Forvaltningslovens kapittel II, kommunelovens § 40 nr. 3 og lov om interkommunale selskaper § 15 angir habilitetsregler for folkevalgte og offentlige tjenestemenn. Aksjelovens § 6-27 innehar bestemmelser om habilitet for styret og daglig leder i et aksjeselskap. I det følgende gis det en oversikt over habilitetsregler som er gjeldende for kommunesektoren.¹⁷

7.2.1 Formålet med habilitetsreglene

Den kommunale forvaltningen skal være tillitsskapende og bygge på en høy etisk standard, jf. kommuneloven § 1. Med dette siktes det til at folkevalgte og tjenestemenn, i sine avgjørelser og handlinger, skal ta hensyn til roller, normer, formål og verdier som bidrar til virksomhetens objektivitet og uavhengighet.

Habilitetsreglene i forvaltningsloven og kommuneloven skal legge til rette for en tillitsskapende forvaltning. De alminnelige reglene om inhabilitet i forvaltningsloven gjelder for all statlig, fylkeskommunal og kommunal forvaltning. I kommuneloven § 40 nr. 3 er det i tillegg gitt enkelte særregler om inhabilitet for folkevalgte og ansatte i kommuner.

Habilitetsreglene har til hensikt å sikre korrekte avgjørelser samt å opprettholde tilliten til den offentlige forvaltningen, herunder opprettholde tilliten til dem som treffer avgjørelser og beskytte beslutningstakerne mot at det sås tvil om deres upartiskhet og troverdighet.

7.2.2 Generelt om inhabilitetsreglene i forvaltningsloven

De alminnelige reglene om inhabilitet for den offentlige forvaltningen er gitt i forvaltningsloven §§ 6 til 10. Forvaltningslovens hovedregel om inhabilitet framgår av § 6. Her er det gitt tre ulike grunnlag som kan føre til at en tjenestemann eller folkevalgt blir inhabil.

¹⁷ Oversikten er basert på KRDs veileder – *Habilitet i kommuner og fylkeskommuner – Om inhabilitetsreglene i forvaltningsloven og kommuneloven.*

I § 6 første ledd bokstavene a til e er det oppstilt konkrete tilknytningsforhold mellom tjenestemannen og saken eller sakens parter som automatisk fører til inhabilitet. Annet ledd oppstiller en skjønnsmessig regel om at tjenestemannen også kan bli inhabil etter en konkret vurdering av inhabilitetsspørsmålet, der en rekke momenter kan være relevante. I tredje ledd er det regler om såkalt avledet inhabilitet. Det vil si at en underordnet tjenestemann blir inhabil fordi en overordnet er inhabil.

En som er inhabil må avstå fra å «tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse eller til å treffe avgjørelse i en forvaltningssak». Med tilrettelegging siktes det til arbeidet med å utrede eller forberede saken. Begrepet avgjørelse skal forstås vidt. Beslutninger som ledd i alle typer forvaltningsvirksomhet, herunder bl.a. beslutninger knyttet til det offentliges service- og tjenesteytelser, er omfattet. Avgjørelsesbegrepet kan også omfatte beslutninger som ledd i den løpende saksbehandlingen, for eksempel om innsyn i sakens dokumenter.

Hvem omfattes av habilitetsreglene?

Etter § 6 første ledd gjelder habilitetsreglene for offentlig tjenestemann, dvs. en embetsmann eller annen som er ansatt i kommunes tjeneste. Etter § 10 gjelder reglene også for enhver annen som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan. Dette betyr at folkevalgte representanter er omfattet av reglene. Reglene gjelder også for privatpersoner og personer, for eksempel konsulenter, tilknyttet private organisasjoner/selskaper når de utfører «tjeneste eller arbeid» for et forvaltningsorgan.

Begrepet forvaltningsorgan er etter praksis gitt en vid betydning, og inkluderer for eksempel kommunale foretak, interkommunale samarbeid som ikke er selvstendige rettssubjekt, vertskommuner og samkommuner. Kommunalt eide selskaper/samarbeid som er selvstendige rettssubjekter kan også regnes som «et organ for stat eller kommune», basert på en konkret vurdering der særlig arten av den virksomheten som drives vil være et sentralt moment.

Når inntreer inhabilitet?

Automatisk inhabilitet – i forvaltningsloven § 6 første ledd bokstav a til e er det listet opp en rekke tilknytningsformer mellom tjenestemannen eller den folkevalgte og en som er part i saken. Hvis det foreligger et slikt tilknytningsforhold, er den offentlige tjenestemannen eller den folkevalgte automatisk inhabil til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse eller å treffe avgjørelse i saken. Om noen er part i en sak, må avgjøres etter definisjonen av partsbegrepet i § 2 første ledd bokstav e, det vil si at avgjørelsen retter seg mot eller saken ellers «direkte gjelder» vedkommende.

Dersom en tjenestemann/folkevalgt selv eller nær familie er part i saken er vedkommende automatisk inhabil til å tilrettelegge grunnlaget for eller til å treffe avgjørelse i saken. Hvilket slektskap som rammes av habilitetsreglene framkommer av forvaltningsloven.

En tjenestemann/folkevalgt er videre automatisk inhabil dersom han «er verge eller fullmektig for en part i saken eller har vært verge eller fullmektig for en part etter at saken begynte». Både verger med familie-tilknytning og oppnevnte verger rammes av regelen.

En tjenestemann/folkevalgt blir også automatisk inhabil til å forberede eller treffe avgjørelse i en forvaltningssak når vedkommende er styremedlem eller har enkelte andre sentrale verv eller stillinger i et selskap, samvirkeforetak, forening, sparebank eller stiftelse som er part i saken, jf. § 6 første ledd bokstav e. Det blir redegjort nærmere for denne bestemmelsen i avsnitt 7.4.5.

Inhabilitet etter en skjønnsmessig vurdering – i forvaltningsloven § 6 annet ledd framgår det at selv en tjenestemann/folkevalgt ikke faller inn under noen av tilknytningskategoriene nevnt ovenfor, kan vedkommende bli inhabil etter en skjønnsmessig vurdering. Etter denne bestemmelsen kan en tjenestemann/folkevalgt være inhabil dersom det foreligger «andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til vedkommendes upartiskhet».

Ved en slik skjønnsmessig vurdering skal det bl.a. legges vekt på om avgjørelsen vil innebære en «særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til», herunder både ideelle, økonomiske, faglige eller prestisjemessige forhold. Det har også betydning om en part i saken har reist inhabilitetsinnsigelse, det vil si påstått at tjenestemannen er inhabil.

Et eksempel på et særegent forhold som kan føre til inhabilitet, er at vedkommende har et nært vennskap eller sterkt motsetningsforhold til en part i en forvaltningssak. Men det at partene kjenner hverandre vil ikke i seg selv være tilstrekkelig til å konstatere inhabilitet.

Det særegne forholdet må «være egnet til å svekke tilliten» til vedkommendes upartiskhet. Det kan etter denne bestemmelsen foreligge inhabilitet i tilfeller hvor det reelt sett ikke foreligger grunn til å tro at vedkommende lar seg påvirke. Tilliten må altså vurderes utenfra. Vedkommende kan anses som inhabil på grunn av innbyggernes alminnelige forventning til og oppfatning av omstendighetene.

Avledet inhabilitet – i forvaltningsloven § 6 tredje ledd framkommer det at dersom en tjenestemann er inhabil, kan «avgjørelse i saken heller ikke treffes av en direkte underordnet tjenestemann i samme forvaltningsorgan». Dette kalles gjerne «avledet inhabilitet». Også den underordnede blir da inhabil til å treffe avgjørelse i saken, men ikke til å tilrettelegge grunnlaget for den. Bestemmelsen er derfor ikke til hinder for at en underordnet forbereder saken, men vedkommende må overlate selve avgjørelsen til andre. Dette kan være en som er overordnet den inhabile i kommunen, eller en som ikke er underlagt den inhabiles instruksjonsmyndighet.

Generelle unntak fra inhabilitet

Reglene om inhabilitet gjelder ikke dersom «det er åpenbart at tjenestemannens tilknytning til saken eller partene ikke vil kunne påvirke hans standpunkt og verken offentlige eller private interesser tilsier at han viker sete». Bestemmelsen tar sikte på kurante, regelbundne avgjørelser, der det ikke er gitt noe spillerom for at forvaltningen kan utøve skjønn eller vurderinger.

Selv om en tjenestemann/folkevalgt er inhabil, «kan han behandle eller treffe foreløpig avgjørelse i en sak dersom utsettelse ikke kan skje uten vesentlig ulempe eller skadevirkning». Bestemmelsen kommer bare til anvendelse der det haster med å treffe en avgjørelse, og en utsettelse vil føre til «vesentlig ulempe eller skadevirkning».

7.4.3 Habilitetsregler i kommuneloven, lov om interkommunale selskaper og aksjeloven

Kommuneloven

I kommuneloven § 40 nr. 3 er det gitt særregler om inhabilitet som gjelder i tillegg til forvaltningslovens inhabilitetsregler. Reglene gir til dels lempeligere (bokstav a), og til dels strengere (bokstavene b og c) krav til habilitet enn de alminnelige reglene i forvaltningsloven § 6.

Kommuneloven § 40 nr. 3 bokstav a fastslår at folkevalgte ikke blir inhabile ved «valg til offentlige tillitsverv eller ved fastsetting av godtgjøring o.l. for slike verv». Regelen innebærer at alle folkevalgte kan delta ved valg av medlemmer til for eksempel interkommunale styreverv, selv om det treffes avgjørelser som har betydning for dem personlig.

Et medlem av et folkevalgt organ skal alltid anses som inhabil dersom vedkommende i egenskap av ansatt i kommunen «har medvirket ved tilretteleggelsen av grunnlaget for en avgjørelse» eller medvirket ved en «tidligere avgjørelse i samme sak», jf. § 40 nr. 3 bokstav b. Regelen fastslår at denne rollekombinasjonen automatisk fører til inhabilitet. Bestemmelsen er dermed strengere enn forvaltningsloven § 6, som ikke har noen absolutt regel om inhabilitet i tilsvarende situasjoner.

Ved behandling av årsbudsjett, økonomiplan, kommuneplan, regional planstrategi og regionalplan gjelder ikke regelen om automatisk inhabilitet for kommunalt ansatte, jf. § 40 nr. 3 bokstav b annet punktum. Dette er saker av overordnet og generell karakter der den enkelte ansattes bidrag normalt vil være lite sett i lys av sakens totale omfang.

Kommuneloven § 40 nr. 3 bokstav c gir særlige regler om inhabilitet ved intern klagebehandling i kommunen. Også denne bestemmelsen er strengere enn forvaltningsloven § 6, som i utgangspunktet ikke medfører at man blir inhabil til å behandle en sak som man tidligere har hatt befatning med.

Lov om interkommunale selskaper

I lov om interkommunale selskaper § 15 framkommer følgende; Om inhabilitet for selskapets ansatte og medlemmer av selskapets styrende organer gjelder kommuneloven § 40 nr.3 tilsvarende. I og med at kommuneloven § 40 nr. 3 henviser til forvaltningsloven kapittel II, gjelder også disse reglene for ansatte og medlemmer av selskapets «styrende organer» i interkommunale selskaper.

Aksjeloven

Av aksjelovens § 6-27 framgår det at et styremedlem ikke kan delta i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har slik særlig betydning for egen del eller for noen nærstående at medlemmet må anses for å ha fremtredende personlig eller økonomisk særinteresse i saken. Det samme gjelder for daglig leder. Et styremedlem eller daglig leder kan heller ikke delta i en sak om lån eller annen kreditt til seg selv eller om sikkerhetsstillelse for egen gjeld.

7.2.4 Avgjørelse av habilitetsspørsmål

I avgjørelsen av habilitetssaker i kommunen, må det skilles mellom tilfeller der den det gjelder er ansatt i eller utfører tjeneste for kommunen (vedkommende er altså «tjenestemann»), eller om vedkommende er et folkevalgt medlem av et kollegialt organ.

For tjenestemenn følger det av § 8 første ledd at vedkommende selv avgjør om hun eller han er inhabil. Det er gjerne tjenestemannen selv som best kjenner til hvilken tilknytning hun eller han har til saken. Tjenestemannen har altså plikt til av eget initiativ å ta stilling til og eventuelt trekke konsekvensene av sin inhabilitet. Dersom tjenestemannen finner grunn til det, kan han overlate avgjørelsen til sin nærmeste overordnede. Spørsmål om rådmannens habilitet må avgjøres av kommunestyret, siden kommunestyret må anses som rådmannens nærmeste overordnede.

I kollegiale organer er det organet selv som avgjør om det enkelte medlemmet er habilt eller inhabil, jf. § 8 annet ledd. Beslutningen kan ikke delegeres. Det medlemmet habilitetsspørsmålet gjelder kan gi uttrykk for sin oppfatning av spørsmålet og må også kunne uttale seg i saken som part eller liknende. Utover dette kan ikke medlemmet delta i avgjørelsen, verken i drøftingen av eller avstemningen i saken. Medlemmer av kollegiale organer har plikt til å vurdere sin egen habilitet, og skal i god tid før møtet melde fra om forhold som har betydning for egen habilitet.

Avgjørelser om habilitet kan være gjenstand for lovlighetskontroll, jf. kommuneloven § 59 nr. 1 annet punktum. Det er et vilkår at tre eller flere medlemmer av kommunestyret sammen bringer avgjørelsen inn for fylkesmannen eller departementet, som også på eget initiativ kan ta slike avgjørelser opp til lovlighetskontroll.

En som er inhabil, må fratre ved behandlingen av saken. Dersom en inhabil har deltatt i forberedelsen av eller i avgjørelsen av en sak utgjør dette en saksbehandlingsfeil som kan medføre at det vedtak som er truffet er ugyldig. Et vedtak som lider av en slik saksbehandlingsfeil er likevel «gyldig når det er grunn til å regne med at feilen ikke kan ha virket bestemmende på vedtakets innhold», jf. forvaltningsloven § 41.

I kollegiale organer fører inhabilitet for et medlem ikke nødvendigvis til at organets vedtak blir ugyldig. Det vil bare være aktuelt hvis inhabiliteten kan ha hatt betydning for vedtakets innhold. Normalt vil vedtaket derfor være gyldig i de tilfeller der den inhabile tilhører mindretallet. Dersom den inhabile tilhører flertallet, blir det ikke statuert ugyldighet når stemmetallene er slik at det er uten betydning hvordan representanten ville ha stemt. I tilfeller hvor det konstateres ugyldighet, vil avgjørelsen være uten rettsvirkninger og saken må normalt behandles på nytt.

7.2.5 Nærmere om endringen i fvl. § 6 første ledd bokstav e – Automatisk inhabilitet for tjenestemann og folkevalgt som har en sentral posisjon i selskapet som er part

Stortinget vedtok våren 2009 endringer i forvaltningsloven § 6 første ledd bokstav e. Endringen trådte i kraft 01. november 2011. Lovendringen innebærer en skjerping av habilitetsreglene for offentlige tjenestemenn/folkevalgte som også er leder eller medlem av styre eller bedriftsforsamling i offentlig heleide selskaper, dvs. at det tidligere unntaket i § 6 første ledd bokstav e er opphevet.

Unntaket i § 6 første ledd bokstav e var opprinnelig begrunnet i at det ikke ville være like stor fare for interessekonflikter mellom selskapet og forvaltningen når selskapet er helt ut eid av kommunen. Praktiske grunner talte også for at de samme personene burde kunne delta i begge sammenhenger på grunn av sin relevante erfaring og innsikt. Å kombinere roller på denne måten, ved at en tjenestemann/folkevalgt også hadde en ledende stilling eller styreverv i et kommunalt selskap, har vært ønskelig ut fra hensyn til samordning, effektivitet og styring.

På bakgrunn av den ovennevnte lovendringen vil inhabilitet inntre automatisk for en tjenestemann eller folkevalgt som også er leder eller medlem av styre eller bedriftsforsamling i offentlig heleide selskaper, når saker hvor selskapet er part skal behandles i folkevalgte organer eller administrasjonen i kommunen.

Hovedbegrunnelsen for lovendringen var å bidra til større klarhet om hvilke roller en tjenestemann/ folkevalgt utøver i en bestemt situasjon, når vedkommende også er leder, styremedlem eller medlem av bedriftsforsamlingen i et offentlig heleid selskap. Klarhet med hensyn til hvilke interesser en person representerer i en gitt situasjon, vil bidra til å redusere risikoen for uheldige rollekombinasjoner.

Regelendringen skal også bidra til å vise utad at det er ryddige og klare ansvarsforhold internt. Slik kan lovendringen bidra til å opprettholde allmennhetens tillit til forvaltningen. Endringen må også ses i lys av at kommunal organisering har endret seg betydelig de siste årene, særlig ved at kommunenes bruk av selskaper har økt vesentlig.

Forvaltningsloven § 6 første ledd bokstav e

Forvaltningsloven § 6 første ledd bokstav e lyder: «*En offentlig tjenestemann er ugild til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse eller til å treffe avgjørelse i en forvaltningssak e) når han leder eller har ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling for*

- 1. et samvirkeforetak, eller en forening, sparebank eller stiftelse som er part i saken, eller*
- 2. et selskap som er part i saken. Dette gjelder likevel ikke for person som utfører tjeneste eller arbeid for et selskap som er fullt ut offentlig eid og dette selskapet, alene eller sammen med andre tilsvarende selskaper eller det offentlige, fullt ut eier selskapet som er part i saken.»*

Nr. 2 omhandler inhabilitet som følge av styreverv mv. i selskaper. Alle typer selskaper, både offentlig heleide, delvis offentlig eide og helt private selskaper, omfattes nå av de samme reglene. I nr. 2 annet punktum er det gitt et unntak som gjelder innad i offentlige konserner. Dette unntaket

gjelder altså bare for selskaper, ikke for de øvrige organisasjonsformene omtalt i § 6 første ledd bokstav e nr. 1.

Hvem omfattes av regelen?

Folkevalgte eller ansatte i kommunen som er «leder» eller har «ledende stilling i» selskapet omfattes av regelen. Her siktes det til den øverste lederen eller de som deltar i den daglige ledelsen av selskapet. Hvilken tittel vedkommende har spiller ingen rolle. Regelen kommer også til anvendelse på medlemmer av selskapets styre og bedriftsforsamling.

Regelen kommer bare til anvendelse når vedkommende har den aktuelle stillingen eller vervet. For eksempel inntreer ikke automatisk inhabilitet for et tidligere styremedlem, når saker der selskapet er part skal behandles av forvaltningen. Medlemmer i representantskapet, generalforsamling eller andre eierorganer er ikke omfattet av regelen.

Hvilke selskapstyper omfattes?

Med «selskap» siktes det til enhver selskapsdannelse som er et eget rettssubjekt. De selskapstypene som er særlig aktuelle i kommunesektoren er interkommunale selskaper og aksjeselskaper. I tillegg kan interkommunale styrever i henhold til kommuneloven § 27 som er selvstendige rettssubjekter falle inn under selskapsbegrepet. På den annen side omfattes verken vertskommunesamarbeid, samkommune eller kommunale foretak. Disse enhetene er ikke selvstendige rettssubjekter.

Når er et selskap part i en sak?

En tjenestemann/folkevalgt som har en ledende posisjon i et selskap blir automatisk inhabil til å behandle en forvaltningssak når selskapet er part i saken. For at et selskap skal få partsstatus må forvaltningens avgjørelse være «rettet mot eller ellers direkte gjelde» selskapet som sådant, jf. definisjonen av part i forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav e.

Det er bare der selskapet er part i «saken» at det vil oppstå inhabilitet. Partsdefinisjonen innebærer at et selskap ikke vil være part i en sak hvis dets tilknytning til saken er underordnet, indirekte eller tilfeldig. Det må foreligge en sak. Hvorvidt tilknytningen til en sak er så reell og sterk at selskapet må anses som part, vil bero på en konkret, skjønnsmessig vurdering. I det følgende gis det en oversikt over enkelte typetilfeller der et selskap er part.

Myndighetsutøvelse rettet mot selskapet – Dersom kommunen vedtar å rette et pålegg, dispensasjon, bevilning eller tillatelse direkte mot selskapet er det klart at selskapet er part i saken. Dersom et selskap for eksempel har søkt kommunen om en tillatelse, vil selskapet være part i saken når kommunen behandler søknaden. På samme måte vil selskapet også være part hvis kommunen fatter vedtak om å frata selskapet en tidligere innvilget rettighet.

Gjennomføring av kontrollhandlinger mot et selskap - Et selskap vil normalt være part når kommunen gjennomfører kontrollhandlinger mot selskapet, for eksempel ved at kontrollutvalget beslutter å iverksette kontroll av selskapet etter kommuneloven § 77 nr. 5. Dersom det ved slike kontrollhandlinger kreves innsyn i selskapet etter § 80 vil selskapet anses som part. Selskapet vil også være part ved den kommunale behandlingen av selve planen for gjennomføring av selskapskontroll, jf. Kontrollutvalgsforskriften § 13 annet ledd.

Saker som involverer eierstyring av selskapet – Et selskap vil normalt være part når kommunen gjennomgår og behandler sakskartet for møter i selskapets eierorgan, for eks. generalforsamlingen eller representantskapet, og samtidig treffer avgjørelser om instruksjon av eierrepresentanters utøvelse av eierrådighet i selskapet. Selskapet vil også ha partsstatus ved kommunal godkjenning/revidering av selskapsavtale og selskapsvedtekter.

Ved kommunestyrets behandling av eiermelding (eierstrategi) for selskapet kan selskapet også bli ansett som part i saken. Det vil imidlertid avhenge av utformingen av en slik eiermelding

(eierstrategi), hvilke føringer dokumentet gir og hvor direkte det er rettet mot det konkrete selskapet.

Kommunen inngår kontrakt med selskapet - Selskapet vil være part i sak som omhandler inngåelse eller oppsigelse av kontrakt mellom kommunen og selskapet.

Kommunens avgjørelser om økonomiske forhold tilknyttet selskapet - Økonomiske forhold knyttet til selskap vil ofte behandles i forbindelse med behandling av årsbudsjettet eller kommunens økonomiplan. Dette er overordnede saker som favner om hele kommunens virksomhet. I slike tilfeller vil selskapet som utgangspunkt ikke være part.

I den grad kommunen fatter vedtak om ekstraordinære bevilgninger eller tilskudd til selskapet, som separate saker, er det imidlertid nærliggende at selskapet er part. Dette vil også gjelde eventuelle vedtak om utbytteforventning eller gebyrfastsettelse dersom selskapet driver tjenester der det er aktuelt å inndrive gebyrer, og disse fastsettes i egen sak og ikke som en del av årsbudsjettet.

Kommunale plansaker - På samme måte som årsbudsjett og økonomiplan er såkalte overordnede saker, vil også kommunens vedtak om kommuneplan være av en slik karakter at selv om selskapet berøres i planvedtaket, vil det neppe få partsstatus ved vedtakelse av planen. Noe annet kan imidlertid være tilfelle dersom selskapet har en sentral rolle i forbindelse med vedtakelsen av en særskilt reguleringsplan jf. plan- og bygningsloven kapittel 12.

Som nevnt ovenfor vil et selskap i utgangspunktet ikke være part ved kommunestyrets behandling av overordnede og generelle saker som årsbudsjett, økonomiplan og kommuneplan. Kommunens bevilgning av driftstilskudd til et selskap vil for eksempel framgå av kommunens årsbudsjett, likevel inntre ikke automatisk inhabilitet for et styremedlem i selskapet ved behandling av årsbudsjettet. Dette må ses i sammenheng med at årsbudsjettet er én stor sak, der alle sider av kommunens virksomhet dekkes, og som legger premisser for all aktivitet i kommunen. Det kan derfor ikke uten videre legges til grunn at årsbudsjettet «retter seg mot» eller «direkte gjelder» det ene selskapet, slik at det vil anses som part i henhold til forvaltningsloven.

Forholdet til forvaltningsloven § 6 annet ledd

Forvaltningsloven § 6 første ledd bokstav e nr. 2 første punktum fastslår at den som er «leder eller har ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling for et selskap som er part i saken» automatisk er inhabil til å behandle saken. Dersom vilkårene her ikke er oppfylt, og inhabilitet etter § 6 første ledd bokstav e dermed ikke inntre, vil det som utgangspunkt heller ikke foreligge inhabilitet etter den skjønnsmessige bestemmelsen i § 6 annet ledd. Men inhabilitet etter § 6 annet ledd kan inntre dersom det etter en konkret vurdering fastslås at tjenestemannen eller den folkevalgte likevel har en tilknytning til selskapet som utgjør «et særegent forhold som er egnet til å svekke tilliten» til tjenestemannens eller den folkevalgtes upartiskhet.

Unntak for styreverv mv. i underliggende selskaper i offentlige konserner

Det er inntatt ett unntak fra den automatiske inhabilitetsregelen i § 6 første ledd bokstav e i nr. 2 annet punktum. Dette unntaket er knyttet til forhold internt i konsernmodeller bestående av to eller flere heleide offentlige selskaper.

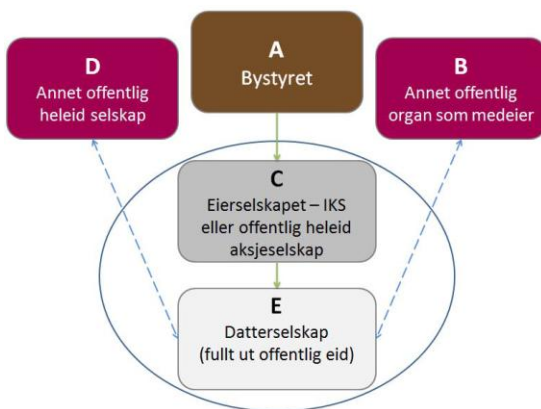
Unntaket innebærer at en person som utfører arbeid for et offentlig eid selskap («morselskapet») og også er leder eller styremedlem eller liknende i et offentlig selskap som «morselskapet» eier («datterselskapet»), ikke blir automatisk inhabil til å behandle saker i «morselskapet» der «datterselskapet» er part.

Bakgrunnen for at dette unntaket ble tatt inn er bl.a. hensynet til praktiseringen av eierstyringen i helseforetakene. Unntaket kan også få betydning i eierstyringen i «konsernmodeller» i kommunal sektor. En slik konsernmodell illustreres i figur 9.

Utgangspunktet for at unntaksbestemmelsen skal komme til anvendelse i kommunale konserner er at en eller flere kommuner (A og B) fullt ut eier et selskap «eierselskapet» (C). Unntaket kommer til anvendelse når «eierselskapet» (C), alene eller sammen med andre tilsvarende selskaper (D) eier et annet offentlig selskap, «datterselskapet» (E), og en person som er ansatt i «eierselskapet» (C) også er styremedlem eller lignende i «datterselskapet» (E), og «eierselskapet» (C) skal behandle en sak der «datterselskapet» (E) er part.

Hvis for eks. en direktør i «eierselskapet» (C) også er styremedlem i «datterselskapet» (E), vil ikke han eller hun rammes av automatisk inhabilitet når «eierselskapet» (C) skal behandle saker der «datterselskapet» (E) er part. Dersom saken derimot skal behandles i kommunalt organ (A eller B), vil ikke unntaket komme til anvendelse og inhabilitet vil inntreffe automatisk etter hovedregelen.

Unntaket kommer altså kun til anvendelse innenfor «konserner», mellom eierselskap og et underliggende selskap, dvs. for tjenestemenn ved saksbehandlingen i eierselskapet (som i illustrasjonen er plassert innenfor sirkelen). Unntaket vil aldri komme til anvendelse når en sak skal behandles i folkevalgte organer i kommunen eller i kommunens administrasjon. For folkevalgte vil unntaket aldri være relevant i utøvelsen av rollen som folkevalgt.

Figur 9 - Offentlig heleid konsern

7.2.6 Oppsummering

Figur 10 gir en skjematisk oversikt over selskapsformer og verv/stillinger som er omfattet av bestemmelsen om automatisk inhabilitet i forvaltningsloven § 6 første ledd bokstav e.

KRDs veileder for habilitetsreglene i forvaltningsloven/kommuneloven og annen informasjon som kan ligge til grunn for en tjenestemann/ folkevalgt/kommunalt organs vurdering av habilitetsspørsmål, er publisert på kommunens nettsider og i kommunens internkontrollsystem – Kvalitetslosen.

X = automatisk inhabil (§ 6 første ledd bokstav e)	Leder eller ledende stilling	Medlem av styret	Medlem av bedrifts- forsamling	Medlem av represen- tantskap	Fullmektig på general- forsamling
Kommunalt foretak (KF)					
Interkommunalt samarbeid (§ 27 – eget rettssubjekt)	X	X			
Vertskommunesamarbeid (kompl. kapittel 5 A)					
Samkommune (kompl. kapittel 5 B)					
Interkommunalt selskap (IKS)	X	X			
Aksjeselskap (AS)	X	X	X		
Stiftelse	X	X			
Samvirkeforetak	X	X			

Figur 10 - Automatisk inhabilitet - forvaltningsloven § 6 første ledd bokstav e